

Πολυετές Δημοσιονομικό
Πλαίσιο της Ε.Ε. (2014 - 2020)

Κρίση Ρευστότητας - Κρίση Χρέους
Μέτρα Αντιμετώπισης

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΤΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ (ΟΕΕ)

Οικονομικά Χρονικά

Μητροπόλεως 12 -14, 10563, Αθήνα | www.oe-e.gr

Διμηνιαία έκδοση | Ιούλιος - Αύγουστος 2013, Αρ. Τεύχους 2

ΠΛΗΡΗΡΩΜΕΝΟ
ΤΕΛΟΣ
Γραφείο
ΚΩΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗΣ
Αριθμός Άδειας
020115

- **Μελέτη: Οι προοπτικές του Επαγγέλματος του Οικονομολόγου στην Ελλάδα**
- **Έρευνα: Δείκτης εμπιστοσύνης καταναλωτή**

Μερικές ακόμα σκέψεις για την επιστημονική μας έκδοση

Του Προέδρου του ΟΕΕ
Γιώργου ΚΥΔΩΝΑΚΗ

Σε μια δύσκολη περίοδο για τη χώρα και με πολλά σύνθετα προβλήματα να δοκιμάζουν τις αντοχές μεγάλων κοινωνικών ομάδων, το Οικονομικό Επιμελητήριο της Ελλάδας (ΟΕΕ) επέλεξε να προσθέσει στις δράσεις του (αρκετές απ' τις οποίες είναι εξελισσόμενες) και την **επιστημονική** περιοδική του έκδοση, με το πρώτο δείγμα γραφής να έχει ήδη κατατεθεί σε δημόσια κρίση.

Από την πρώτη κιόλας επικοινωνία μας υπογραμμίσαμε την **κεντρική** στόχευση του Φορέα μας, η οποία δεν περιορίζεται απλώς στην έμπρακτη επιβεβαίωση του θεσμοθετημένου ρόλου του αλλά και σε μια άλλης ποιότητας έντυπη παρέμβαση, που φιλοδοξεί να βάλει την **επιστημονική σφραγίδα** σε μια σειρά ζητημάτων, για τα οποία μπορεί και πρέπει να έχει λόγο το ΟΕΕ.

Ας μου επιτραπεί η εκτίμηση πως μέσα από το πρώτο τεύχος των **νέων «Οικονομικών Χρονικών»** υπηρετήθηκε σε σημαντικό βαθμό η προαναφερθείσα στόχευση, στην οποία θα επιμείνουμε και με τα επόμενα βήματά μας, προκειμένου να διασφαλίζεται σταθερά μια ακόμα καλύτερη συνέχεια.

Η σημερινή συγκυρία, όμως, μας υποχρεώνει να αξιοποιήσουμε την επιστημονική έκδοση του Επιμελητηρίου και **για έναν ακόμα λόγο**, ο οποίος υπαγορεύεται από την ανάγκη να ανιχνεύουμε – πάντα με επιστημονική θεμελίωση – νέες **επαγγελματικές** διεξόδους για δεκάδες χιλιάδες συναδέλφους – μέλη μας.

Αυτήν ακριβώς την ανάγκη έρχεται να προβάλει στο σημερινό δεύτερο τεύχος μας η συνοπτική παρουσίαση (ως κύριο θέμα του) της **μελέτης** για τις προοπτικές του **οικονομολόγου** και για το νέο πεδίο κοινωνικά ωφέλιμων επαγγελματικών του δράσεων σε συνθήκες κρίσης.

Χαιρετίζω, επομένως, τη σημερινή σχετική πρωτοβουλία της **Συντακτικής Επιτροπής**, η οποία σηκώνει το βάρος της υλοποίησης των **κατευθύνσεων της Κεντρικής Διοίκησης του ΟΕΕ** για μια επιστημονική έκδοση αντάξια του κύρους της επιμελητηριακής μας οργάνωσης και των προσδοκιών των μελών της και η οποία θέλω να πιστεύω πως, με την καθοριστική συμβολή τόσο του **Συντονιστή** αυτής της έκδοσης όσο και της **Επιστημονικής Επιτροπής** που συγκροτείται από διακεκριμένους ακαδημαϊκούς δασκάλους, εγγυάται την επιτυχία του εγχειρήματός μας.

Γ.Κ.

Εκδότης:

Γεώργιος Ι. Κυδωνάκης, Πρόεδρος του ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Ιδιοκτησία – Έκδοση:

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Υπεύθυνος Εκδόσεων Ο.Ε.Ε.

Σπύρος Α. Μυρίντζος

Συντονιστής Έκδοσης

Αντώνης Π. Ντρέκος

Συντακτική Επιτροπή

Αντώνης Π. Ντρέκος
Ευα Ε. Αγγελίδου - Κορομάντζου
Δημήτρης Χόνδρος
Νεκτάριος Νώτης
Σπύρος Α. Μυρίντζος
Επικοινωνία: τηλ. 2105232238
e-mail: ekdil_epik@oe-gr
site: www.oe-e.gr

Επιστημονική Επιτροπή

Διονύσης Χιόνης, Καθηγητής Οικονομικών στο Δημοκρίτειο Παν. Θράκης
Θάνος Κριεμάδης, Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
Δημήτρης Μάρδας, Καθηγητής Τμήμα Οικονομικών Επιστημών ΑΠΘ
Χρήστος Α Αλεξάκης, Αναπληρωτής Καθηγητής Τμήμα Οικονομικής Επιστήμης Παν. Πειραιά
Βασίλειος Ν. Κέφης, Αναπληρωτής Καθηγητής Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης, Πάντειο Πανεπιστήμιο Ιωάννης Σώρρος, Επίκουρος Καθηγητής Λογιστικής Χρηματοοικονομικής Παν. Πειραιά

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Μητροπόλεως 12 -14, 10563
Τηλ. 2105202250 – 260 – 270 FAX:210 5229 167
www.oe-e.gr

ECONOMIC CHAMBER OF GREECE

12 – 14 Mitropoleos Str., 10563 ATHENS
Tel: 210 5202250 - 260 – 270
site: www.oe-e.gr

Σελιδοποίηση - CtP- Εκτύπωση:

ΛΙΘΟΓΡΑΦΙΑ
Νέα Ραιδεστός - Θεσσαλονίκη
Τηλ. 2310 466.776
e-mail: info@lithographia.gr

	σελ.
Μερικές ακόμα σκέψεις για την επιστημονική μας έκδοση <i>Γ.Ι. Κυδωνάκης, Πρόεδρος του ΟΕΕ</i>	3
Η δύσκολη αρχή, οδηγός μας για τη συνέχεια <i>Σημείωμα Σύνταξης</i>	5
Οι προοπτικές του επαγγέλματος του οικονομολόγου στην Ελλάδα και ο ρόλος του στην έξοδο από την κρίση	6
Μέτρα με σκοπό την αντιμετώπιση της κρίσης ρευστότητας και της κρίσης χρέους <i>Των Δημήτρη Μάρδα & Αλέξανδρου Κάντζη</i>	18
Η εφαρμογή του ανασχεδιασμού επιχειρησιακών διαδικασιών (bpr) στον δημόσιο τομέα ως θετική μέθοδος αντιμετώπισης των επερχόμενων προκλήσεων <i>Του Βασίλη Ν. Κέφη</i>	26
Ηγεσία και στρατηγική: δυο σημαντικοί παράγοντες για την ανταγωνιστικότητα και επιχειρηματική αριστεία στις ελληνικές επιχειρήσεις και οργανισμούς <i>Του Θάνου Κριεμάδη</i>	32
Το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο της ΕΕ για το 2014-2020 <i>Της Θεοδώρας Σταθούλια</i>	36
Έρευνα καταναλωτικής εμπιστοσύνης <i>Του Επαμεινώνδα Πανά</i>	42
«Σύγχρονες Τεχνικές Διαπραγμάτευσης: Η περίπτωση της Ελλάδας την τελευταία τριετία και οι διαπραγματεύσεις με τον τριμερή μηχανισμό στήριξης» <i>Της Παναγιώτας Ξανθοπούλου</i>	58
Κατάταξη Λογιστών Φοροτεχνικών (τάξεις)	65
Τιμοκατάλογος Διαφημιστικών Καταχωρήσεων στα Οικονομικά Χρονικά	66

Η δύσκολη αρχή, οδηγός μας για τη συνέχεια

Κάθε αρχή και δύσκολη, ισχυρίζονται πολλοί.
Και μάλλον έχουν δίκιο. Όσο μας αφορά, πάντως, το βιώσαμε από πρώτο χέρι .....

Ας μας επιτραπεί, λοιπόν, να καταθέσουμε δημοσίως τη δική μας εμπειρία, ξεκινώντας απ' αυτήν καθαυτή την **ανάθεση** του έργου (μας).

Αφετηρία της ήταν η συγκεκριμενοποίηση των κατευθυντήριων γραμμών της Κεντρικής Διοίκησης του ΟΕΕ και του **Συντονιστή** της Έκδοσης, ο οποίος, με τη διακριτική παρουσία του **Προέδρου** του Επιμελητηρίου και με τη συμμετοχή της **Επιστημονικής Επιτροπής**, έδωσε το «εναρκτήριο λάκτισμα» της πρωτοβουλίας μας.

Ξεκινήσαμε, συνεπώς, από το μηδέν μια φιλόδοξη προσπάθεια με **πρωτόγνωρες** (για πολλούς από εμάς) **προδιαγραφές** και – κυρίως – με πολλές ..... αγωνίες για την αυστηρή τήρησή τους.

Αγωνίες που είχαν σχέση:

- Με την *έγκαιρη συγκέντρωση των σχετικών κειμένων* (Άρθρων, Σημειωμάτων, Συνεντεύξεων, κ.λ.π.)
- Με την *επίσης έγκαιρη αξιολόγησή τους από την Επιστημονική Επιτροπή*
- Με την *αναγκαία δημοσιογραφική επιμέλεια*
- Με την *τελική εμφάνιση της ύλης* (θεματικές ενότητες, σειρά παρουσίασης, κασέ, φωτοσυνθετικό υλικό, κ.α.)
- Με τις *επιβαλλόμενες διορθωτικές παρεμβάσεις και τέλος,*
- Με την *προετοιμασία της θεματογραφίας των αμέσως επόμενων τευχών.*

Τελικά, όμως, εκ του **αποτελέσματος**, όλοι κρινόμαστε !.....

... Και αυτό ακριβώς το αποτέλεσμα για το πρώτο τεύχος του νέου μας εντύπου, γίνεται σήμερα αφορμή (και για τη δική μας **αξιολόγηση**).

Πριν απ' όλα, λοιπόν, **καλωσορίζουμε** τα πρώτα (και πάρα πολλά) **θετικά** σχόλια.

Περισσότερο, όμως, **καλωσορίζουμε** τις **κριτικές** παρατηρήσεις, ή και τις **ενστάσεις** για λάθη και παραλείψεις μας. Λάθη και παραλείψεις που και εμείς οι ίδιοι διακρίναμε αυτοκριτικά λίγο πριν σταλεί στους αποδέκτες της η περιοδική μας έκδοση. Λάθη και παραλείψεις, που αναφέρονται τόσο στο περιεχόμενο όσο και στο εμφανισιακό αποτέλεσμα. Σε κάθε περίπτωση, πάντως, έχουμε την αίσθηση πως θα δοθεί απλόχερα και καλόπιστα η **επιείκεια** των αναγνωστών για το πρώτο δύσκολο βήμα μας, αλλά και η **ευκαιρία** να κάνουμε στη συνέχεια ό,τι περνά απ' το χέρι μας, ώστε να μη διαψεύσουμε τις **προσδοκίες** των εντολών μας για τη συγκεκριμένη έκδοση και πολύ περισσότερο τις **απαιτήσεις** των δεκάδων χιλιάδων μελών του ΟΕΕ για το επιστημονικό βήμα που τους αξίζει.....

Υπεύθυνος
Χρήστος Α. Αλεξάκης
 Αναπληρωτής Καθηγητής
 Τμήμα Οικονομικής Επιστήμης
 Πανεπιστήμιο Πειραιά

Ομάδα εργασίας:
 Σκλάβος Άκης, Κύρου Αντώνης,
 Τουραλής Φίλιππος

Οι προοπτικές του επαγγέλματος του οικονομολόγου στην Ελλάδα και ο ρόλος του στην έξοδο από την κρίση

(σύνοψη μελέτης του ΟΕΕ - Πανεπιστημίου Πειραιά)

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ

1. Σκοπός της μελέτης

Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι η διερεύνηση των επιπτώσεων στην άσκηση του οικονομολογικού επαγγέλματος οι οποίες είναι αποτέλεσμα της κρίσης χρέους και της ύφεσης της Ελληνικής οικονομίας που ακολούθησε, την χρονική περίοδο από το 2008 έως σήμερα.

Επιπλέον, σκοπός της μελέτης είναι να αναδείξει την προοπτική και τις ευκαιρίες οι οποίες παρουσιάζονται για τους ασκούντες το οικονομολογικό επάγγελμα στην χώρα μας από τις σημαντικές διαρθρωτικές αλλαγές οι οποίες συντελούνται στην Ελληνική οικονομία στην προσπάθειά της να μετασχηματίσει το μοντέλο λειτουργίας της σε βιώσιμο, αειφόρο και εύρωστο.

Για τον σκοπό αυτό, η μελέτη εντόπισε τις ειδικότητες και τις ειδικεύσεις του οικονομολογικού επαγγέλματος οι οποίες αναμένεται να παρουσιάσουν ανάπτυξη και να προσφέρουν ευκαιρίες επαγγελματικής δραστηριοποίησης για τους ασκούντες το οικονομολογικό επάγγελμα τα επόμενα έτη, εστιάζοντας σε συγκεκριμένους κλάδους της Ελληνικής οικονομίας οι οποίοι παρουσιάζουν σημαντικές προοπτικές ανάπτυξης.

Επιπρόσθετα, η μελέτη προτείνει ρόλο και συγκεκριμένες δράσεις τις οποίες δύναται να αναλάβει το Οικονομικό Επιμελητήριο την Ελλάδος (Ο.Ε.Ε.), προκειμένου α) να γίνει αρωγός στην προσπάθεια μακροπρόθεσμης και ποιοτικής ανάπτυξης της οικονομίας και της κοινωνίας της χώρας καθώς και β) να διευκολύνει και να προετοιμάσει τα μέλη του να ανταποκριθούν επιτυχώς στις νέες συνθήκες της μετά την κρίση εποχής.

Η μελέτη κάνει χρήση της έννοιας του οικονομολόγου όπως αυτή προκύπτει από το Π.Δ. 475/91 «περί οικονομολογικού επαγγέλματος και της άδειας ασκήσεως του» σύμφωνα με το οποίο, στο οικονομολογικό επάγγελμα συγκαταλέγονται οι οικονομικοί αναλυτές, οι μελετητές επιχειρησιακών προγραμμάτων, οι οικονομικοί και χρηματοοικονομικοί σύμβουλοι, οι φοροτεχνικοί, οι λογιστές, οι ορκωτοί λογιστές, οι διδάσκοντες την οικονομική επιστήμη σε εκπαιδευτικά ιδρύματα (εξαιρουμένων των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων), οι οικονομόμετρος και στατιστικολόγοι, οι πάροχοι υπηρεσιών οργάνωσης και διοίκησης επιχειρήσεων σε φορείς οικονομικής δραστηριότητας του ιδιωτικού, του δημόσιου τομέα. Επίσημο συλλογικό όργανο και φορέας του κλάδου των Οικονομικών Επιστημών στην Ελλάδα είναι το Οικονομικό Επιμελητήριο της Ελλάδας.

2. Δομή της μελέτης

Η μελέτη παρουσιάζει αρχικά τον ορισμό του οικονομολογικού επαγγέλματος και το εύρος των ειδικοτήτων και ειδικεύσεων που εμπεριέχει. Επιπλέον, παρουσιάζει τις προϋποθέσεις άσκησης του οικονομολογικού επαγγέλματος στην χώρα μας καθώς και το θεσμικό του πλαίσιο.

Στην συνέχεια η μελέτη παρουσιάζει το ιστορικό της κρίσης χρέους και της οικονομικής ύφεσης που ακολούθησε την χρονική περίοδο 2008 – 2013 στην χώρα μας, εκθέτοντας περιεκτικά τους λόγους για τους οποίους η Ελληνική οικονομία κατέληξε σε αυτή την ιδιαίτερη δύσκολη θέση καθώς και την σημερινή κατάστασή της. Η μελέτη εν συνεχεία καταπιάνεται με πολιτικές, δράσεις και διαρθρωτικές αλλαγές οι οποίες εφαρμόζονται ή αναμένονται να εφαρμοσθούν στην χώρα μας προκειμένου να εξέλθει από την κρίση και να αναπτύξει καινούργια δυναμική. Επιπρόσθετα, η μελέτη καταγράφει τους κλάδους της Ελληνικής οικονομίας οι οποίοι αναμένεται να επιδείξουν σημαντική ανάπτυξη τα επόμενα δέκα χρόνια λόγω ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων που διαθέτουν, διενεργώντας επισκόπηση σε πρόσφατες σχετικές μελέτες σκεπτόμενων φορέων (McKinsey, I.O.B.E. E.E.Δ.Ε. κ.α.)

Σε επόμενο στάδιο η μελέτη εξετάζει με την βοήθεια οικονομετρικού υποδείγματος (Τεστ «αιτιότητας» κατά Granger) την μεταβολή στον αριθμό των απασχολού-

μενων στο οικονομολογικό επάγγελμα σε σχέση α) με την μεταβολή στο Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν (Α.Ε.Π.), β) με την σχέση με την γενική απασχόληση στην χώρα καθώς και την μεταβολή της γενικότερης απασχόλησης σε σχέση με το Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν. Με τον τρόπο αυτό γίνεται προσπάθεια να αποκρυπτογραφηθεί η «αντίδραση» της απασχόλησης στο οικονομολογικό επάγγελμα σε μεταβολές του Α.Ε.Π., προκειμένου να προβλεφθεί αν και πότε η αναμενόμενη στροφή της Ελληνικής οικονομίας προς την ανάπτυξη θα αυξήσει την απασχόληση των οικονομολόγων.

Στην συνέχεια η μελέτη εξετάζει ειδικά θέματα τα οποία επηρεάζουν το οικονομολογικό επάγγελμα και αναμένεται να έχουν σημαντικό αντίκτυπο στην διαμόρφωση των συνθηκών του επαγγέλματος την επόμενη δεκαετία, παράλληλα με την αναδιάρθρωση και τον μετασχηματισμό της Ελληνικής οικονομίας. Τα θέματα αυτά είναι η **πληροφορική** και η επίδραση της στο επάγγελμα του οικονομολόγου, η έννοια της **δια βίου μάθησης**, το **mentoring**, καθώς και ο ρόλος των **πιστοποιήσεων** στην δημιουργία κύρους και προστιθέμενης αξίας στο επαγγελματία οικονομολόγο και την εργασία του. Ειδικότερα για τις πιστοποιήσεις γίνεται διεξοδική παρουσίαση αυτών που διατίθενται σε ανεπτυγμένες οικονομίες από εγνωσμένου κύρους φορείς καθώς και αναλυτική

παρουσίαση ανά ειδικότητα και ειδίκευση του θεσμικού και κανονιστικού πλαισίου και των πιστοποιήσεων που διατίθενται στην Ελληνική πραγματικότητα, εφόσον εκτιμάται ότι αυτές θα προσδίδουν στο μέλλον ισχυρό συγκριτικό πλεονέκτημα στους κατόχους τους.

Η μελέτη συνεχίζεται με την παρουσίαση ευκαιριών οι οποίες προκύπτουν σε συγκεκριμένες ειδικεύσεις και ειδικότητες του οικονομολογικού επαγγέλματος οι οποίες προκύπτουν από τις διαρθρωτικές αλλαγές οι οποίες συντελούνται ή θα συντελεστούν το επόμενο διάστημα στην Ελληνική οικονομία και κοινωνία καθώς και τις ευκαιρίες σε κλάδους της Ελληνικής οικονομίας με αναπτυξιακές προοπτικές.

Τέλος, η μελέτη ολοκληρώνεται με την παράθεση προτάσεων για τον ρόλο τον οποίο καλείται να διαδραματίσει το Οικονομικό Επιμελητήριο στην Ελλάδα την επόμενη δεκαετία καθώς και συγκεκριμένες δράσεις τις οποίες δύναται να αναλάβει, προκειμένου α) να γίνει συμμετοχος στην προσπάθεια ανασύνταξης της Ελληνικής οικονομίας της χώρας καθώς και β) να προετοιμάσει τα μέλη του να ανταποκριθούν επιτυχώς στις νέα δεδομένα.

3. Σύνοψη

3.1. Εισαγωγή

Σε περισσότερα από 200 χρόνια οικονομικής σκέψης η οικονομική επιστήμη και το οικονομολογικό επάγγελμα έχει παρουσιάσει ιδέες και κατευθύνσεις για την επίλυση οικονομικών και κοινωνικών προβλημάτων του ανθρώπου στις σύγχρονες κοινωνίες. Αντικείμενο των οικονομολόγων είναι ο προσδιορισμός του τρόπου με τον οποίο οι κοινωνίες θα αξιοποιήσουν τους περιορισμένους παραγωγικούς τους πόρους, έτσι ώστε να ικανοποιήσουν τις διαρκώς αυξανόμενες ανάγκες των μελών τους. Ιστορικά, διαμορφώθηκαν διαφορετικά κοινωνικοοικονομικά συστήματα και οικονομικές θεωρίες και πολιτικές με κοινό απώτερο στόχο την επίλυση των προβλημάτων χρήσης των περιορισμένων πόρων, της αύξησης της παραγωγής, της διανομής των αγαθών και της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης. Παρά τις διαφορετικές ιδεολογικοπολιτικές αφετηρίες τους, οι οικονομολόγοι, χρησιμοποιώντας όλα τα διαθέσιμα μέσα και εργαλεία που παρέχει η Οικονομική Επιστήμη, συνέβαλαν αποφασιστικά στην επίτευξη του σημερινού επιπέδου κατανάλωσης και ευημερίας των ανεπτυγμένων κοινωνιών του κόσμου.

Με το πέρασμα των χρόνων η οικονομική επιστήμη έχει οδηγηθεί σε σημαντικό αριθμό εξειδικεύσεων, οι οποίες καλύπτουν όλο το φάσμα της οικονομικής δραστηριότητας.

3.2. Η κρίση χρέους και η ύφεση της Ελληνικής οικονομίας 2008 – σήμερα.

Η Ελλάδα παρουσίασε σημαντικούς ρυθμούς ανά-

πτυξης από το 1974 έως το 2009. Παράλληλα, το Ελληνικό δημόσιο διόγκωσε σημαντικά το χρέος του μετά το 1974 γεγονός το οποίο οφείλεται σε μία σειρά παραγόντων. Επιγραμματικά αναφέρονται τα υψηλά ελλείμματα, η άσκηση κοινωνικής πολιτικής και παροχών με την χρήση εξωτερικού και εσωτερικού δανεισμού, η χαμηλή ανταγωνιστικότητα της οικονομίας, η πελατειακή τακτική των κομμάτων, η διαφθορά πολιτικών και στελεχών του κρατικού μηχανισμού, θέματα γεωπολιτικής ισορροπίας τα οποία υποχρέωναν την χώρα στην ανάλωση μεγάλων προϋπολογισμών για τον στρατιωτικό εξοπλισμό και φυσικά η εκτεταμένη φοροδιαφυγή και φοροκλοπή.

Από το 1994 έως το 2008 η χώρα μας επέδειξε σημαντικούς ρυθμούς ανάπτυξης, υψηλότερους των περισσότερων ευρωπαϊκών κρατών. Η ανάπτυξη αυτή, οφείλεται κατά το μεγαλύτερο μέρος της στην ιδιωτική και δημόσια καταναλωτική δαπάνη η οποία υποστηρίχθηκε από τον φτηνό δανεισμό κράτους και τραπεζών ως απόρροια της ένταξης της χώρας στην Ευρωζώνη το 2002.

Ο υπερδανεισμός και η υπερκατανάλωση του δημοσίου και του ιδιωτικού τομέα, προϊόν της άλογης και χωρίς ορθολογικά πιστωτικά κριτήρια παροχής δανειακής ρευστότητας στην Ελληνική αγορά από το Τραπεζικό σύστημα, οδήγησαν σε ένα διαρκώς διευρυνόμενο εμπορικό έλλειμμα καθώς η εγχώρια παραγωγή δεν επαρκούσε να καλύψει τη διαρκώς διογκούμενη ζήτηση. Παράλληλα, διευρύνθηκε, σε σχέση με τους Ευρωπαίους εταίρους μας το έλλειμμα της ανταγωνιστικότητας και της παραγωγικότητας της χώρας. Επιπρόσθετα, η χώρα είχε και έχει να επιδείξει πολύ χαμηλά μεγέθη ξένων άμεσων επενδύσεων, και χαμηλό βαθμό συμμετοχής του πληθυσμού στο εργατικό δυναμικό. Η ελληνική οικονομία παρουσίαζε και παρουσιάζει υψηλά ποσοστά ανεργίας στους νέους και στις γυναίκες και πάσχει από χαμηλό ποσοστό κινητικότητας του εργατικού δυναμικού, γεγονός που δυσχεραίνει την εύρεση εργασίας για τους νεοεισερχόμενους στην αγορά. Επιπρόσθετα η οικονομία της Ελλάδας δεν διαθέτει εξωτερικό προσανατολισμό. Η ιδιωτική κατανάλωση στην χώρα μας ήταν έως το 2010 κατά 20 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ υψηλότερη από το αντίστοιχο μέγεθος των περισσότερων ευρωπαϊκών χωρών και η ζήτηση είναι σε συντριπτικό ποσοστό εγχώρια. Από το 2006 και έπειτα η δημόσια δαπάνη αυξανόταν προκειμένου να καλύψει τις αυξήσεις στους μισθούς των δημοσίων υπαλλήλων και στις συντάξεις ενώ παράλληλα τα δημόσια έσοδα μειώνονταν λόγω της εκτεταμένης φοροδιαφυγής. Συνέπεια των προηγούμενων ήταν η Κυβέρνηση να δανείζεται συνεχώς με αποτέλεσμα το Ελληνικό Δημόσιο να υπερχρεωθεί χωρίς δυνατότητα αναστροφής της κατάστασης.

Η κρίση χρέους η οποία ξεκίνησε το 2009 είχε ως αποτέλεσμα την επίταση των προβλημάτων της Ελλη-

νικής οικονομίας προσθέτοντας σε αυτήν το πρόβλημα της ρευστότητας, το οποίο απορρέει από την αδυναμία του τραπεζικού συστήματος να διοχετεύσει επιχειρηματικά δάνεια στην αγορά και από την συρρίκνωση του ΑΕΠ, αποτέλεσμα της υπέρμετρης φορολόγησης και των μειώσεων σε μισθούς και συντάξεις η οποία επιβλήθηκε ως αντισταθμιστικό μέτρο για την παροχή δανείων προς το υπερχρεωμένο Ελληνικό δημόσιο από το ΔΝΤ, την ΕΕ και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα. Από το 2009 και έπειτα το επιχειρηματικό κλίμα επιδεινώθηκε, οι όροι συναλλαγών με το εξωτερικό έγιναν ιδιαίτερη δυσχερής για τις ελληνικές εταιρείες και πολλές Ελληνικές εταιρείες οδηγήθηκαν στο κλείσιμο. Αποτέλεσμα αυτού ήταν η ανεργία να εκτοξευθεί σε πρωτοφανή επίπεδα αγγίζοντας στα τέλη του 2012 – αρχές του 2013 το 27%, με αποτέλεσμα η εσωτερική ζήτηση να καταρρεύσει οδηγώντας σε ένα φαύλο κύκλο μη επενδύσεων, μη απασχόλησης, συρρίκνωσης της ζήτησης η οποία οδηγεί εκ νέου σε μη επένδυση.

Σήμερα η χώρα βρίσκεται μπροστά σε μια ιδιαίτερα δύσκολη κατάσταση μια και πέρα από τα προβλήματα ρευστότητας της αγοράς, την πτώση του βιοτικού επιπέδου των πολιτών λόγω των μέτρων λιτότητας, δυστυχώς τα διαρθρωτικά προβλήματα τα οποία αποτελούσαν και αποτελούν τροχοπέδη για την επιχειρηματικότητα παραμένουν. Τέτοια **διαρθρωτικά** προβλήματα είναι η υπερ-ρύθμιση της αγοράς (ελεγχόμενα κλειστά επαγγέλματα), η γραφειοκρατία η οποία ευνοεί την διαφθορά, η πολυδαίδαλη νομοθεσία και νομολογία, η καθυστέρηση στην εκδίκαση από τα δικαστήρια υποθέσεων οι οποίες αφορούν επενδυτικά σχέδια, περίπλοκο διοικητικό και

φορολογικό σύστημα και σημαντικού ύψους φοροδιαφυγή. Επιπρόσθετα, μία σειρά από **επιμέρους** προβλήματα εντείνουν τις βασικές αδυναμίες της Ελληνικής οικονομίας και διογκώνουν την παθογένειά της. Σε αυτά συγκαταλέγονται:

- Ο κατακερματισμός και το μικρό μέγεθος επιχειρήσεων στους περισσότερους κλάδους,
- Η απουσία ολοκληρωμένου χωροταξικού σχεδιασμού και χρήσεων γης καθώς και περιφερειακών στο πρόβλημα αυτό σχετικών αδυναμιών όπως ή έλλειψη δασολογίου και κτηματολογίου.
- Περίπλοκο και ασταθές φορολογικό πλαίσιο με απουσία κινήτρων για τη δημιουργία επιχειρήσεων μεγάλης κλίμακας.
- Περίπλοκες και περιοριστικές διαδικασίες αδειοδότησης και λειτουργίας των επιχειρήσεων.
- Απουσία θεσμικού πλαισίου που να υποστηρίζει αδειοδοτικά και να κινητροδοτεί μεγάλο μεγέθους στρατηγικής σημασίας επενδυτικά σχέδια.
- Υπέρογκος, δαπανηρός και αναποτελεσματικός δημόσιος τομέας ο οποίος προσφέρει υπηρεσίες χαμηλής ποιότητας λόγω κατακερματισμού και αλληλοεπικάλυψης ευθυνών,
- Απουσία σύνδεσης αγοράς και εκπαίδευσης καθώς και ελλιπής στήριξη της καινοτομίας
- Έλλειψη συστημάτων ελέγχου, η οποία έχει ως αποτέλεσμα φοροδιαφυγή και εισφοροδιαφυγή.
- Υψηλό κόστος εργοδοτικών εισφορών (από τα υψηλότερα στην Ευρώπη)

- Στασιμότητα της οικονομίας.
- Ανεπάρκεια επαρκών ιδίων κεφαλαίων στην πλειονότητα των επιχειρήσεων.
- Χαμηλός όγκος εξαγωγών με παράλληλα υψηλά διατηρούμενο όγκο εισαγωγών.

Τα προαναφερόμενα επιβεβαιώνονται και από εκθέσεις αλλά και δείκτες διεθνών και Ελληνικών οίκων αξιολόγησης και παρατηρητηρίων.

Στον αντίποδα όμως, πέρα από σημαντικό κίνδυνο, η κρίση χρέους αποτελεί για το Ελληνικό κράτος μία μοναδική ευκαιρία να αλλάξει όλα αυτά τα οποία οδήγησαν στις χρόνιες παθολογίες. Στόχος όλων των εμπλεκόμενων θα πρέπει να είναι πλέον η επίτευξη διαρθρωτικών αλλαγών οι οποίες σταδιακά θα δημιουργήσουν εύφορο κλίμα για την ανάπτυξη εξωστρεφούς επιχειρηματικότητας και την προσέλκυση σημαντικού προϋπολογισμού ξένων άμεσων επενδύσεων.

Στο πλαίσιο αυτό και προκειμένου η χώρα μας να ξεπεράσει την ιδιαίτερα σκληρή πραγματικότητα στην οποία περιήλθε πρέπει να εφαρμόσει ένα μακροπρόθεσμο και βιώσιμο μοντέλο ανάπτυξης. Το μοντέλο αυτό έχει γίνει αντικείμενο ενδελεχούς μελέτης διαφόρων σκεπτόμενων οργάνων της πολιτείας αλλά και της ιδιωτικής πρωτοβουλίας. Πιο κάτω παρουσιάζονται ορισμένες δράσεις και πολιτικές οι οποίες αναμένονται να συντελεστούν μέσα στα επόμενα χρόνια και σχετίζονται με το οικονομικό και επιχειρηματικό περιβάλλον στην χώρα μας, τις οποίες ανέδειξε η μελέτη της McKinsey "Ελλάδα 10 χρόνια μπροστά" αλλά και άλλα συλλογικά όργανα όπως είναι το Ινστιτούτο Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (IOBE), το Οικονομικό Επιμελητήριο της Ελλάδος (Ο.Ε.Ε.), η Ελληνική Ένωση Διοίκησης Εταιρειών (Ε.Ε.Δ.Ε.), ο Σύνδεσμος Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (Σ.Ε.Τ.Ε.), ο Σύνδεσμος Ελληνικών Βιομηχανιών (Σ.Ε.Β.), προκειμένου να επιτευχθεί το ζητούμενο της μεταστροφής του οικονομικού κλίματος αλλά και του μετασχηματισμού του εφαρμοζόμενου οικονομικού μοντέλου.:

1. Διεθνοποίηση της Ελληνικής οικονομίας.
2. Διεύρυνση των εξαγωγών.
3. Προσέλκυση μεγάλης κλίμακας επενδύσεων.
4. Προσέλκυση άμεσων ξένων επενδύσεων.
5. Αλλαγές στο νομοθετικό πλαίσιο για την διευκόλυνση των επενδύσεων.
6. Διεύρυνση των μεγεθών του τουριστικού κλάδου (σε όρους προσφερόμενου προϊόντος και υπηρεσιών σε ποσότητα και ποιότητα, σε αριθμό αφίξεων και σε έσοδα)
7. Ανακεφαλαιοποίηση και επανεκκίνηση του τραπεζικού συστήματος της χώρας αποτέλεσμα της οποίας θα είναι:

a. η αναδιάρθρωση του χαρτοφυλακίου των τραπεζών τόσο του ενεργητικού όσο και του παθητικού τους,

b. η μείωση του κόστους λειτουργίας των με παράλληλη μείωση των καταστημάτων που διαθέτουν λόγω επικαλύψεων ή κλείσιμο ζημιογόνων μονάδων και η μείωση του προσωπικού που απασχολούν,

c. η αναδιάρθρωση των υπηρεσιών τους με μεταφορά της βαρύτητας της λειτουργίας σε τομείς όπως το credit assessment, το risk management και το management of information systems.

8. Εξορθολογισμός των δαπανών του δημοσίου τομέα.

9. Βέλτιστη εκμετάλλευση κοινοτικών κονδυλίων.

10. Επανεκκίνηση του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων καθώς και έργων ΣΔΙΤ.

11. Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών προϊόντων και υπηρεσιών.

12. Άρση των περιορισμών στην είσοδο νεοεισερχόμενων επαγγελματιών και επιχειρηματιών σε μία ομάδα επαγγελματιών και κλάδων.

13. Η χρηματοδότηση της οικονομίας από ιδιωτικά και μετοχικά κεφάλαια.

14. Επιτυχής έκβαση του προγράμματος ιδιωτικοποιήσεων και πώλησης κρατικής περιουσίας.

15. Απόληψη της πολυνομίας και της γραφειοκρατίας στο μέτρο του δυνατού.

16. Δημιουργία νέου σταθερού φορολογικού πλαισίου το οποίο θα προάγει την επιχειρηματικότητα και θα δι-

δει φορολογικά κίνητρα για νέες επενδύσεις.

17. Καταστολή της φοροδιαφυγής και της φοροκλοπής.
18. Υιοθέτηση μοντέλων πιστοποίησης όπως τα αντίστοιχα της Μεγάλης Βρετανίας.
19. Εγκαθίδρυση ενός νέου φορολογικού ήθους καθώς και κουλτούρας συμμόρφωσης στους φορολογικούς νόμους.
20. Δημιουργία χρηματοοικονομικής καινοτομίας για την χρηματοδότηση επιχειρήσεων σε όλα τα στάδιά τους.
21. Ανάγκη για συνεχή βελτίωση του επιπέδου γνώσης και ενημέρωσης των εργαζόμενων.
22. Σταδιακή εισαγωγή στο εκπαιδευτικό σύστημα θεμάτων και εννοιών σχετικά με την επιχειρηματικότητα, την οικονομία και τη διαχείριση.
23. Σύνδεση του Πανεπιστημίου με την επιχειρηματικότητα και τις επιχειρήσεις.
24. Επανασχεδίαση του προγράμματος σπουδών και του υλικού εκπαίδευσης στα σχολεία και τα Πανεπιστήμια.
25. Ανάδειξη της κοινωνικής υπευθυνότητας των επιχειρήσεων και του κράτους σε σημαντική παράμετρο του νέου μοντέλου ανάπτυξης.

Στην πορεία αυτή μετασχηματισμού της Ελληνικής οικονομίας αναμένεται μία σειρά από κλάδους να διαδραματίσουν πρωταρχικό και ουσιαστικό ρόλο και παράλληλα να παρουσιάσουν σημαντική ανάπτυξη την επόμενη δεκαετία, λαμβάνοντας υπόψη ότι διαθέτουν συγκριτικά πλεονεκτήματα και εγκλείουν σημαντικές ευκαιρίες για κέρδη. Παρατίθενται πιο κάτω οι κλάδοι και οι υποκλάδοι αυτοί της Ελληνικής οικονομίας, όπως προέκυψαν από την διενεργηθείσα επισκόπηση των προαναφερόμενων μελετών.

Κλάδοι.

- Τουρισμός.
- Ενέργεια.
- Ανάπτυξη ακινήτων.
- Πρωτογενής παραγωγή.
- Μεταποίηση (κυρίως τροφίμων).
- Λιανικό και χονδρικό εμπόριο.
- Ναυτιλία

Υποκλάδοι.

- τουρισμός.
- Παραγωγή γενόσημων φαρμάκων.
- Ιχθυοκαλλιέργειες.
- Φροντίδα για την Τρίτη ηλικία και τους χρόνια ασθενείς.
- Διαχείριση στερεών αποβλήτων.
- Περιφερειακοί διαμετακομιστικοί κόμβοι.

3.3. Σχέση αριθμού απασχολούμενων στο οικονομολογικό επάγγελμα και ανάπτυξης

Από την οικονομετρική ανάλυση η οποία διενεργήθηκε με την χρήση του Τεστ «αιτιότητας» κατά Granger,

συμπεραίνεται ότι οι μεταβολές στον αριθμό των απασχολούμενων στο οικονομολογικό επάγγελμα προηγούνται χρονικά των μεταβολών στο Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν καθώς και των μεταβολών στην γενικότερη απασχόληση. Πιο συγκεκριμένα συνάγεται το συμπέρασμα ότι όταν υπάρχουν θετικές προσδοκίες για σημαντική αύξηση του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος, αυξάνει και η απασχόληση των οικονομολόγων ενώ όταν υπάρχουν προσδοκίες για πτώση του προϊόντος μειώνεται η απασχόληση εργαζομένων στο οικονομολογικό επάγγελμα. Η αντίδραση επέρχεται πριν την αντίδραση της γενικότερης απασχόλησης στην οικονομία. Αυτό αποτελεί ένδειξη ότι το επάγγελμα του οικονομολόγου ως ένα επάγγελμα «γενικών οικονομικών καθηκόντων» και όχι επάγγελμα εξειδίκευσης.

3.4. Πληροφορική και οικονομολογικό επάγγελμα

Ο οικονομικός τομέας και γενικότερα το επάγγελμα του οικονομολόγου αδιαμφισβήτητα έχουν επηρεαστεί βαθιά από την ανάπτυξη των νέων τεχνολογιών και την ευρέως διαδεδομένη χρήση των πληροφοριακών συστημάτων. Νέες οικονομικές δυνάμεις (χώρες και εταιρείες) οι οποίες έχουν αναδυθεί και κυριαρχούν στο σημερινό οικονομικό γίγνεσθαι, στηρίζουν σχεδόν ολοκληρωτικά την ανάπτυξή τους στη τεχνολογική αυθεντία, την ανάπτυξη hardware και software, τις εφευρέσεις, την βιομηχανική πολιτική και παραγωγή που σχετίζεται με τις νέες τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας. Ειδικότερα, στον κλάδο της οικονομίας και της διοίκησης επιχειρήσεων, τα πληροφοριακά συστήματα έχουν εισχωρήσει και διαφοροποιήσει ριζικά τις δυνατότητες αλλά και τον τρόπο άσκησης του επαγγέλματος του οικονομολόγου.

3.5. Δια βίου μάθηση

Ο όρος "δια βίου μάθηση" (ή "δια βίου εκπαίδευση") ορίζεται ως μια μακροχρόνια διαδικασία εκπαίδευσης που ξεκινάει από την γέννηση του ανθρώπου και συνεχίζει σε όλη τη διάρκεια της ζωής του. Η έννοια αυτού του όρου καλύπτει όλα τα είδη, τύπους και επίπεδα της εκπαίδευσης, τυπικής και άτυπης.

Η συνεχής μεταβολή και εξέλιξη των οικονομικών δεδομένων και των κοινωνιών ανάγουν σε αναγκαιότητα τη ευελιξία και εύκολη προσαρμογή των επαγγελματιών στα νέα δεδομένα της αγοράς εργασίας, η οποία επιτυγχάνεται με την συνεχή και καθ' όλη την διάρκεια του εργασιακού βίου εκπαίδευσή τους.

Οι επτά παράμετροι που διαμορφώνουν άμεσα και συνεχώς το σύγχρονο κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον είναι:

- i. Η οικονομική και πολιτισμική παγκοσμιοποίηση.
- ii. Η δημογραφική διεθνοποίηση και η συνεχής μετανα-

στευτική ροή.

iii. Η ταχεία μεταβολή της αγοράς εργασίας ως προς τη φύση της.

iv. Η συνεχής παραγωγή νέων γνώσεων βελτιώσεων και πληροφόρησης.

v. Η επανάσταση στον τομέα των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας.

vi. Η συνεχώς μεταβαλλόμενη ζήτηση στην παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών.

vii. Η αβεβαιότητα της εύρυθμης λειτουργικότητας του κοινωνικού και οικονομικού περιβάλλοντος.

Κατά συνέπεια η διασφάλιση της απασχόλησης, σε αυτό το νέο και ρευστό περιβάλλον δύναται να επιτευχθεί με διαρκή βελτίωση του επαγγελματικού-μορφωτικού επιπέδου του επαγγελματία οικονομολόγου, με τέτοιο τρόπο ώστε να διατηρείται η απαραίτητη εξειδίκευση και παράλληλα η χρησιμότητά του για την αγορά εργασίας.

3.6. Mentoring

Το mentoring είναι μια σχέση συνεργασίας μεταξύ δύο ατόμων, του **Καθοδηγητή** (Mentor) και του **Καθοδηγούμενου** (Mentoree), η οποία επιτρέπει την ανταλλαγή εμπειριών, απόψεων και πληροφοριών για ένα συγκεκριμένο ζήτημα. Το Mentoring έχει ως αντικειμενικό σκοπό τη γενικότερη βελτίωση του καθοδηγούμενου δίδοντας την δυνατότητα για την απόκτηση συγκεκριμένων ικανοτήτων και δεξιοτήτων, την απόκτηση εργασιακής εμπειρίας την μεταφορά γνώσης, δεξιοτήτων ή τεχνογνωσίας για τη βελτίωση της ποιότητας της προσωπικής και επαγγελματικής ζωής του καθοδηγούμενου. Στα πλαίσια αυτής της διαδικασίας ένα μεγαλύτερο ή/και πιο έμπειρο άτομο παίρνει υπό την «προστασία» του ένα νεαρότερο άτομο προσφέροντάς του υποστήριξη και ενθάρρυνση. Το μεγαλύτερο άτομο γίνεται συνήθως πρότυπο για το νεαρότερο. Η υποστήριξη και η καθοδήγηση δίνεται από τον Καθοδηγητή στον Καθοδηγούμενο μέσα από μια προσωπική σχέση που αναπτύσσεται με συχνές συναντήσεις για ένα χρονικό διάστημα.

Πρακτικά, το mentoring μπορεί να πάρει πολλές διαφορετικές μορφές πέρα από συμβουλευτικές συναντήσεις πρόσωπο με πρόσωπο όπως για παράδειγμα:

- επικοινωνία από απόσταση (μέσω mail, τηλεφώνου, Skype κτλ) και
- ημέρες «shadowing», στις οποίες ο mentoree παρακολουθεί τον μέντορά του επί τω έργω, έτσι ώστε να γνωρίσει καλύτερα το επάγγελμα ή ακόμα και την εταιρεία στην οποία δουλεύει.

Το mentoring μπορεί να εφαρμοσθεί και στο επάγγελμα του οικονομολόγου προκειμένου να προετοιμασθούν νέοι επαγγελματίες αλλά και επιχειρηματίες για την άσκηση επιτυχούς δραστηριότητας.

3.7. Επαγγελματικές πιστοποιήσεις ειδικοτήτων του οικονομολογικού επαγγέλματος

Από την έρευνα πεδίου που πραγματοποιήθηκε σε επιλεγμένες χώρες του αναπτυσσόμενου κόσμου διαπιστώθηκε ότι οι πιο προηγμένες και οργανωμένες από αυτές παράσχουν πιστοποιήσεις υψηλού κύρους για ένα σημαντικό αριθμό ειδικοτήτων του οικονομολογικού επαγγέλματος. Ενδεικτικά αναφέρονται οι εξής οι οποίες και παρουσιάζονται αναλυτικά στην μελέτη:

- ACCA (επαγγελματική πιστοποίηση στη λογιστική)
- DipIFR (Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα)
- CIPR (Δημόσιες Σχέσεις)
- CIMA (Management Accounting)
- CIA (Πιστοποίηση εσωτερικού ελέγχου)
- CISA (Πιστοποίηση στον έλεγχο των πληροφοριακών και ελεγκτικών συστημάτων)
- CFA (Πιστοποίηση στα χρηματοοικονομικά)
- CIA (Πιστοποίηση χρηματοοικονομικού αναλυτή)
- PMP (Πιστοποίηση Επαγγελματία Διαχειριστή Έργου)
- FRM (Πιστοποίηση Financial Risk Management)

Στις χώρες αυτές στις οποίες παρέχονται οι προαναφερόμενες εξειδικεύσεις (Αμερική, Μ. Βρετανία, Ολλανδία, Κύπρος) οι αποδοχές των επαγγελματιών στον οικονομολογικό κλάδο παρουσιάζονται αυξημένες.

Από την έρευνα πεδίου η οποία διενεργήθηκε στα πλαίσια της μελέτης, προκύπτει ότι στην χώρα μας ένας αριθμός ειδικοτήτων και ειδικεύσεων του οικονομολογικού επαγγέλματος περιβάλλονται με κανονιστικό και νομοθετικό πλαίσιο καθώς και υποχρέωση πιστοποίησης, ενώ αρκετές ειδικότητες και ειδικεύσεις ασκούνται ελεύθερα.

Πιο συγκεκριμένα, η ειδικότητα του ορκωτού λογιστή λειτουργεί υπό την ομπρέλα ενός πλήρους νομοθετημένου κανονιστικού πλαισίου καθώς και θεσμικού οργάνου εποπτείας (Επιτροπή Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων – Ε.Λ.Τ.Ε.).

Επιπρόσθετα, έχουν θεσμοθετηθεί πιστοποιήσεις ως υποχρεωτικό επαγγελματικό προσόν προκειμένου να ασκούν το επάγγελμά τους, για κάποιες ειδικότητες οι οποίες σχετίζονται με την χρηματιστηριακή αγορά. Οι ειδικότητες αυτές είναι του διαπραγματευτή (αντικριστή) χρηματιστηριακών αξιών και παραγώγων καθώς και οι αυτές των αντίστοιχων εκκαθαριστών.

Τα πιστωτικά ιδρύματα τα οποία έχουν λάβει άδεια και εποπτεύονται από την Τράπεζα της Ελλάδος υποχρεούνται, στην παροχή επενδυτικών υπηρεσιών να απασχολούν μόνον πρόσωπα τα οποία διαθέτουν Πιστοποιητικό Επαγγελματικής Επάρκειας. Αρμόδια για την πιστοποίηση των υπαλλήλων και στελεχών των προαναφερόμενων Πιστωτικών Ιδρυμάτων, στα οποία συγκαταλέγονται και οι Ε.Π.Ε.Υ., Α.Ε.Δ.Α.Κ., Α.Ε.Ε.Χ. και Α.Ε.Ε.Δ., είναι η Τράπεζα της Ελλάδος.

Προϋπόθεση για την νόμιμη άσκηση της δραστηριότητας μίας σειράς επαγγελματικών ειδικοτήτων της ασφαλιστικής αγοράς είναι η κατοχή πιστοποιητικού επιτυχούς δοκιμασίας σε εξετάσεις που επιμελείται η Τράπεζα της Ελλάδος. Οι ειδικότητες αυτές είναι α) ασφαλιστικός Σύμβουλος, β) ασφαλιστικός Πράκτορας, γ) Μεσίτης ασφαλίσεων και αντασφαλίσεων, δ) συντονιστής Ασφαλιστικών Συμβούλων και ε) συνδεδεμένος Ασφαλιστικός Διαμεσολαβητής.

Αναφορικά με τους διδάσκοντες την οικονομική επιστήμη, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, οι πτυχιούχοι των οικονομικών σχολών δύναται να συμμετάσχουν στις εξετάσεις του Α.Σ.Ε.Π. ή να διδάξουν σε ιδιωτικά σχολεία. Σε κάθε περίπτωση, οι απόφοιτοι της Ανώτατης Σχολής Παιδαγωγικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης (Α.Σ.Π.Τ.Ε.) προηγούνται όλων των πτυχιούχων των οικονομικών σχολών, λαμβανομένου υπόψη ότι κατέχουν εκπαιδευτικό τίτλο, εν αντιθέσει με τον πτυχιούχο οικονομικής σχολής. Η φοίτηση στη Α.Σ.Π.Τ.Ε. είναι μονοετής και η εισαγωγή σε αυτήν πραγματοποιείται με «σύστημα μοριοδότησης βάση αντικειμενικών προσόντων».

Το νομικό πλαίσιο καθορισμού των αδειών για τους μελετητές – μηχανικούς το οποίο αφορά έργα Δημοσίου αποκλειστικά (Ν. 3316/2005), συμπεριλαμβάνει και τους μελετητές – οικονομολόγους. Πιο συγκεκριμένα,

στον κατάλογο των 28 ειδικοτήτων για τις οποίες εκδίδονται άδειες μελετητών σύμφωνα με τον προαναφερόμενο νόμο συμπεριλαμβάνονται και οι «Οικονομικές Μελέτες» και οι «Μελέτες οργάνωσης και επιχειρησιακής έρευνας» οι οποίες απαιτούν πτυχίο οικονομολόγου. Επιπρόσθετα υπάρχει πρόβλεψη οι συντάκτες των οικονομοτεχνικών μελετών που υποβάλλονται στο πλαίσιο του εκάστοτε Αναπτυξιακού νόμου να απαιτούν άδεια άσκησης οικονομολογικού επαγγέλματος βάση του ΠΔ 472/1991. Δεν συμβαίνει το ίδιο για οικονομοτεχνικές μελέτες που υποβάλλονται στο πλαίσιο άλλων προγραμμάτων κινητροδότησης επενδύσεων από το κράτος όπως οι επενδυτικές προτάσεις που κατατίθενται στα προγράμματα του Ε.Σ.Π.Α.

Τέλος, για την ειδίκευση του λογιστή φοροτεχνικού την οποία εποπτεύει το Ο.Ε.Ε., σύμφωνα με τον πρόσφατα ψηφισθέντα νόμο Ν.4152 (ΦΕΚ 107/τεύχ Α/9-5-2013), ο οποίος περιλαμβάνει τροποποίηση του Ν.2515/1997 και του Π.Δ. 340/1998, η επαγγελματική ταυτότητα του Λογιστή Φοροτεχνικού διακρίνεται πλέον σε Λογιστή - Φοροτεχνικού Α΄ και Β΄ τάξης. Επαγγελματική ταυτότητα λογιστή -- Φοροτεχνικού μπορούν πλέον να αποκτήσουν και φυσικά πρόσωπα τα οποία έχουν ολοκληρώσει το γενικό Λύκειο και διαθέτουν επαγγελματική προϋπηρεσία ως βοηθοί λογιστή τουλάχιστον 7 ετών καθώς και φυσικά πρόσωπα τα οποία

έχουν ολοκληρώσει Ενιαίο Πολυκλαδικό Λύκειο κατεύθυνσης οικονομίας με εξαετή προϋπηρεσία καθώς και άτομα τα οποία έχουν ολοκληρώσει σπουδές σε Ιδιωτικά Εκπαιδευτικά Κέντρα (Ι.Ε.Κ.) λογιστικής ή είναι απόφοιτοι των μακροχρόνιων προγραμμάτων λογιστικής του Ελληνικού Κέντρου Παραγωγικότητας (ΕΛ. ΚΕ. ΠΑ.) και έχουν πενταετή προϋπηρεσία.

3.8. Εκτίμηση ευκαιριών για τους ασκούντες το οικονομολογικό επάγγελμα στα επόμενα χρόνια

Όπως ήδη προειπώθηκε η κρίση η οποία μαστίζει την χώρα μας τα τελευταία πέντε έτη είναι το αποτέλεσμα λανθασμένων πολιτικών και νοσοτροπιών δεκαετιών οι οποίες κακοφόρμισαν. Η κρίση όμως αποτελεί παράλληλα μία τεράστια και μοναδική ευκαιρία ριζικών και ρηξικέλευθων αλλαγών για την χάραξη μίας ώριμης και υπεύθυνης πορείας της χώρα για τις επόμενες δεκαετίες.

Ως αποτέλεσμα της νέας αυτής πολιτικής και οικονομικής πορείας, αναμένεται να αναδειχθούν και να πρωτοστατήσουν συγκεκριμένοι κλάδοι της Ελληνικής οικονομίας στην επανεκκίνηση της Ελληνικής οικονομίας, οι οποίοι παρουσιάζουν συγκριτικά και ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα, τα οποία εδράζουν σε φυσικά χαρακτηριστικά του τόπου μας ή σε δεξιότητες και τεχνολογίες τις οποίες ανέπτυξαν οι Έλληνες.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο το επάγγελμα του οικονομολόγου πρέπει και αυτό να μετεξελιχθεί, να προσαρμοσθεί στα νέα δεδομένα και να υπηρετήσει την προσπάθεια του μετασχηματισμού της Ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας σε μοντέλο βιώσιμο και αειφόρο. Παράλληλα, οι επαγγελματίες του οικονομολογικού κλάδου βρίσκονται μπροστά σε μία μοναδική ευκαιρία ανέλιξης και υψηλών προσόδων, η οποία όμως θα είναι απλόχερη μόνο με αυτούς οι οποίοι θα κατανοήσουν τις θεμελιώδεις αλλαγές που συντελούνται στην οικονομία και την κοινωνία και θα είναι διατεθειμένοι, να προσαρμοσθούν, να αλλάξουν, να προετοιμασθούν και να αποκτήσουν τα εφόδια που είναι αναγκαία για την νέα εποχή.

Σύμφωνα με τα ευρήματα της μελέτης, αναμένεται το αμέσως επόμενο χρονικό διάστημα να ανακάμψει η **ζήτηση** για ασκούντες το οικονομολογικό επάγγελμα,

α) σε κλάδους της Ελληνικής οικονομίας οι οποίοι διαθέτουν ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα και

β) σε συγκεκριμένες ειδικότητες και ειδikeύσεις του οικονομολογικού επαγγέλματος οι οποίες θα αναδειχθούν από το υπό διαμόρφωση νέο επιχειρηματικό τοπίο.

Στην μελέτη γίνεται μία προσπάθεια ομαδοποίησης και πινακοποίησης των ευκαιριών αυτών ανά κλάδο και ειδικότητα – ειδίκευση του οικονομολογικού επαγγέλματος. Πιο συγκεκριμένα ομαδοποιούνται ευκαιρίες οι οποίες παρουσιάζονται για τους ασκούντες το οικονομολογικό επάγγελμα α) από την μεταστροφή του επι-

χειρείν σε ορθολογικότερους, καινοτόμους και διεθνοποιημένους τρόπους λειτουργίας, β) από ευκαιρίες οι οποίες παρουσιάζονται για τους ασκούντες το οικονομολογικό επάγγελμα λόγω των διαρθρωτικών αλλαγών οι οποίες θα επέλθουν στην κρατική λειτουργία και την δημόσια διοίκηση και γ) αλλαγών στο νομοθετικό πλαίσιο το οποίο διέπει την επιχειρηματική και επενδυτική πρακτική.

Περίληπτικά, ειδικότητες και ειδikeύσεις οι οποίες αναμένεται να παρουσιάσουν ζήτηση τα επόμενα έτη σύμφωνα με την ανάλυση της μελέτης είναι:

Εξειδικευμένα στελέχη στο τουριστικό management και την λογιστική τουριστικών επιχειρήσεων, εκτιμητές ακινήτων, project managers, ειδικοί αγροτικής οικονομίας και διαχειριστές (managers) αγροτικών συνεταιρισμών και καλλιεργήσιμων εκτάσεων, ειδικοί ενεργειακής οικονομίας και διαχειριστές ενεργειακών υποδομών, ναυτιλιακά στελέχη και οικονομολόγοι και λογιστές εξειδικευμένοι στο αντικείμενο της ναυτιλίας, κοστολόγοι, ειδικοί διαχείρισης παραγωγής, ειδικοί logistics managers, ειδικοί ηλεκτρονικών υπολογιστών με ουσιαστικές γνώσεις οικονομικών και φοροτεχνικών θεμάτων,

υψηλού επιπέδου και πανεπιστημιακών γνώσεων ασφαλιστές, αναλογιστές, διαχειριστές κεφαλαίων, οικονομικοί και χρηματοοικονομικοί αναλυτές, καθώς και δημιουργοί ασφαλιστικών προϊόντων ζωής και περιθαλψής, οικονομολόγοι – εκπαιδευτικοί, αναλυτές περιβαλλοντικών οικονομικών και επιπτώσεων οι οποίοι συνδυάζουν πτυχία Περιβαλλοντικής διαχείρισης ή/και μηχανικών με οικονομικά, ειδικοί κατάρτισης ισολογισμών αειφορίας, ειδικοί συγχωνεύσεων και εξαγορών, αποτιμητές εταιρειών, λογιστές – ορκωτοί λογιστές, φοροτεχνικοί, εκκαθαριστές, ειδικοί πιστοληπτικής ικανότητας (credit officers), ειδικοί διαχείρισης κινδύνου (risk management officers), ειδικοί απεμπλοκής και αναχρηματοδότησης επιχειρήσεων, νοικοκυριών και φυσικών προσώπων (recovery officers), ειδικοί marketing, κλαδικοί αναλυτές, ειδικοί ανάπτυξης προϊόντων, ειδικοί εύρεσης ή δημιουργίας νέων αγορών και πιο περιορισμένα χρηματιστηριακοί αναλυτές και αντικριστές.

Επιπλέον, θα είναι ιδιαίτερα αναγκαίοι οικονομολόγοι οι οποίοι θα μιλούν πολύ καλά ξένες γλώσσες και αυτοί οι οποίοι θα συνδυάζουν σπουδές από διαφορετικούς κλάδους όπως π.χ. νομικά, μηχανικοί, περιβαλλοντολόγοι με οικονομικά καθώς και απόφοιτοι οικονομικών σχολών με παράλληλες σπουδές στην Δημόσια Διοίκηση.

Απαραίτητη κρίνεται και η εξειδίκευση των ασκούντων το οικονομολογικό επάγγελμα στην πληροφορική με έμφαση σε εξειδικευμένα προγράμματα της ειδικότητάς τους.

Επιπλέον, πολύτιμα θα είναι οικονομικά στελέχη σε όλο το εύρος δραστηριοποίησης των εταιρειών με σπουδές και κουλτούρα διεθνών αγορών και προτύπων καθώς και στελέχη με πείρα αποκτημένη σε πολυεθνικούς ομίλους στην Ελλάδα και στο εξωτερικό.

Ευκαιρίες για επιχειρηματική δραστηριοποίηση οικονομολόγων θα υπάρξουν σε niche αγορές όπως γραφεία και εταιρείες συμβούλων κατάρτισης ισολογισμών αειφορίας, γραφεία και εταιρείες εξειδικευμένων λογιστών εφαρμογής Διεθνών Λογιστικών Προτύπων, γραφεία ειδικών στην εύρεση χρηματοδότησης από Ελληνικά και ξένα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα καθώς και στην δημιουργία ειδικών εργαλείων χρηματοδότησης και αναχρηματοδότησης εταιρικών σχημάτων και έργων.

3.9. Ο ρόλος του Οικονομικού Επιμελητηρίου την επόμενη δεκαετία

Ο ρόλος ο οποίος καλείται να διαδραματίσει το Οικονομικό Επιμελητήριο στην Ελλάδα την επόμενη δεκαετία είναι:

α) η αναβάθμιση του επαγγέλματος και των παρεχόμενων υπηρεσιών από τα μέλη του προς τους πολίτες και

το επιχειρηματικό γίνεσθαι της χώρας,

β) η συμβολή του στην προσπάθεια μετασχηματισμού της Ελληνικής οικονομίας μέσω προτάσεων και υποδείξεων προς την Ελληνική Πολιτεία για αλλαγές στο θεσμικό και το κανονιστικό πλαίσιο, οι οποίες είναι απόρροια της καθημερινής πρακτικής άσκησης του επαγγέλματος,

γ) η υποστήριξη και ενδυνάμωση της επιχειρηματικότητας της χώρας και της ηθικής του επιχειρείν,

δ) η συμβολή στην συνεχή οικονομική εκπαίδευση και στην παροχή άμεσης και έγκυρης πληροφόρησης περί οικονομικών θεμάτων στα μέλη του,

ε) η διασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας και η στήριξη του επαγγέλματος με την προσφορά εργαλείων προς τα μέλη του.

Ειδικότεροι στόχοι του Ο.Ε.Ε. για την επόμενη δεκαετία θα πρέπει να είναι:

- Η διευκόλυνση της πρόσβασης και συμμετοχής στη διά βίου μάθηση των μελών του. Επιπλέον Υποστήριξη της διά βίου μάθησης, μέσω της διασύνδεσης όλων των μορφών τυπικής, μη τυπικής εκπαίδευσης και άτυπης μάθησης.

- Η παροχή δυνατότητας επαγγελματικής εξέλιξης των μελών της.

- Η αύξηση της κινητικότητας των εργαζομένων στο οικονομολογικό επάγγελμα.

- Η ενίσχυση της διαφάνειας των προσόντων των μελών του και η σύνδεσή τους με την εργασία και την απασχόληση.

- Η αναγνώριση και πιστοποίηση της άτυπης μάθησης.

- Ο εξορθολογισμός και η διασφάλιση της ποιότητας του συστήματος αναγνώρισης και πιστοποίησης προσόντων.

Στο πλαίσιο αυτό εκτιμάται ότι θα ήταν ιδιαίτερα χρήσιμο να συντονισθούν και να διενεργηθούν οι πιο κάτω πρωτοβουλίες και δράσεις από το Οικονομικό Επιμελητήριο:

A. Προσφορά πιστοποιήσεων από το Ο.Ε.Ε.

Με τον πρόσφατα ψηφισθέντα νόμο (Ν.4152) διευρύνεται ο αριθμός των φυσικών προσώπων τα οποία θα έχουν την δυνατότητα απόκτησης της ειδικότητας του λογιστή – φοροτεχνικού και ελαστικοποιούνται οι προϋποθέσεις για την απόκτηση των δύο πλέον τάξεων αδειών άσκησης του επαγγέλματος του λογιστή – φοροτέχνη. Ειδικότερα η νέα διάταξη δίνει τη δυνατότητα στους αποφοίτους Λυκείου και ΙΕΚ με λιγότερα χρόνια εργασιακή εμπειρία από ότι ίσχυε έως σήμερα να αποκτήσουν επαγγελματική ταυτότητα Β΄ τάξης και να τηρούν βιβλία εσόδων – εξόδων, ανεξαρτήτως τζίρου. Παράλληλα οι απόφοιτοι ΤΕΙ απολαμβάνουν τα ίδια δικαιώματα με

τους απόφοιτους ΑΕΙ και μετά από 3 χρόνια στη Β΄ τάξη, αποκτούν επαγγελματική ταυτότητα Α΄ τάξη και τηρούν βιβλία Γ΄ κατηγορίας. Αποτέλεσμα είναι στην πρώτη περίπτωση να εξισώνεται η πρακτική εμπειρία με την Τριτοβάθμια εκπαίδευση, ενώ στην δεύτερη η Τεχνολογική με την Πανεπιστημιακή εκπαίδευση.

Λαμβάνοντας υπόψη τα προηγούμενα, προτείνεται η θεσμοθέτηση διαδικασίας πιστοποίησης των επαγγελματιών που θα κατέχουν τις άδειες των δύο τάξεων προκειμένου να διασφαλιστεί η επαγγελματική επάρκεια των εμπλεκόμενων επαγγελματιών. Η ανάγκη πιστοποίησης προκύπτει και από το συνεχώς μεταλλασσόμενο νομοθετικό καθεστώς του επαγγέλματος, τις συνεχείς αλλαγές στο φορολογικό καθεστώς αλλά και τις ρηξικέλευθες αλλαγές που επιτάσσει η τεχνολογική πρόοδος.

Προτείνεται λοιπόν η **δημιουργία διαδικασίας πιστοποίησης** η οποία θα περιλαμβάνει α) υποχρεωτική παρακολούθηση επιμορφωτικών σεμιναρίων καθώς και β) λήψη της πιστοποίησης μετά από εξετάσεις. Κατά τον τρόπο αυτό η άδεια άσκησης επαγγέλματος, πέραν των ετών υπηρεσίας, θα αποκτάται μετά από πιστοποίηση παρακολούθησης επιμορφωτικών σεμιναρίων σε λογιστικά και φορολογικά θέματα με αξιολόγηση των υποψηφίων κατά τη διάρκεια παρακολούθησης αυτών η/και μετά από εξετάσεις. Η ανανέωση της άδειας θα γίνεται σε τακτά χρονικά διαστήματα, υπό τον όρο ότι ο επαγγελματίας συνεχίζει να ασκεί την ειδικότητα και επιπλέον έχει παρακολουθήσει τα σχετικά σεμινάρια. Με τον τρόπο αυτό η διατήρηση της πιστοποίησης θα διενεργείται σε βάση CIP (Continual Improvement Points). Τα επιμορφωτικά σεμινάρια θα διενεργούνται τουλάχιστον δύο φορές ανά έτος από το Οικονομικό Επιμελητήριο της Ελλάδος ή από το Ινστιτούτο Εκπαίδευσης και Επιμόρφωσης των μελών του, τα οποία θα χορηγούν και το σχετικό πιστοποιητικό παρακολούθησης και αξιολόγησης. Οι εξετάσεις λήψης της επαγγελματικής αδείας θα διενεργούνται μία φορά ανά έτος.

Τα Ο.Ε.Ε. θα εκδίδει **κάρτες πιστοποίησης** (τύπου πιστωτικής) και επαγγελματικής άδειας, η οποία θα ανανεώνεται ετησίως κατόπιν καταβολής του ετήσιου κόστους πιστοποίησης και συμμόρφωσης με τα λοιπά υποχρεωτικά κριτήρια (επιμόρφωση, άσκηση του επαγγέλματος). Οι κάρτες πιστοποίησης θα αποδίδουν αυτόματα στον επαγγελματία **και** «ηλεκτρονική υπογραφή» προκειμένου να συναλλάσσεται με τις φορολογικές αρχές και να διενεργεί υποβολές λογιστικών καταστάσεων και φορολογικών φύλλων πελατών του παντός τύπου στις εφορίες της χώρας. Η «ηλεκτρονική υπογραφή» θα δίδει στον κάτοχο – επαγγελματία και δυνατότητα ηλεκτρονικής υποβολής φορολογικών στοιχείων πελατών του στις φορολογικές αρχές.

Τέλος, θα πρέπει να δημιουργηθεί **μητρώο** πιστο-

ποιημένων λογιστών – φοροτεχνικών το οποίο θα είναι διαθέσιμο στην ηλεκτρονική σελίδα του Ο.Ε.Ε. και θα είναι γνωστοποιημένο στις φορολογικές αρχές. Αποτέλεσμα των προαναφερόμενων θα είναι η απάλειψη των παρανόμως ασκούντων το επάγγελμα και η αναγνώριση της συνυπευθυνότητας του Λογιστή Φοροτεχνικού.

Για τις προαναφερόμενες παρεχόμενες υπηρεσίες από το Ο.Ε.Ε. θα υπάρχει ελάχιστη καταβολή ετησίου κόστους από τα μέλη του.

Β. Παροχή πιστοποιήσεων για άλλες ειδικότητες του οικονομολογικού επαγγέλματος.

Επιπρόσθετα, προτείνεται η θεσμοθέτηση και η διαχείριση της διαδικασίας παροχής πιστοποίησης από το Ο.Ε.Ε. και άλλων ειδικοτήτων του οικονομολογικού επαγγέλματος σε τομείς-κλάδους με μεγάλη ζήτηση ή/και απαίτηση εξειδίκευσης με την λογική η οποία περιγράφηκε αμέσως προηγουμένως. Οι πιστοποιήσεις αυτές δύναται να παρέχονται σε συνεργασία με άλλους θεσμοθετημένους φορείς ή/και Πανεπιστήμια.

Ενδεικτικά αναφέρεται η πιστοποίηση επάρκειας για την άσκηση της ειδικότητας του εσωτερικού ελεγκτή η οποία μπορεί να οργανωθεί σε συνεργασία με το ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΩΜΑΤΟΣ ΟΡΚΩΤΩΝ ΕΛΕΓΚΤΩΝ ΛΟΓΙΣΤΩΝ (Ι.Ε.Σ.Ο.Ε.Λ.), η πιστοποίηση της ειδικότητας του μελετητή τεχνοοικονομικών μελετών δημοσίων και ιδιωτικών έργων, η πιστοποίηση ειδικότητας μελετητή επενδυτικών σχεδίων και αναπτυξιακών προγραμμάτων (οι οποίοι θα είναι και οι μόνοι οι οποίοι θα έχουν δικαίωμα υποβολής φακέλων σε προγράμματα κινητροδότησης του Ελληνικού κράτους) κ.α.

Γ. Δημιουργία κώδικα δεοντολογίας και κυρώσεων.

Το Οικονομικό Επιμελητήριο θα πρέπει να μεριμνήσει για την δημιουργία **κώδικα δεοντολογίας και κυρώσεων** για τα μέλη του στα πρότυπα του ισχύοντα Κώδικα Επαγγελματικής Δεοντολογίας της Διεθνούς Ομοσπονδίας Λογιστών (International Federation of Accountants). Ο κώδικας δεοντολογίας θα ρυθμίζει θέματα που αφορούν τις σχέσεις ανάμεσα στους οικονομολόγους και τους πελάτες τους, τους οικονομολόγους μεταξύ τους αλλά και τις σχέσεις των προαναφερόμενων πλευρών με την πολιτεία. Ο κώδικας δεοντολογίας θα πρέπει να περιγράφει με σαφήνεια, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις, τη διασφάλιση ποιότητας και διαφάνειας, τις υποχρεώσεις ακεραιότητας, αντικειμενικότητας, επαγγελματικής συμπεριφοράς, επαγγελματικής επάρκειας και εχεμύθειας των μελών του Ο.Ε.Ε.

Δ. Δημιουργία συνηγόρου διαχείρισης παραπόνων και καταγγελιών.

Σημαντική πρωτοβουλία για το Ο.Ε.Ε. είναι η δημι-

ουργία «**γραφείου συνηγόρου**» - εποπτικού οργάνου παραπόνων και καταγγελιών για μέλη του Ο.Ε.Ε. τα οποία θα παραβιάζουν την νομοθεσία ή τον κώδικα δεοντολογίας. Επιπρόσθετα το όργανο θα δέχεται και καταγγελίες για άτομα τα οποία ασκούν παρανόμως το επάγγελμα. Το στελέχη της υπηρεσίας θα προτείνουν ποινές για τους παρανομούντες επαγγελματίες στα διοικούν όργανο του Ο.Ε.Ε. σύμφωνα με τον κώδικα κυρώσεων του επιμελητηρίου.

E. Mentoring.

Το Ο.Ε.Ε. είναι ο κατάλληλος φορέας να οργανώσει **γραφείο mentoring** το οποίο να φέρνει σε επαφή καθοδηγητές με καθοδηγούμενους προκειμένου να διευκολύνει νέα άτομα ή νέους επαγγελματίες να εισέλθουν στο επάγγελμα ή να ανοίξουν επιχειρήσεις προσφοράς οικονομολογικών υπηρεσιών. Mentoring μπορεί να και υπάρξει ανάμεσα σε οικονομολόγους και νέους επιχειρηματίες, όπου οι πρώτοι θα μεταβιβάσουν γνώσεις και εμπειρίες στους δεύτερους προκειμένου αυτοί να δημιουργήσουν αποδοτικότερες επιχειρήσεις.

ΣΤ. Γραφείο επαγγελματικού προσανατολισμού φοιτούντων σε οικονομικές σχολές.

Το Ο.Ε.Ε. είναι ο κατάλληλος φορέας για την δημιουρ-

γία ενός **Γραφείου Επαγγελματικού Προσανατολισμού** φοιτούντων σε οικονομικές σχολές, όπου οι ενδιαφερόμενοι θα μπορούν να λαμβάνουν πληροφόρηση σχετικά με το επάγγελμα και τις δυνατότητες που ανοίγονται μπροστά τους στα πλαίσια του επαγγέλματος.

Το γραφείο με τη σύμπραξη και την χρηματοδότηση επιχειρήσεων θα δύναται να οργανώσει βραβεία αριστούχων οικονομικών σχολών καθώς και διαγωνισμό καινοτομίας στο επάγγελμα.

Τέλος, το γραφείο θα φέρνει σε επαφή την επιχειρηματική κοινότητα με τους φοιτητές των οικονομικών σχολών προκειμένου να διευκολύνεται η σύζευξη της προσφοράς και της ζήτησης για οικονομικά στελέχη στις επιχειρήσεις.

Z. Εικονικό (Virtual) κέντρο εύρεσης εργασίας για οικονομολόγους.

Προτείνεται η δημιουργία ενός εικονικού κέντρου ευρέσεως εργασίας για οικονομολόγους, το οποίο θα λειτουργεί μέσα από την ιστοσελίδα του Ο.Ε.Ε. Το εικονικό κέντρο ευρέσεως εργασίας θα περιλαμβάνει τόπο για την ζήτηση οικονομολόγων αλλά και την προσφορά, με την δημιουργία ταξινομημένου ανά ειδικότητα ηλεκτρονικού χώρου ανάρτησης βιογραφικών σημειωμάτων.

H. Ινστιτούτο Εκπαίδευσης και Επιμόρφωσης των μελών - ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ (Ι.Ε.Ο.Ε.Ε.)

Προκειμένου να λειτουργήσουν ορθολογικά και οργανωμένα όλες οι προαναφερόμενες πρωτοβουλίες δηλ. η πιστοποίηση, η δια βίου μάθηση, το mentoring, το γραφείο επαγγελματικού προσανατολισμού φοιτούντων σε οικονομικές σχολές και το virtual κέντρο εύρεσης εργασίας για οικονομολόγους προτείνεται η σύσταση ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ (Ι.Ε.Ο.Ε.Ε.)

Το εν λόγω Ινστιτούτο θα παρέχει επιπλέον οργανωμένα επιμορφωτικά σεμινάρια κάτω από την σκέπη ενός οργανωμένου προγράμματος «δια βίου μάθησης» το οποίο θα πραγματεύεται θέματα άμεσα συνδεδεμένα με την λειτουργία των επιχειρήσεων. Ενδεικτικά αναφέρονται θέματα προστασίας του περιβάλλοντος, αιεφόρου ανάπτυξης, τεχνολογικές και κοινωνικές εξελίξεις και άλλα.

Τέλος, το Ινστιτούτο θα παρέχει προγράμματα με σκοπό την επαγγελματική κατάρτιση και επιμόρφωση πέρα των μελών του Ο.Ε.Ε. σε στελέχη επιχειρήσεων, σε οικονομικά στελέχη των Ενόπλων Δυνάμεων αλλά και σε στελέχη του δημοσίου τομέα. Τα εκπαιδευτικά προγράμματα, σεμινάρια και οι λοιπές εκπαιδευτικές δραστηριότητες δύναται να διενεργούνται σε συνεργασία με πανεπιστήμια της χώρας ή του εξωτερικού και λοιπούς εκπαιδευτικούς φορείς.

Δημήτρης Μάρδας
Καθηγητής Τμήματος
Οικονομικών Επιστημών,
ΑΠΘ

Αλέξανδρος Κάντζης
Μηχανολόγος-Ηλεκτρολόγος
ΕΜΠ, Επιχειρηματίας

www.dimioourgikoipolites.gr

Μέτρα με σκοπό την αντιμετώπιση της κρίσης ρευστότητας και της κρίσης χρέους

1. Εισαγωγή

Το κείμενο αυτό ασχολείται με προτάσεις, ικανές να συμβάλλουν στην επίλυση των προβλημάτων που προκαλούν η **κρίση ρευστότητας** και η **κρίση χρέους**. Σημείο εκκίνησης είναι το εξής: Ακολουθώντας συμβατικές λύσεις στο πλαίσιο της οικονομικής πολιτικής, όμοιες εκείνων που προτείνονται από τις υφιστάμενες προσεγγίσεις, εύλογα διαπιστώνεται ότι η χώρα θα χρειαστεί πολλά χρόνια για να ξεπεράσει τα προβλήματα της που συνδέονται, τόσο με τη διαχείριση των πόρων του κράτους όσο και με την ύφεση που τη διακρίνει. Χρειάζονται άλλες λύσεις, που θα προδώσουν διαφορετική δυναμική στην οικονομία.

Βάσει των προαναφερθέντων, εκτίθεται ένα σύνολο σκέψεων, που χαρακτηρίζονται από μια άλλη διαχειριστική και αναπτυξιακή κουλτούρα. Τα όσα εισηγούμαστε αναπτύσσονται σε δυο ενότητες:

Ως προς την πρώτη ενότητα, εδώ προτείνονται δύο χρήσεις ενός **συμπληρωματικού νομίσματος** που μπορούν να περιορίσουν την κρίση ρευστότητας.

Ως προς τη δεύτερη ενότητα, δεδομένου ότι το δημοσιονομικό μας έλλειμμα επιβαρύνεται από την αποπληρωμή υψηλών τόκων και το χρέος μας αυξάνεται με πολλά ευρώ το δευτερόλεπτο, η λύση του εν λόγω προβλήματος έγκειται σε διεξόδους που θα δημιουργήσουν **υψηλές προστιθέμενες αξίες**, προσφέροντας κατ'επέκταση πολλά χρήματα, ως έσοδα, στον κρατικό προϋπολογισμό. Αυτό σημαίνει ότι πέραν των ήδη προτεινόμενων διεξόδων δημοσιονομικού χαρακτήρα, που έχουν σχέση με την αύξηση των εσόδων ή τον περιορισμό της σπατάλης (μέσω του περιορισμού του λαθρεμπορίου καυσίμων, του παρεμπορίου, της φοροδιαφυγής, του εξορθολογισμού του συστήματος προμηθειών υγείας κ.λπ), χρειάζονται άλλες **αναπτυξιακού χαρακτήρα**, που αφορούν **μεγάλες επενδύσεις σε εμπορεύσιμα αγαθά και υπηρεσίες**. Ως εκ τούτου, στη δεύτερη ενότητα επικεντρώνεται η προσοχή σε νέες (ενδεικτικές) προτάσεις, που σχετίζονται με μεγάλες **καινοτόμες επενδύσεις**.

Τέλος, σημειώνεται ότι σε μια πρώτη προσέγγιση του θέματος, έχουμε ασχοληθεί επισταμένα και με την εύρεση πόρων για τον κρατικό προϋπολογισμό, μέσω λύσεων που συνδέονται με την υπάρχουσα δομή της οικονομίας. Έτσι, ως προς τις προτάσεις μας ειδικότερα, αυτές αφορούν δυο χώρους, το *λαθρεμπόριο καυσίμων* (βλ. αναλυτικότερα για το *Λαθρεμπόριο καυσίμων*: www.mardas.gr και http://www.gsevee.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=205:2012-10-04-10-42-22&catid=56:meletes&Itemid=280 και τον περιορισμό της σπατάλης μέσω των *προμηθειών υγείας* (βλ. Προμήθειες υγείας: Μελέτη για λογαριασμό της Επιτροπής Προμηθειών Υγείας (ΕΠΥ) με τίτλο «Αναμόρφωση των συστήματος προμηθειών της ΕΠΥ και του τρόπου λειτουργίας της...» (2011) βλ. επίσης <http://www.inews.gr/0/promitheies-ygeias-to-ateleiototo-party.htm>)

Το ζητούμενο λοιπόν στο κείμενο που ακολουθεί είναι προτάσεις που δεν έχουν τεθεί προς συζήτηση έως σήμερα στην Ελλάδα. Κάποιες όμως ήδη άρχισαν να συζητούνται εκτός των συνόρων μας.

2. Κρίση ρευστότητας – συμπληρωματικό νόμισμα

Η ελληνική οικονομία αντιμετωπίζει δυο προκλήσεις. Η μια συνδέεται με την κρίση του χρέους και η δεύτερη με την έλλειψη της ρευστότητας. Η κρίση του χρέους από μόνη της, δεν μπορεί να θέσει τη χώρα εκτός τροχιάς ευρώ. Αντίθετα, η έλλειψη ρευστότητας είναι ικανή να προκαλέσει την έξοδο, από τη στιγμή που η αρχή της «συλλογικής ευθύνης», όπως αυτή υιοθετήθηκε στη Συνθήκη του Μάαστριχτ (1993) εγκαταλείφτει.

Το σοβαρό λοιπόν πρόβλημα της χώρας εντός του ευρώ, εντοπίζεται στην έλλειψη ρευστότητας, κάτι που αν δε λυθεί σε ευρωπαϊκό επίπεδο, πρέπει να βρει λύσεις σε εθνικό. Διαφορετικά ο μύθος που ίσχυε έως σήμερα για επιστροφή στη δραχμή, ίσως απομυθοποιηθεί και ζήσουμε τελικά όλοι μας εξελίξεις που δεν έχουμε φανταστεί. Η Αργεντινή σε αυτήν την περίπτωση ίσως ωχριά μπρος στο πείραμα που δοκίμασε η τρόικα στην περίπτωση της Ελλάδας!.

Η Αργεντινή δεν κατέρρευσε γιατί είχε υπέρογκο δημόσιο χρέος (αυτό ήταν κάτω του 60% ως ποσοστό του ΑΕΠ στις αρχές του 2001) αλλά γιατί αντιμετώπισε μια κρίση ρευστότητας. Το ίδιο και η Τουρκία, που σώθηκε την τελευταία στιγμή με τη μεταβίβαση 45 δις δολαρίων από το ΔΝΤ κατά την ίδια περίοδο. Εμείς αντιμετωπίζουμε ταυτόχρονα δύο δεινά. Μια μοναδική σε έκταση κρίση χρέους μαζί με κρίση ρευστότητας **με αποτέλεσμα 1.500.000 ανέργους και ζοφερές προοπτικές**

Ως προς το πρόβλημα της ρευστότητας, ένα σύνολο δεσμεύσεων που απορρέουν τόσο από τους υφιστάμενους κανόνες λειτουργίας του προϋπολογισμού της ΕΕ όσο και από τη Συνθήκη του Μάαστριχτ (1993), σε συν-

δυασμό με ένα άλλο σύνολο ιδεοληψιών, με πρωτοστάτες Γερμανούς πολιτικούς, εμποδίζουν όμως την ανάπτυξη νέων μέτρων, ικανών να αντιμετωπίσουν το υπό εξέταση πρόβλημα, που απειλεί αυτό το ίδιο το ευρώ.

Έτσι εναλλακτικές λύσεις, σχετικές με τον ελλειμματικό προϋπολογισμό της ΕΕ, τα ευρώ-ομόλογα, την έκδοση χρήματος από την ΕΚΤ, παραμένουν στις καλές ενόψει οι φωνές για τη δημιουργία ενός **Συμπληρωματικού Νομίσματος** (Complementary Currency), διαρκώς αυξάνονται.

Πρόσφατα ο καθηγητής S. Brunnhuber, παρουσίασε στην Αθήνα και στη Θεσσαλονίκη, μια πρόταση δημιουργίας ενός τέτοιου νομίσματος, που είναι το προϊόν μελέτης του 'Club of Rome'.

Στο κείμενο που ακολουθεί προτείνονται δυο λύσεις, μέσω δυο χρήσεων ομολόγων, ικανών να παίξουν τον ρόλο του Συμπληρωματικού Νομίσματος. Οι ιδέες που προτείνονται –όχι μόνο εδώ αλλά σε όλη την Ευρώπη– μπορεί, κατά πολλούς, να παρουσιάζουν κάποιες τεχνικές αδυναμίες. Το ζητούμενο όμως δεν είναι το δένδρο αλλά το δάσος. Το ζητούμενο είναι λοιπόν η εύρεση άλλων λύσεων, έξω από τις τετριμμένες, η επεξεργασία των οποίων θα οδηγήσει στο ξεπέρασμα κάθε ενδεχόμενου τεχνικού προβλήματος. Η αιχμή του δόρατος ως εκ τούτου, είναι οι νέες ιδέες, που θα δώσουν διεξόδους στο πρόβλημα της ρευστότητας. Όλα τα υπόλοιπα σχετικά με το υπό εξέταση θέμα προβλήματα, αν και ουσιώδη, έπονται. Στο πλαίσιο αυτής της αντίληψης προτείνονται τα ακόλουθα.

Πιο συγκεκριμένα, ως προς την πρώτη λύση με σκοπό την αντιμετώπιση του προβλήματος της ρευστότητας, η δημιουργία ενός **ομολόγου με αναπτυξιακό χαρακτήρα**, μπορεί να δώσει επαρκείς απαντήσεις στο υπό εξέταση θέμα. Ειδικότερα, κύριο *συγκριτικό πλεονέκτημα* της χώρας, είναι η αξιοποίηση της γης, ιδίως σε τουριστικές περιοχές μέσω της δημιουργίας και εκμετάλλευσης υπερπολυτελών τουριστικο-οικιστικών σχεδίων.

Η δημιουργία ενός νέου τύπου ομολόγων, που θα έχει ως διασφάλιση (collateral) πολυτελή τουριστικά ακίνητα, μπορεί να εξυπηρετήσει, εκτός των άλλων, ταυτόχρονα δύο στόχους: Βελτίωση της ρευστότητας και αύξηση των επενδύσεων. Αναλυτικότερα, τα νέα αυτά ομόλογα, (ονομαζόμενα «τουριστικά ομόλογα») που θα εκδοθούν σε διάφορες μικρές αξίες, θα χρησιμοποιούνται στην αγορά όπως τα ευρώ (ως υποκατάστατο του ευρώ). Το κράτος μέσω των υποχρεώσεων του (π.χ. πληρωμές των εφάπαξ, ή προμηθευτών του Δημοσίου) μπορεί να εισάγει τα ομόλογα αυτά στην αγορά. Ο πολίτης από την άλλη, θα μπορεί και ο ίδιος να τα χρησιμοποιεί επίσης για την αποπληρωμή των υποχρεώσεων του απέναντι στο κράτος. Αυτά τα ομόλογα, πολυετούς διάρκειας θα είναι μετατρέψιμα στους προαναφερθέντες τύπους τουριστικών ακινήτων. Τα ακίνητα αυτά θα κατασκευαστούν μέσω συγχρημα-

τοδοτούμενων σχεδίων κράτους-ιδιωτών (ΣΔΙΤ). Η συμμετοχή του κράτους εντοπίζεται κυρίως στη γη που θα προσφέρει. Κύριοι εταίροι αυτών των κατασκευαστικών σχεδίων θα είναι οι τράπεζες ή ομάδες κατασκευαστών.

Τα σχέδια αυτά μπορεί να είναι : Α) **Ακριβά** τουριστικο-οικιστικά συγκροτήματα (βίλες), σε περιοχές κοντά στη Θάλασσα, με δυνατότητα προσέγγισης από ξηρά και θάλασσα, μέσω τεχνητών καναλιών, (Βλ. Φωτογραφία 1) και

Β). **Τουριστικο-οικιστικά χωριά**, πυκνής δόμησης (π.χ. όπως στη Σαντορίνη), **υπερπολυτελούς κατασκευής** σε περιοχές χαμηλού κόστους κτίσης.

Κάθε ακίνητο θα διατίθεται έως 50 χρόνια σε περιορισμένο αριθμό ατόμων (1 έως 5 ιδιοκτήτες) που θα έχουν την πλήρη κυριότητά του (δικαίωμα μεταβίβασης, υποθήκευσης, κληρονομιάς κλπ. Η μέθοδος αυτή, (η Exclusive Fractional), διάθεσης των ιδιοκτησιών, θα δημιουργήσει πολλαπλάσιες επισκέψεις καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, με συνέπεια τη δημιουργία χιλιάδων μόνιμων θέσεων εργασίας σε όλους τους τομείς επαγγελματικής δραστηριότητας (εστιατόρια, σκάφη κλπ.),

Η ιδιωτική διαχείριση **κατασκευής** των εν λόγω σχεδίων θα δώσει τη δυνατότητα να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για τη μέγιστη δυνατή **αγορά υλικών από εγχώριους παραγωγούς**, έτσι ώστε να υπάρχει πολλαπλασιαστικό όφελος για την οικονομία.

Οι κάτοχοι των ονομαζόμενων 'τουριστικών ομολόγων' μπορούν να επιλέξουν μια από τις δυο εναλλακτικές λύσεις. Πρώτη: Μπορούν να τα ανταλλάξουν στην λήξη τους έναντι των ανωτέρω κατοικιών. Δεύτερο: Με το πέρας της λήξης τους να πάρουν πίσω τα χρήματά τους. Τα κέρδη από την εκμετάλλευση των ακινήτων αυτών, που θα κατατίθενται σε ένα Ταμείο –το επωνομαζόμενο «Ταμείο των Επόμενων Γενεών»- θα χρησιμοποιηθούν για την εξαγορά των εν λόγω ομολόγων.

Τα οφέλη είναι ευδιάκριτα : Με τα κυκλοφορήσιμα ομόλογα, βελτιώνεται η ρευστότητα στην αγορά,

αξιοποιείται γη **χαμηλής αξίας** μέσω των τουριστικο-οικιστικών εγκαταστάσεων, αναπτύσσεται μια περιοχή και βοηθείται η εγχώρια βιομηχανία.

Ως προς τη δεύτερη λύση που προτείνεται, με σκοπό τη βελτίωση της ρευστότητας, στο κείμενο που ακολουθεί παρουσιάζεται μια άλλη χρήση των προτεινόμενων ομολόγων, που καλείται να αντιμετωπίσει το εντονότατο πρόβλημα των χρεών των επιχειρήσεων.

Σημείο εκκίνησης είναι το ακόλουθο: Το 85% των Ελληνικών επιχειρήσεων είναι στο κόκκινο λόγω ύφεσης, με άθλιους δείκτες και τραπέζικη εικόνα, ως φυσικό παρεπόμενο της ίδιας της κρίσης. Οι όροι πιθανού μελλοντικού δανεισμού με τέτοιους δείκτες θα τις καθιστούσαν εκ προοιμίου μη-βιώσιμες, δίνοντάς τους απλώς μια αναστολή θανάτου. Εκείνες οι ελάχιστες επιχειρήσεις που θα μπορούν τότε να δανειστούν, με εμπράγματα εξασφαλίσεις και επιτόκια τετραπλάσια και πενταπλάσια από εκείνα των ανταγωνιστών τους στις οικονομίες του Ευρωπαϊκού βορά, τί μέλλον θα μπορούσαν να έχουν;

Η ανάπτυξη που ευαγγελίζεται το πολιτικό προσωπικό θα αργήσει πολύ. Το μεσοπρόθεσμο πρόγραμμα της χώρας τη μεταθέτει το 2015. Η Citibank την τοποθετεί μετά το 2016. Είναι πρακτικά δύσκολο ως τότε να έχουν επιζήσει πολλές Ελληνικές επιχειρήσεις.

Το Συμπληρωματικό Νόμισμα που προτείνεται, με την μορφή αυτού του ομολόγου, μπορεί να χρησιμοποιηθεί και για την ανακεφαλαιοποίηση πληθώρας υπερχρεωμένων νομικών προσώπων (αγροτικών, μεταποιητικών, τεχνικών, ξενοδοχειακών και άλλων επιχειρήσεων). Κύριο στοιχείο προτεραιότητας της διάσωσης θα πρέπει να είναι όχι μόνο η διατήρηση, αλλά και η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και, στο βαθμό που είναι εφικτό, η πιθανή συγχώνευση εταιριών για την άμεση δημιουργία μεγαλύτερων, βιώσιμων μονάδων, καθώς έτσι θα οδηγηθούν στη μείωση του κόστους παραγωγής.

Ως προς την πρότασή μας, η οποία εύλογα προϋποθέτει αλλαγή ης κουλτούρας που διέπει τους κυβερνώντες και τους διαχειριστές τέτοιων λύσεων, σημειώνονται τα εξής:

Αναλυτικότερα, ως προς το νέο Συμπληρωματικό Νόμισμα, που θα έχει τη μορφή ενός κυκλοφορήσιμου ομολόγου σημειώνονται τα ακόλουθα:

Το κράτος **δημιουργεί ομόλογα** που αντιστοιχούν στο **χρέος των εταιριών** οι οποίες δέχονται να είναι μέρος της πολιτικής αυτής ή ενός συνόλου cluster ομοειδών εταιριών. Οι εταιρίες, που εντάσσονται στην πολιτική αυτή, πραγματοποιούν λοιπόν αύξηση κεφαλαίου ισόποση με το εν λόγω χρέος τους. Αυτό καλύπτεται, όπως τονίστηκε, από τα προτεινόμενα ομόλογα.

Αναλυτικότερα, η επιβίωση αυτών των επιχειρήσεων μπορεί λοιπόν να υποστηριχθεί με μια Αύξηση του Μετοχικού Κεφαλαίου (ΑΜΚ) τους, με ποσό που να κα-

λύπτει οφειλές σε τράπεζες, ταμεία και προμηθευτές. Η AMK θα κατευθυνθεί άμεσα στην αποπληρωμή των οφειλών αυτών, μετά από την υποβολή ενός αναπτυξιακού Business Plan. Κύριο στοιχείο προτεραιότητας της διάσωσης θα πρέπει να είναι όχι μόνο η διατήρηση, αλλά και η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και με την πιθανή προϋπόθεση επιχειρηματικών συγχωνεύσεων για την άμεση δημιουργία μεγαλύτερων, βιώσιμων μονάδων με δημιουργία οικονομικών κλίμακας!

Επιχειρήσεις με θετικό μέλλον πρέπει να τύχουν μιας τέτοιας προσπάθειας διάσωσης. Έτσι θα διασωθούν, έμμεσα και οι τράπεζες και τα ταμεία και θα αποφύγουμε μια γενική κατάρρευση με τον αφελλητισμό τους. Οι σημαντικές προτάσεις των τραπεζών για ρυθμίσεις δανείων με νέα επιτόκια από 10,5% ως 11,75% είναι εξωπραγματικές και οδηγούν σε βέβαιο αφανισμό την ιδιωτική οικονομία.

Τα εν λόγω ομόλογα τα διαχειρίζεται μια *Εταιρία Ειδικού Σκοπού*, που θα συσταθεί λοιπόν για το σκοπό αυτό. Η Εταιρία αυτή γίνεται μέτοχος (για τις εισηγμένες) ή συνεταιίρος (για τις μη εισηγμένες) κατέχοντας το 51% του κεφαλαίου των επιχειρήσεων, που ανακοινώνουν ότι θέλουν να ενταχθούν στο πρόγραμμα. Αποτελεί λοιπόν το νέο μέτοχο-συνεταίρο των εν λόγω επιχειρήσεων. Τα ομόλογα ως κυκλοφόρησιμα, τα παίρνει η υπερχρεωμένη εταιρία και με αυτά εξοφλά τα χρέη της.

Η *Εταιρία Ειδικού Σκοπού*, θα ελέγχει για ένα εύλογο διάστημα 6-10 ετών, τις εν λόγω εταιρίες επιβλέποντας την υλοποίηση του Business Plan. Η επίβλεψη της διαχείρισης αυτών των εταιριών, που θα λάβουν τα συγκεκριμένα ομόλογα, θα ανατεθεί, μέσω των *Εταιριών Ειδικού Σκοπού*, λοιπόν στις τράπεζες, στο πλαίσιο της συνολικής ρύθμισης, χωρίς να απαιτηθεί καμία νέα πρόσληψη! Είναι απαραίτητη η πλήρης αποφυγή του αποτυχημένου μοντέλου των παλαιών προβληματικών επιχειρήσεων με τα δεκάδες κομματικά στελέχη.

Εάν δεν πραγματοποιούνται τα προβλεπόμενα από το Business Plan, το πλειοψηφικό πακέτο του 51%, θα πωλείται σε άλλα παρεμφερή επιτυχημένα σχήματα εταιριών με σκοπό την δημιουργία ακόμη μεγαλύτερων, ανταγωνιστικά πιο βιώσιμων επιχειρήσεων, επιτυγχάνοντας νέες, προφανείς, οικονομίες κλίμακας και αλλαγή του management των επιχειρήσεων αυτών.

Έτσι, μπορούν να σωθούν π.χ. τα ξενοδοχεία μας που αποτελούν τον κορμό του πάγιου πλούτου της οικονομίας μας, και κινδυνεύουν σήμερα να ξεπουληθούν σε vulture funds (κοράκια) (τα οποία όσο πιο φθηνά τα πάρουν τόσο ποιο μεγάλη μίζα θα δώσουν. Βλ. σχετική δήλωση Stiglitz 2001 στο: <http://www.gregpalast.com/the-globalizer-who-came-in-from-the-cold/>) στο βωμό της ανύπαρκτης «ανάπτυξης» και θα δοθεί η δυνατότητα σε χιλιάδες μικροεπιχειρηματίες και βιοτέχνες, που αποτελούν τον κορμό της οικονο-

μίας να ασχοληθούν παραγωγικά με την ανάπτυξη και την δημιουργία θέσεων εργασίας συνεργαζόμενοι, αντί να τρέχουν πελαγωμένοι από ταμείο σε ταμείο και από τράπεζα σε τράπεζα.

Δίνεται το ακόλουθο παράδειγμα για την καλύτερη κατανόηση των προαναφερθέντων. Έχουμε μια τουριστική εταιρία με κεφάλαιο 43 εκ. ευρώ. Χρωστά 15 εκ. ευρώ (11 στις τράπεζες, 2 στο ΙΚΑ και 2 σε προμηθευτές). Αν δεν βρει τα απαραίτητα κεφάλαια, τότε θα ξεπουληθεί για (μέγιστο) 15 εκατομμύρια ευρώ άμεσα. Ο νέος κεφαλαιούχος (τι εθνότητα;) θα αποκτήσει με το 1/3 των χρημάτων όλη την εταιρία. Αν δε βρεθεί λύση για ρυθμίσεις των χρεών των εταιριών, τότε μπορεί να δούμε ένα μαζικό αφελλητισμό τουριστικών κ.λπ εταιριών, που θα πουληθούν κοψοχροनियाς, όλως τυχαίως σε Γερμανούς, Ολλανδούς κ.ά.

Αντί αυτού λοιπόν προτείνεται το εξής: Η εταιρία κάνει αύξηση κεφαλαίου ίση με το ποσό του χρέους της δηλαδή 15 εκ. ευρώ. Το κράτος, μέσω μιας *Εταιρίας Ειδικού Σκοπού*, δημιουργεί ισόποσα ομόλογα με τα οποία «αγοράζει» αυτό το χρέος. Παράλληλα, γίνεται μέτοχος-συνεταίρος με το 51% του κεφαλαίου της εταιρίας. Η εταιρία εξοφλά την Τράπεζα (11 εκ) το ΙΚΑ (2 εκ) και τους προμηθευτές (2 εκ) δίνοντας ισόποσα ομόλογα. Απαλλαγμένη λοιπόν της θηλιάς των δανείων αναπτύσσει το νέο της business plan που το παρακολουθεί, όπως προαναφέρθηκε, ο συνεταιίρος της δηλαδή η *Εταιρία Ειδικού Σκοπού*. Από την άλλη, αυξάνεται λοιπόν η ρευστότητα στην αγορά και τα ομόλογα αυτά καλύπτουν οτιδήποτε μορφή υποχρεώσεις των Τραπεζών, του ΙΚΑ ή των προμηθευτών προς το Δημόσιο.

Αν, όπως προαναφέρθηκε, η εταιρία δεν τηρήσει το business plan βάσει του οποίου δημιουργήθηκαν τα εν λόγω ομόλογα, καθώς δε θα εκμεταλλευτεί με τον τρόπο που πρέπει τη σανίδα σωτηρίας που της προσφέρεται, τότε περιέρχεται στην ιδιοκτησία του συνεταιίρου δηλαδή της *Εταιρίας του Ειδικού Σκοπού με σκοπό την συγχώνευση της με άλλο ομοειδές σχήμα*.

3. Μεγάλες επενδύσεις σε εμπορεύσιμα αγαθά και υπηρεσίες

Θεωρώντας ότι η κρίση χρέους αντιμετωπίζεται με **μεγάλα επενδυτικά σχέδια**, που θα αποφέρουν στη χώρα πολλά φορολογικά έσοδα, ικανά να καλύψουν ένα μεγάλο ύψος των τόκων που οφείλουμε και κατόπιν των χρεολυσίων, στο κείμενο που ακολουθεί προτείνεται ενδεικτικά ένα σύνολο τέτοιων σχεδίων.

3.1 Αεροδρόμιο «Ελληνικό»

Το «Ελληνικό» εκτιμάται ότι θα πουληθεί γύρω στα 6 δις ευρώ. Όσο περνά ο καιρός η τιμή του φυσικά πέφτει, λόγω του γενικότερου κλίματος απαξίωσης των περιουσι-

ακών στοιχείων της χώρας. Αν συγκριθεί η τιμή της γης του οικοπέδου αυτού των 6.000 στρεμμάτων (συν τις εφικτές προσχώσεις στην παραλία), με τις αντίστοιχες τιμές γης του Πριγκιπάτου του Μονακό (έκτασης μόλις 1.950 στρέμματα) τότε εύλογα προκύπτουν πολλά ερωτήματα αναφορικά με τον τρόπο αξιοποίησης του πρώην αεροδρομίου.

Αν αντί για την πώληση ενός ξερου χωραφιού αξιοποιούσαμε την περιοχή, κατά τα πρότυπα του Πριγκιπάτου του Μονακό, σεβόμενοι όμως παράλληλα τη φύση, τότε θα μπορούσαμε να καλύψουμε μεγάλο μέρος του χρέους. Το Πριγκιπάτο του Μονακό με το 1/4 της συνολικής γης, σε σχέση με το «Ελληνικό», έχει Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν 6,6 δις δολάρια ετησίως. Φανταστείτε λοιπόν το κέρδος για την εθνική οικονομία που θα προέκυπτε από την **συνεκμετάλλευση** του πρώην αεροδρομίου, όπου το **κράτος θα έβαζε τη γη** και οι **επενδυτές τα χρήματα**. Φανταστείτε αναλυτικότερα:

- Μια περιοχή, του πρώην αεροδρομίου, με ακριβά ξενοδοχεία.
- Μια άλλη περιοχή του, με γραφεία που θα έχαιραν ενός ειδικού φορολογικού καθεστώτος για τους Έλληνες εφοπλιστές, δίνοντας ένα κίνητρο να αφήσουν το City του Λονδίνου.
- Μια άλλη περιοχή του, με γραφεία (με παρόμοιο φορολογικό καθεστώς όπως πριν) που θα συγκέντρωνε όλες τις εταιρίες logistics της Ανατολικής Μεσογείου.
- Μια άλλη περιοχή του, με χώρους διασκέδασης (όπου π.χ. θα συγκέντρωναν ακριβά εστιατόρια έχοντας ως θέμα την παγκόσμια κουζίνα κ.ά), παραδοσιακές μορφές θεάματος κ.λπ.
- Μια έκταση στη θάλασσα για διαμόρφωση μαρίνας.
- Την ανάπτυξη ιατρικού τουρισμού με τη λειτουργία νοσοκομείων, όπως επίσης κλινικών διαίτης και αισθητικής με ιατρική φροντίδα για τους πλούσιους επισκέπτες
- Ένα αρχαιολογικό πάρκο, μια Anti-Disneyland, όπου θα ξετυλίγεται όλη η ελληνική μυθολογία
- Μια έκταση στη θάλασσα για διαμόρφωση μαρίνας με βίλες κατά το πρότυπο της Λεμεσού (βλ ακολουθως κεφάλαιο 3.5).

Όλα αυτά, πλην του αρχαιολογικού πάρκου, μπορούν να αναπτυχθούν μόνο στο νότιο μέτωπο της έκτασης του Ελληνικού, δίνοντας την δυνατότητα στο μεγαλύτερο βόρειο τμήμα της έκτασης, επάνω από τον υπάρχοντα διάδρομο, να δημιουργηθούν εκτάσεις πρασίνου για χρήση από τους όμορους δήμους .

Όλα τα ανωτέρω θα απέφεραν μόνο 6 δις ευρώ στο κράτος; Φυσικά όχι. Θα μπορούσε να εκδοθεί λοιπόν **ομόλογο 30 ετών**, με εγγύηση τις νέες εγκαταστάσεις στο «Ελληνικό». Το ομόλογο θα προσέφερε ζεστό χρήμα άμεσα στη χώρα προσφέροντας πολλαπλάσιες αποδόσεις στο μέλλον.

Με το ομόλογο και τη συνεκμετάλλευση του χώρου

από το κράτος-ιδιώτες, θα βελτιωνόταν η κατάσταση του χρέους μας, θα εισέρρεαν κάθε χρόνο χρήματα στα ταμεία του κράτους, ενώ από την άλλη με την προτεινόμενη πολιτική υπέρ των εφοπλιστών-διεθνών μεταφορέων θα αλλάζαμε το χάρτη της επιχειρηματικότητας στην περιοχή.

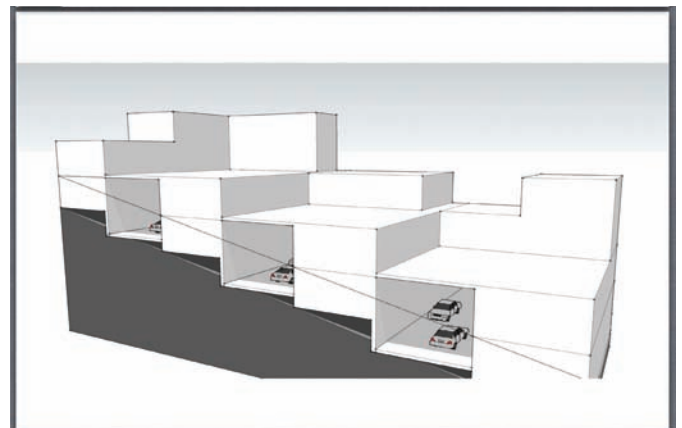
Το Πριγκιπάτο του Μονακό δεν είναι μια εικονική πραγματικότητα, ούτε κρατίδιο σε άλλον πλανήτη. Αν από το 2003 με τόλμη η όποια κυβέρνηση αποφάσιζε την αξιοποίηση του πρώην αεροδρομίου, σήμερα η χώρα ίσως είχε έσοδα από κάποιους χώρους δραστηριοτήτων που ήδη θα λειτουργούσαν.

Τέλος, σημειώνεται ότι το Ελληνικό θα αποφέρει πολλά περισσότερα εάν αξιοποιηθεί σε μικρότερα τμήματα και όχι ενιαίο. Το ενδιαφέρον επενδυτών εκτιμάται ότι θα είναι πολύ μεγαλύτερο. Προτάσεις προς την ίδια κατεύθυνση έγιναν και από τον καθηγητή Σπύρο Πολλάλη www.notiatv.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=2198:το-σχέδιο-του-σπύρου-πολλάλη-για-το-ελληνικό&catid=8:fileta&Itemid=207

3.2 Οικισμοί επί υπερυψωμένου κελύφους

Η επαναστατικά νέα πρόταση για κατασκευή «**Οικισμών επί υπερυψωμένου κελύφους**», και η πώληση τους με τον επίσης, καινοτόμο τύπο ιδιοκτησίας **Exclusive Fractional**, (που ήδη αναφέρθηκε στο κεφάλαιο για τα τουριστικά ομόλογα), θα συγκεντρώσει πολύ μεγάλα οφέλη.

Οι κατοικίες αυτές θα συγκροτούν οικισμούς υψηλού επιπέδου με οικολογικές προδιαγραφές. Θα κτιστούν σε περιοχές επικλινείς, όχι όμως επί του εδάφους, αλλά επί τεχνητού κελύφους, το οποίο θα «στηρίζεται» στο έδαφος καλύπτοντας πλήρως το τελευταίο. Ανάμεσα λοιπόν στις κατοικίες και το έδαφος θα υπάρχει ένα κενό. Εξωτερικά θα έχουν την μορφή ενός παραδοσιακού οικισμού (βλ. Σαντορίνη, Μονεμβάσια κ.α.) και κάτω από το κέλυφος θα υπάρχει η δυνατότητα παροχής όλων των σύγχρονων ανέσεων (π.χ. προσέγγιση με αυτοκίνητο, πάρκινγκ, δίκτυα). (Βλ Φωτογραφία 2).

Η πρόταση για την κατασκευή αυτών των καινοτόμων οικισμών θα ενεργοποιήσει γρήγορα όλα τα εξαρτώμενα από την οικοδομή επαγγέλματα, δίνοντας εργασία σε ολόκληρο το φάσμα των μηχανικών και στους χιλιάδες ανέργους του κλάδου της οικοδομής.

Ανάλογα με το ανάγλυφο του εδάφους έχει εκτιμηθεί ότι 900 υπερπολυτελείς κατοικίες απαιτούν για να κτιστούν μια επιφάνεια περίπου 500-600 στρέμματα γης, "μηδενικής" αξίας, σε μια πλαγιά με θέα τη δύση, σε απόσταση από την παραλία και σε υψόμετρο 70-400 μέτρα περίπου, σε αντίθεση με τα 5000 στρέμματα που απαιτούνται, συντηρητικά, σήμερα. Οι κατοικίες, σήμερα, σε υπό ανάπτυξη εκτός σχεδίου περιοχές είναι "αποξενωμένες" χωρίς λειτουργικό ιστό. Για κάθε μετακίνηση έστρω και κοντινή, απαιτείται η χρήση μεταφορικού μέσου.

Επίσης, οι κατασκευαζόμενες σήμερα εξοχικές κατοικίες απευθύνονται σε ένα χαμηλής και μέσης οικονομικής δυνατότητας διεθνές αγοραστικό κοινό και δεν είναι τυχαίο ότι στην Ισπανία υπάρχουν χιλιάδες σπίτια και διαμερίσματα απούλητα που απευθύνονται στην ίδια αγορά. Ο σχεδιασμός και οι κατασκευαστικές τους προδιαγραφές αντιπροσωπεύουν τις ανάγκες των μέσων ευρωπαίων των δεκαετιών '80 και σε καμιά περίπτωση τις απαιτήσεις των πλούσιων της Ευρώπης ή της Ασίας του 2015 τις οποίες η πρόταση υπερκαλύπτει. Ο τύπος ιδιοκτησίας **Exclusive Fractional** προβλέπει την πώληση των πολυτελών αυτών οικιών με όλες τις ανέσεις (Βλ. Φωτογραφία 3) σε 4-6 "συνιδιοκτήτες" ο κάθε ένας των

οποίων θα έχει την χρήση για μια περίοδο 2-4 εβδομάδων σε κάθε μια από τις 4 εποχές του έτους.

Επί πλέον, και αυτή είναι μια από τις **καινοτομίες** του **Exclusive Fractional**, θα υπάρχει μια αποθήκη αποκλειστικής χρήσης για κάθε συνιδιοκτήτη. Εκεί θα φυλάσσονται τα προσωπικά του είδη τα οποία θα χρησιμοποιεί μόνο κατά την διάρκεια της δικής του παραμονής.

Μελετώντας την παραπάνω πρόταση για κατασκευή «**Οικισμών επί υπερυψωμένου κελύφους**» διαπιστώσαμε ότι έχουν εντοπιστεί πάρα πολλές κατάλληλες

πλαγιές στην Ηπειρωτική και Νησιωτική Ελλάδα. Οι προδιαγραφές για την επιλογής τις τοποθεσίες είναι:

- Δυτικός προσανατολισμός (θέα ηλιοβασίλεμα και θάλασσα)
- Κοντινό σχετικά αεροδρόμιο (προβλέπεται και ελικοδρόμιο σε κάθε οικισμό)
- Δυνατότητα δημιουργίας μαρίνας για σκάφη με ναυτική λέσχη, εστιατόριο κλπ.
- Κοντινή μεγάλη ή μικρή πόλη ή χωριό για αγορά τοπικών προϊόντων
- Δυνατότητα επίσκεψης τοπικών λαογραφικών μουσείων.
- Δυνατότητα επίσκεψης αρχαιολογικών χώρων.
- Δυνατότητα κοντινής επίσκεψης περιοχών ιδιαίτερου φυσικού κάλους.

Κάθε οικισμός κατά την λειτουργία του θα δημιουργήσει περισσότερες από 1500 θέσεις καλοπληρωμένης εργασίας, σε άμεση και μεγάλη έμμεση περιφερειακή απασχόληση, (ίσως και σημαντικά περισσότερες εάν υπολογιστούν και γενικότερης μορφής υπηρεσίες, πολλές των οποίων είναι δημόσιες).

Για την κατασκευή, τη λειτουργία, τη συντήρηση απαιτείται να υπάρχουν τρεις ξεχωριστές επιχειρήσεις για κάθε οικισμό, με μεγάλο αριθμό εργαζομένων.

-Μια μεγάλη κατασκευαστική εταιρεία η κοινοπραξία μικρότερων,

-Μια εταιρεία συντήρησης και επίβλεψης περιβάλλοντος και

-Μια εταιρεία διαχείρισης, εξυπηρέτησης, λειτουργίας και υπενοικίασης διαθέσιμων κατοικιών, για λογαριασμό των ιδιοκτητών, εάν αυτοί δεν θέλουν να κάνουν χρήση της περιόδου ιδιοκατοίκησης τους.

Η μέθοδος **Exclusive Fractional** μας εξασφαλίζει τετραπλάσιο αριθμό αφίξεων και γι' αυτό θα πρέπει να υποστηριχθεί δυναμικά ενώ για τους συνιδιοκτήτες εξασφαλίζει:

- ❖ Μικρότερο κόστος κτήσης (1/4) έως και (1/6) του συνολικού κόστους .
- ❖ Χρήση σε όλες τις εποχές του χρόνου (4 εποχές επί 2 -4 εβδομάδες από κάθε συνιδιοκτήτη σε κάθε εποχή).
- ❖ Διαμόρφωση ενός απόλυτα προσωπικού -ιδιοκτητού περιβάλλοντος κατά την διάρκεια της διαμονής κάθε συνιδιοκτήτη.
- ❖ Δυνατότητα υπενοικίασης σε περίπτωση που δεν θα κάνει ιδιοχρήση χωρίς να διακινδυνεύει τα προσωπικά του είδη.
- ❖ Απόκτηση ενός σημαντικού εισοδήματος, σε αυτή την περίπτωση, ικανού να καλύψει τις αναγκαίες ετήσιες δαπάνες συντήρησης και λειτουργίας .
- ❖ Η κατασκευή και πώληση ενός οικισμού 500-600 οικιών, σε "μηδενικής" αξίας γη, θα αποφέρει ένα άμεσο όφελος 300-500 εκ. ευρώ και ένα πολλαπλάσιο έμμεσο όφελος που θα αυξάνει το ΑΕΠ κατά 0,5-0,75% .

Έχουν εντοπιστεί περισσότερες από **250 κατάλληλες πλαγιές** στην Ηπειρωτική και Νησιωτική Ελλάδα .

3.3 Πάρκινγκ

Η βελτίωση της καθημερινότητας σε όλες τις μεγάλες Ελληνικές πόλεις με ένα στόχο να ελαχιστοποιηθούν τα σταθμευμένα στους δρόμους αυτοκίνητα με τη κατασκευή χιλιάδων κλειστών χώρων στάθμευσης σε κάθε γειτονιά, θα έχει σημαντικές περιβαλλοντικές και οικονομικές θετικές επιπτώσεις :

1. Θα αναθερμάνει την οικονομική δραστηριότητα δημιουργώντας μία αύξηση στο Α.Ε.Π. μας, μεγαλύτερη του 1,5%.
2. Θα δώσει εργασία στη φάση της μελέτης-κατασκευής, άμεσα και έμμεσα (ανάπτυξη και κατασκευή αναγκαίου μηχανολογικού εξοπλισμού), σε περισσότερους από 100.000 ανθρώπους.
3. Θα δώσει εργασία σε εκατοντάδες μηχανικούς.
4. Στη φάση της διαχείρισης, (μετά από 1-2 χρόνια), θα δημιουργήσει μόνιμες θέσεις εργασίας, σε περισσότερους από 30.000 ανθρώπους.

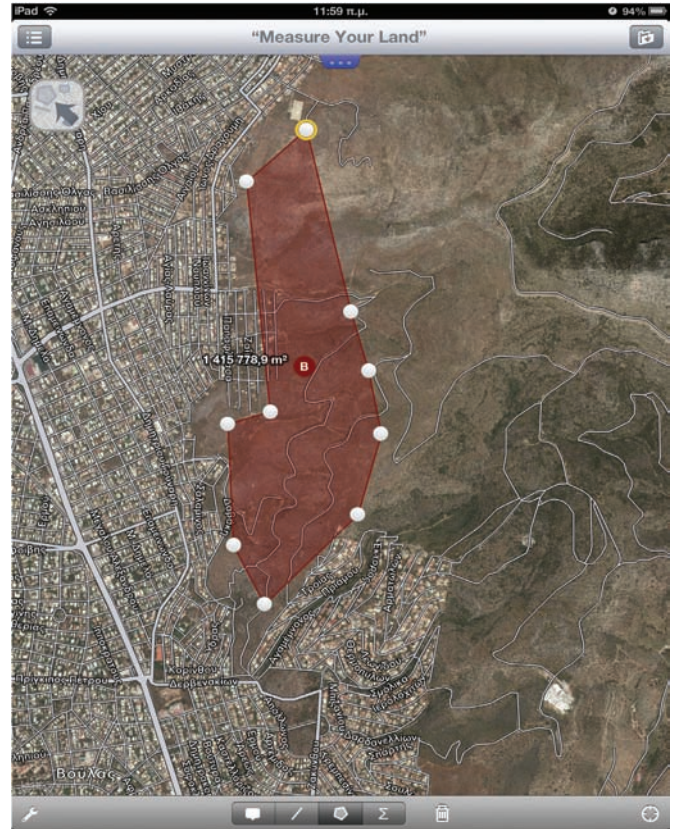
Στην ερώτηση, που θα βρεθούν τα αναγκαία 10.000 οικόπεδα , η απάντηση είναι η εξής: Στη σημερινή οικονομική συγκυρία, υπάρχουν σε κάθε γειτονιά πρόσφορα οικόπεδα, τα οποία δεν έχουν καμιά, ή έχουν πολύ μικρές προοπτικές αξιοποίησης. Αυτά λοιπόν θα μπορούσε το δημόσιο να τα ανταλλάξει με αχρησιμοποιητα κρατικά οικόπεδα, ή με νέες εκτάσεις που θα ενταχθούν στο σχέδιο πόλης (Βλ. ακολούθως) με σημαντικά καλύτερες προοπτικές αξιοποίησης για τους ιδιοκτήτες τους από τα υφιστάμενα.

Η χρηματοδότησή τους μπορεί να γίνει με 15ετή δάνεια από τις τράπεζες με επιδότηση των τόκων από το δημόσιο. Έτσι αντί να κόβουμε από τους πολίτες 2.000 και 3.000 Ευρώ το χρόνο, χωρίς καμιά προοπτική ανάπτυξης, δημιουργούμε μία μεγάλη αναπτυξιακή ευκαιρία, που θα βελτιώσει αφάνταστα το περιβάλλον μας, τη δημιουργία πρασίνου στους δρόμους, τη κυκλοφορία των πεζών με όλα τα άμεσα και έμμεσα οφέλη, (Τουρισμός), δίνοντας τη δυνατότητα στους πολίτες να αποκτήσουν ένα πάγιο περιουσιακό στοιχείο-ακίνητο, με διαρκώς αυξανόμενη αξία

3.3.1 Η περίπτωση της Αθήνας

Η Αθήνα έχει γίνει μια άσχημη πόλη, με συνέπεια να επηρεάζει τη διαμόρφωση των συμπεριφορών και χαρακτηρισμών των πολιτών της. Χρειάζεται λοιπόν ένα «απομποτιλιάρισμα». Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να βρεθούν χώροι τόσο για πάρκα όσο και για πάρκινγκ. Η λύση εδώ δίνεται με τον ακόλουθο τρόπο (Βλ. Φωτογραφία 4).

Αναλυτικότερα, εντάσσεται στο σχέδιο πόλης η περιοχή που βρίσκεται άνω της Αργυρούπολης. Δημιουργεί-

ται λοιπόν μια οικιστική ζώνη, που θα αναπτυχθεί μέσα σε χώρους πρασίνου, ενώ παράλληλα πραγματοποιείται ανάπλαση (δεδροφύτευση) όλου του βουνού. Κατόπιν, γκρεμίζονται ολόκληρα τετράγωνα στην Αθήνα (π.χ. στην Κυψέλη), παραχωρούνται οικόπεδα στη νέα προς οικοδόμηση περιοχή (υψηλότερης φυσικά αξίας) και έτσι αρχίζει να αναπνέει η πόλη. Στις περιοχές που απελευθερώνονται από τις πολυκατοικίες κατασκευάζονται υπόγεια πάρκινγκ και πάρκα στην επιφάνεια.

3.4 Μικρά κρουαζιερόπλοια

Το μεγάλο κόστος μιας κρουαζιέρας είναι η κουζίνα και ειδικότερα τα όσα απαιτούνται για ένα μεσημεριανό και βραδινό. Σε κρουαζιέρες ανοιχτής θάλασσας, η κουζίνα αυτή είναι απαραίτητη. Στη χώρα μας τα μεγάλα κρουαζιερόπλοια, που παρέχουν όλες τις λειτουργίες στους επιβάτες τους (ύπνο και διατροφή πλήρη) το μόνο που προσφέρουν ένα το ακόλουθο: Τα χρήματα που ξοδεύουν οι τουρίστες για διάφορες αγορές αγαθών και υπηρεσιών, κατά τις επισκέψεις τους σε διάφορες πόλεις.

Αντίθετα στο Αιγαίο με την πληθώρα των νησιών ή το Ιόνιο η δομή της κρουαζιέρας μπορεί να είναι διαφορετική. Αναλυτικότερα, έχοντας υπόψη τις αποστάσεις των νησιών μας και το κόστος λειτουργίας της κουζίνας εντός του πλοίου, τότε μπορούμε να οδηγηθούμε σε μια άλλη λύση: Σε μικρά κρουαζιερόπλοια όπου η κουζίνα (για γεύμα και δείπνο) μπορεί να εκλείψει, μειώνοντας έτσι το κόστος. (Βλ. Φωτογραφία 5). Έχοντας

υπόψη τα ανωτέρω προτείνονται τα εξής: Να δημιουργηθεί ένα στόλος, που θα έχει 30-60 καμπίνες, και θα προσφέρει μόνο πρωινό και κάποια snacks.

Όλα τα γεύματα και τα δείπνα θα λαμβάνουν χώρα σε εστιατόρια νησιών. Οι επενδύσεις σε αυτά τα πλοία μπορούν να ενταχθούν στο νέο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης. Προτείνεται λοιπόν η ναυπήγηση, (στα μικρά και μεγάλα Ελληνικά ναυπηγεία που βρίσκονται στο χείλος της καταστροφής), σημαντικού αριθμού **κρουαζιερόπλοιων, με 30-60 καμπίνες** έκαστο, τα οποία θα έχουν τη δυνατότητα να προσεγγίζουν εύκολα τις μικρές υπέροχες Ελληνικές παραλίες των νησιών μας και τα οποία θα **παρέχουν μόνο ύπνο, πρόγευμα και ελαφριά γεύματα, χωρίς υποδομή κουζίνας μέσα στα πλοία**, για να δοθεί η δυνατότητα μίας τοπικής ανάπτυξης μέσω συνεργασίας των τοπικών χώρων εστίασης, καταστημάτων κλπ.

3.5 Η δημιουργία υπερπολυτελών οικιστικών μαρινών.

Η δημιουργία πολυτελών μαρινών - «**Eco Luxury Marina**» - με 250-400 υπερπολυτελείς **μοναδικές** κατοικίες και με τα αντίστοιχα εμπορικά κέντρα, εστιατόρια, μπαρ κ.λπ που απαιτούνται, μπορούν να δημιουργηθούν αρχικά σε 5 έως 6 επιλεγμένες τοποθεσίες, (εκτός natura), με πολύ υψηλές οικολογικές προδιαγραφές. (Βλ. Φωτογραφία 6)

Σημείωση : Και στα «**Eco Luxury Marina**», λόγω της επιδιωκόμενης πολύ μεγάλης τιμής πώλησης, (προκειμένου να επωφεληθούμε από τη μεγάλη υπεραξία τοποθεσίας), είναι δυνατόν να επιδιώξουμε τη πώληση τους με μέθοδο **Exclusive Fractional**, με σκοπό αφενός οι αγοραστές να αποκτούν σαν συνιδιοκτήτες ένα ποσοστό της συνιδιοκτησίας σε αντίστοιχο ποσοστό αξίας, και αφετέρου εμείς να

έχουμε πολύ περισσότερες επισκέψεις καθ' όλη τη διάρκεια του έτους και όχι μόνο τη μικρή καλοκαιρινή περίοδο. Με σκοπό τη τουριστική αναβάθμιση θα πρέπει κάθε δήμος να δημιουργήσει-αναπτύξει, «τουριστικές γειτονιές», στους υφιστάμενους οικισμούς με πολύ υψηλά αυστηρά, αισθητικά κριτήρια. Όλα αυτά θα δώσουν δουλειά σε δεκάδες χιλιάδες εργαζόμενους.

4. Συμπεράσματα

Υπάρχουν και άλλες προτάσεις της ίδιας υφής. Είναι κατανοητό από την προαναφερθείσα παρουσίαση, ότι οι εν λόγω προτάσεις/λύσεις κινούνται εκτός των συμβατικών πλαισίων διαχείρισης των περιορισμένων πόρων της οικονομίας. Παρόλα αυτά, μετά από οκτώ χρόνια ύφεσης, θα ήταν σκόπιμο να αρχίζουν να συζητούνται προτάσεις και να βρεθούν λύσεις πιο τολμηρές, που θα προσέφεραν μεγάλο όφελος στην οικονομία σε όρους παραγωγής προϊόντος, πλούτου, απασχόλησης και εσόδων στο κράτος.

Στην θέση που βρίσκεται η οικονομία σήμερα μεγάλες επενδύσεις μπορούν να ξεκινήσουν μόνο με κρατικές πρωτοβουλίες, που θα δώσουν την ευκαιρία να συμμετάσχουν μεγάλα σχήματα συγκέντρωσης κεφαλαίων ξένων αλλά και ελλήνων. Χρηματοοικονομικές προσεγγίσεις του προβλήματος, κουρέματα χρέους κ.λπ, μπορεί να δίνουν ανάσες αλλά σίγουρα δεν αποτελούν λύσεις για 1,5 εκ. ανέργους. Οι λύσεις θα έρθουν μόνο από τη δημιουργία πλούτου μέσω μεγάλων, καινοτόμων, αναπτυξιακών έργων, που θα δημιουργήσουν εμπορεύσιμα αγαθά και υπηρεσίες.

Στο ίδιο μήκος κύματος κινούνται και οι απόψεις που θεωρούν ότι οι συνέργιες στο χώρο της βιομηχανίας δίνουν μια νέα προοπτική στην αγορά. Συμπαράγωγες οπλικών συστημάτων (που ενισχύουν τον κλάδο της ηλεκτρομηχανικής) ή ακόμη αγορές οπλικών συστημάτων μέσω μιας ιδιότυπης μορφής αντιπραγματισμού, σύμφωνα με την οποία θα ανταλλάσσουμε τα εν λόγω οπτικά συστήματα με προϊόντα και υπηρεσίες δικής μας παραγωγής (μη αγροτικών προϊόντων), αποτελούν πρόσθετες διεξόδους. Με τον τρόπο αυτό, θα ανταλλάσσονται θέσεις εργασίας έναντι θέσεων εργασίας (Job for job) και όχι θέσεις εργασίας (υπέρ του αλλοδαπού εξαγωγέα) έναντι δισεκατομμυρίων ευρώ ή δολαρίων (δηλαδή έναντι εγχωρίου δημόσιου χρέους).

ΠΗΓΕΣ

www.mardas.gr
http://www.gsevee.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=205:2012-10-04-10-42-22&catid=56:meletes&Itemid=280
<http://www.inews.gr/0/promitheies-ygeias-to-ateliototo-party.htm>
<http://www.gregpalast.com/the-globalizer-who-came-in-from-the-cold/>
www.notiatv.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=2198:to-σχέδιο-του-σπύρου-πολλάληγια-to-ελληνικό&catid=8:fileta&Itemid=207

Βασίλης Ν. Κέφης*
Αναπληρωτής Καθηγητής του
Τμήματος Δημόσιας Διοίκησης
του Παντείου Πανεπιστημίου

*Ο Βασίλειος Ν. Κέφης διδάσκει τα μαθήματα **Διοίκηση Ανθρωπίνων Πόρων, Στρατηγικές Ανάπτυξης Επιχειρήσεων, Διαχείριση Φυσικών και Ενεργειακών Πόρων, Διοίκηση Ολικής Ποιότητας και Οργάνωση και Διοίκηση Επιχειρήσεων.**

Σε μεταπτυχιακό επίπεδο ασχολείται με τη διδασκαλία μαθημάτων που αφορούν **τη Διοίκηση Ολικής Ποιότητας, τον Προγραμματισμό των Επιχειρήσεων, τα Διαρθρωτικά Ταμεία και τις Κοινοτικές Χρηματοδοτήσεις και την Ερευνητική Μεθοδολογία.**

Είναι διευθυντής του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Σύγχρονες Μέθοδοι Δημόσιας Διοίκησης και Διαχείρισης (Δημόσιο Μάνατζμεντ)»

Η εφαρμογή του ανασχεδιασμού επιχειρησιακών διαδικασιών (bpr) στον δημόσιο τομέα ως θετική μέθοδος αντιμετώπισης των επερχόμενων προκλήσεων

Σύντομη Περιγραφή

Η Διαδικασία Ανασχεδιασμού των Διαδικασιών (Business Process Reengineering -BPR) περιλαμβάνει αλλαγές στις δομές και στις διαδικασίες των δημοσίων επιχειρήσεων και οργανισμών. Όλες οι ανθρώπινες, οργανωτικές και τεχνολογικές διαστάσεις που χαρακτηρίζουν μία δημόσια επιχείρηση, μπορούν να αλλάξουν μέσα από τη διαδικασία της αναδιοργάνωσης (BPR). Η Τεχνολογία Πληροφοριακών Συστημάτων (Information Technology) παίζει σημαντικό ρόλο στην αναδιοργάνωση, αφού με την αυτοματοποίηση γραφείου που παρέχει:

- επιτρέπει στη δημόσια υπηρεσία (επιχείρηση ή οργανισμό) να διεκπεραιώνει διαδικασίες σε διαφορετικές τοποθεσίες,
- δίνει δυνατότητα προσαρμογής στις παραγωγικές διαδικασίες,
- επιτρέπει την ταχύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών,
- συμβάλλει σε ταχύτερες συναλλαγές χωρίς χρήση χαρτιού.

Γενικότερα, το BPR επιφέρει αλλαγές στον τρόπο που εκτελούνται οι επιχειρησιακές διαδικασίες ώστε αυτές να γίνουν αποδοτικότερες.

Τι είναι η τεχνική Business Process Reengineering

Η παγκοσμιοποίηση και η απελευθέρωση της οικονομίας έχουν επιφέρει σημαντικές αλλαγές στην αγορά και στην κοινωνία οι οποίες χαρακτηρίζονται από αστάθεια και έντονο ανταγωνισμό. Ο ανταγωνισμός αυξάνεται συνεχώς στους τομείς που αφορούν την τιμή, την ποιότητα και διαθεσιμότητα των προϊόντων, την εξυπηρέτηση και την ταχύτητα παράδοσης. Η ελεύθερη διακίνηση των προϊόντων, η δημιουργία διεθνών οργανισμών και οι ταχύτερες τεχνολογικές εξελίξεις εντείνουν τον ανταγωνισμό. Όλες αυτές οι αλλαγές καθιστούν επιτακτική την ανάγκη για αναδιοργάνωση των δημοσίων επιχειρήσεων, οργανισμών και υπηρεσιών όπου εξ' ολοκλήρου οι διαδικασίες, το επιχειρησιακό κλίμα και η διοικητική δομή, αλλάζουν.

Οι Hammer και Champy δίνουν τους ακόλουθους ορισμούς:

-Reengineering (αναδιοργάνωση-ανασχεδιασμός-αναμηχάνευση), είναι η **θεμελιώδης** και **ριζική** επανασχεδίαση των επιχειρησιακών **διαδικασιών** ώστε να επιτευχθούν **δραματικές** αλλαγές στα κρίσιμα σημεία που καθορίζουν την απόδοση του οργανισμού, όπως το κόστος, η ποιότητα, η εξυπηρέτηση και η ταχύτητα.

-Process (διαδικασία), είναι ένα δομημένο σύνολο δραστηριοτήτων σχεδιασμένο για να παράγει ένα συγκεκριμένο επιθυμητό αποτέλεσμα για έναν συγκεκριμένο πολίτη. Η διαδικασία καθορίζει τον τρόπο με τον οποίο εκτελείται μία εργασία (Davenport 1993).

Αρχές Ανασχεδιασμού

- Διαφορετικών ειδών εργασίες, συνδυάζονται σε μία.
- Οι εργαζόμενοι λαμβάνουν αποφάσεις.
- Τα βήματα μιας διαδικασίας εφαρμόζονται με μια φυσική σειρά.
- Οι διαδικασίες έχουν πολλαπλές εκδόσεις.
- Η εργασία εκτελείται όπου αυτό είναι απαραίτητο.
- Οι επαληθεύσεις και οι έλεγχοι μειώνονται.
- Ο συμβιβασμός μειώνεται.
- Ο υπεύθυνος μιας περίπτωσης (casemanager) παρέχει ένα ενιαίο σημείο επαφής.

Αποτελέσματα

- Ανάπτυξη και οικοδόμηση δημιουργικού εργασιακού περιβάλλοντος.
- Συμμετοχή ατόμων και ομάδων.
- Ομάδες εργασίας (κύκλοι ποιότητας) εκτενώς σε όλη την επιχείρηση.
- Αναδιανομή ευθυνών μεταξύ της δημόσιας επιχείρησης, των προμηθευτών και των συνεργατών της.
- Διεύρυνση εργασίας χωρίς μείωση του βαθμού εμπειρίας και γνώσης στις στρατηγικές περιοχές της μονάδας.

Τι είναι και τι δεν είναι Ανασχεδιασμός

Αρχικά, παρά τον εμφανή ρόλο που διαδραματίζει η Τεχνολογία Πληροφοριών (InformationTechnology- IT) στον Ανασχεδιασμό, πρέπει να ξεκαθαριστεί ότι ο Ανασχεδιασμός δεν είναι συνώνυμο του Αυτοματισμού.

Επιπλέον, τα στελέχη δεν πρέπει να συγχέουν τον Ανασχεδιασμό Επιχειρησιακών Διαδικασιών με τον ανασχεδιασμό του λογισμικού που σημαίνει την ανοικοδόμηση παρωχημένων συστημάτων πληροφοριών με μια πιο σύγχρονη τεχνολογία. Ο ανασχεδιασμός λογισμικού συχνά δεν παρέχει κάτι περισσότερο από ορισμένα εξελιγμένα και πληροφοριακά συστήματα για την αυτοματοποίηση παρωχημένων διαδικασιών.

Ο Ανασχεδιασμός δεν είναι Αναδιάρθρωση ή Συρρίκνωση. Αυτοί είναι όροι μείωσης ικανότητας για την αντιμετώπιση πρόσφατης, χαμηλότερης ζήτησης. Η συρρίκνωση και η αναδιάρθρωση σημαίνουν μόνο το να κάνει κανείς «λιγότερα» με τα «λιγότερα» ενώ ο Ανασχεδιασμός σημαίνει να κάνει κανείς «περισσότερα» με τα «λιγότερα».

Ο Ανασχεδιασμός δεν είναι αναδιοργάνωση παρόλο που μπορεί στην πραγματικότητα να οδηγήσει δημόσιες επιχειρήσεις και οργανισμούς στην επιτυχία. Τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν δεν είναι αποτέλεσμα των οργανωτικών δομών τους, αλλά της διάρθρωσης των διαδικασιών και της γραφειοκρατίας τους. Ο τρόπος για να μειωθεί η γραφειοκρατία και να αναπτυχθεί ο δημόσιος τομέας είναι ο ανασχεδιασμός των διαδικασιών. Ο Ανασχεδιασμός δεν είναι ούτε βελτίωση ποιότητας, ούτε άλλη σύγχρονη εκδήλωση ποιότητας, ούτε Διοίκηση Ολικής Ποιότητας (TotalQualityManagement- TQM).

Τα προγράμματα ποιότητας και ο ανασχεδιασμός μοιράζονται έναν αριθμό κοινών θεμάτων. Και τα δύο αναγνωρίζουν την σπουδαιότητα των διαδικασιών και ξεκινούν με τις ανάγκες των πολιτών και την εργασία που πρέπει να γίνει πίσω από αυτές. Παρόλα αυτά διαφέρουν θεμελιωδώς. Καθώς ο στόχος της Διοίκησης Ολικής Ποιότητας είναι αυτό που έχει ήδη γίνει να γίνει με καλύτερο τρόπο, ενώ ο Ανασχεδιασμός αντικαθιστά παλιές διαδικασίες με καινούριες. Περιλαμβάνει δηλαδή μια διαφορετική προσέγγιση στη διαχείριση αλλαγών από αυτή που χρειάζεται στα προγράμματα ποιότητας. Είναι η έρευνα νέων μοντέλων για την οργάνωση της εργασίας. Επιπλέον, ο Ανασχεδιασμός δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να συγχέεται με την καινοτομία.

Τι χρειάζεται ο Δημόσιος Τομέας για να εφαρμοστεί αποτελεσματικά το BPR;

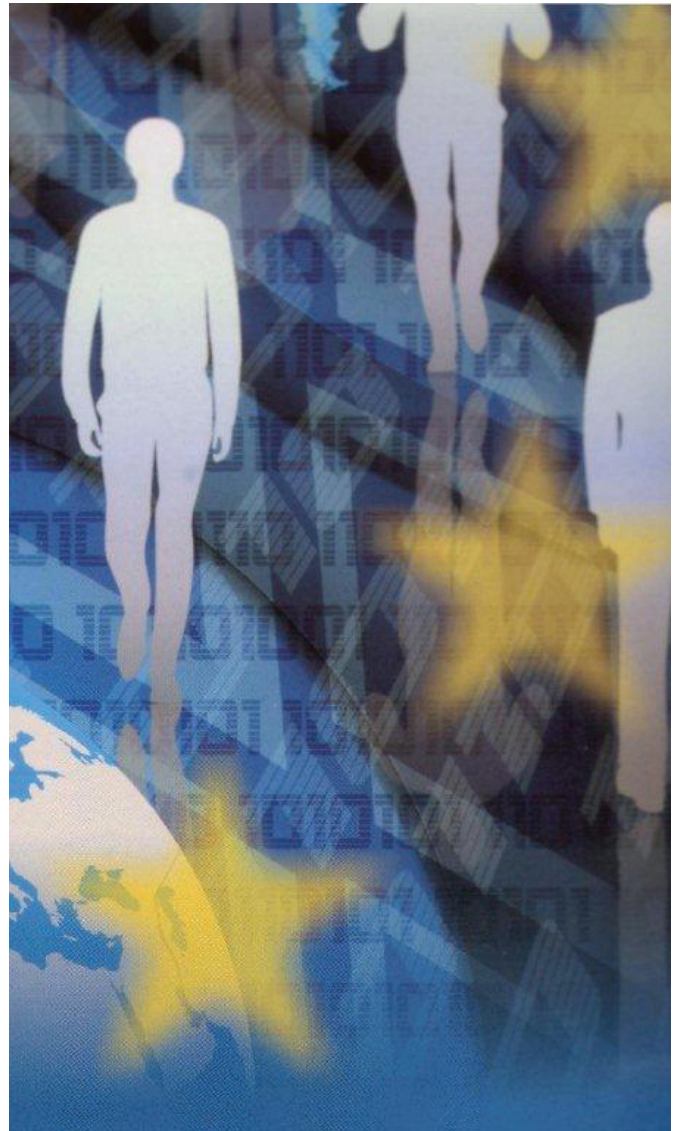
Το σημαντικότερο στοιχείο για την εφαρμογή BPR είναι η στρατηγική της δημόσιας επιχείρησης και αντικειμενικός στόχος η προσφορά πολιτοκεντρικών υπηρεσιών. Το BPR είναι μια τεχνική για να υιοθετηθεί αυ-

τός ο τύπος οργανωτικής δομής. Έχοντας τη δέσμευση της διεύθυνσης και της πολιτικής ηγεσίας, ένας άλλος σημαντικός παράγοντας για την εφαρμογή BPR είναι η εγκατάσταση και χρήση Πληροφοριακών Συστημάτων (Information Technology). Στις μέρες μας που οι τηλεπικοινωνίες έχουν αναπτυχθεί σημαντικά, η χαμηλού κόστους εφαρμογή BPR διαδίδεται παγκοσμίως για την αναβάθμιση των επιχειρήσεων με τη βοήθεια της τεχνολογίας. Οι εργαζόμενοι μπορούν εύκολα να λειτουργούν σε ομάδες μέσω intranets/extranets, εφαρμογές workflow (εργαλεία αυτοματοποίησης διαδικασιών μέσω ηλεκτρονικής διακίνησης φορμών και εγγράφων) και groupware (εργαλεία που διευκολύνουν την επικοινωνία σε ομάδα εργασίας), που εκμηδενίζουν τις αποστάσεις. Δίνεται η δυνατότητα να δουλεύουμε μαζί, ενώ βρισκόμαστε σε διαφορετικούς τόπους.

-Ενδυνάμωση του ανθρώπινου δυναμικού. Αναβάθμιση και ενδυνάμωση του ανθρώπινου δυναμικού σημαίνει να δίνεις στους εργαζόμενους τα κατάλληλα μέσα για να είναι αποτελεσματικοί στην εκτέλεση των καθηκόντων τους: την κατάλληλη πληροφορία-ενημέρωση, τα κατάλληλα εργαλεία, την κατάλληλη εκπαίδευση, το σωστό περιβάλλον και τη δικαιοδοσία που χρειάζονται. Τα Συστήματα Πληροφορικής δίνουν την δυνατότητα ενδυνάμωσης μέσω της παροχής πληροφόρησης, εργαλείων και εκπαίδευσης.

-Παροχή έγκυρης και έγκαιρης πληροφόρησης. Η παροχή πληροφόρησης βοηθά το προσωπικό στη διεκπεραίωση των εργασιών και είναι ο πρωταρχικός σκοπός των περισσότερων συστημάτων πληροφορικής, παρά το γεγονός ότι παρέχουν πληροφορίες με διαφορετικούς τρόπους. Ορισμένα συστήματα μεταφέρουν πληροφορίες που είναι σημαντικές για την εκτέλεση κάποιας διαδικασίας. Άλλα, παρέχουν πληροφορίες που πιθανώς να είναι χρήσιμες και χρησιμοποιούνται κατ' επιλογή.

-Παροχή των κατάλληλων εργαλείων. Η ενδυνάμωση του ανθρώπινου δυναμικού, εκτός από την παροχή κατάλληλης πληροφόρησης, σημαίνει και παροχή των κατάλληλων εργαλείων. Σκεφτείτε τον τρόπο με τον οποίο οι οικονομικοί αναλυτές συνθέτουν τα ενοποιημένα οικονομικά στοιχεία και τους προϋπολογισμούς με βάση τα διάφορα τμήματα και παραρτήματα του οργανισμού. Αν τα οικονομικά στοιχεία δίνονται τυπωμένα σε χαρτί, τότε είναι πολύ δύσκολο για τον αναλυτή να προσθέσει όλα τα στοιχεία για να προσδιορίσει τα συνολικά αποτελέσματα. Όταν ο προϋπολογισμός αλλάζει, είναι πολύ δύσκολο για τον αναλυτή να ξαναυπολογίσει τα αποτελέσματα. Με τα σωστά εργαλεία, τα αριθμητικά στοιχεία μπορούν να έρχονται συμβατά και σε ηλεκτρονική μορφή ώστε να γίνεται η ενοποίησή τους μέσω υπολογιστή. Με τον τρόπο αυτό ο αναλυτής

έχει πολύ περισσότερο χρόνο στη διάθεσή του για να κάνει πιο αποδοτική και ουσιαστική ανάλυση των αποτελεσμάτων.

-Παροχή εκπαίδευσης. Εφόσον τα Συστήματα Πληροφορικής είναι σχεδιασμένα να παρέχουν πληροφορίες για να εκτελούνται οι εργασίες σωστά και να έχουν τα επιθυμητά αποτελέσματα, μπορούν να χρησιμοποιηθούν συχνά και για εκπαίδευση και μάθηση. Όπως αποδεικνύεται από ένα expert system και ένα decision simulator, τα Συστήματα Πληροφορικής μπορούν πολύ συχνά να παρέχουν νέες και μοναδικές μεθόδους εκπαίδευσης.

-Περιορισμός της μη παραγωγικής χρήσης του χρόνου. Τα Συστήματα Πληροφορικής μπορούν να μειώσουν τον χρόνο που οι εργαζόμενοι ξοδεύουν σε μη παραγωγικές εργασίες. Μία έρευνα που εκπονήθηκε σε 15 ηγετικούς οργανισμούς των Ηνωμένων Πολιτειών, για το πώς οι διευθυντές ξοδεύουν τον χρόνο τους, έδειξε ότι πολλοί από αυτούς χρησιμοποιούν λιγότερο από το μισό χρόνο τους σε εργασίες και δραστηριότητες

τες που αφορούν άμεσα το αντικείμενό τους.

-Περιορισμός χρήσης πλεονάζοντος χαρτιού. Ένας συνηθισμένος τρόπος για να βελτιωθεί σημαντικά η επεξεργασία δεδομένων, είναι να περιοριστεί η χρήση του πλεονάζοντος χαρτιού. Παρά το γεγονός ότι το χαρτί θεωρείται γνώριμο και εύκολο στη χρήση σε πολλές λειτουργίες, έχει πολλά μειονεκτήματα. Είναι δύσκολο στη διαχείρισή του, δύσκολο στη μετακίνηση και δυσχεραίνει εξαιρετικά την ανάλυση μεγάλης ποσότητας δεδομένων. Η αποθήκευση δεδομένων σε ηλεκτρονική μορφή δεν καταναλώνει φυσικό χώρο και εξάλλου καταστρέφονται πολύ λιγότερα δέντρα. Κι αυτό είναι μόνο η αρχή. Η ηλεκτρονική αποθήκευση των δεδομένων κάνει πολύ πιο εύκολη την επεξεργασία τους και την πρόσβαση σε αυτά, καθώς εύκολα τυπώνονται ή μεταφέρονται, και έχουν εύκολη και ευέλικτη μορφοποίηση και διαφοροποίηση.

-Εξάλειψη της περιττής διαφοροποίησης σε διαδικασίες και συστήματα. Σε πολλές δημόσιες επιχειρήσεις, τα διαφορετικά τμήματα χρησιμοποιούν διαφορετικά συστήματα και λειτουργίες για την εκτέλεση σημαντικών και επαναλαμβανόμενων διαδικασιών, όπως οι πληρωμές προσωπικού, η αγορά προμηθειών, και ο έλεγχος των αποθεμάτων. Παρόλο που τέτοιες διαδικασίες φαίνονται κατάλληλες σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, πολλές φορές εκτελώντας την ίδια διαδικασία με διαφορετικό τρόπο είναι αντιπαραγωγικό σε γενική μορφή. Όταν οι διαδικασίες και τα συστήματα αυτά πρέπει να διαφοροποιηθούν λόγω της καινούριας τεχνολογίας, καινούριων κανονισμών ή καινούριων δεδομένων στο επιχειρησιακό περιβάλλον, τότε, πολύ συχνά, θα πρέπει να αναλυθούν μεμονωμένα και ξεχωριστά από την αρχή.

-Μείωση του φόρτου και του όγκου αρχειοθέτησης, της διαχείρισης δεδομένων και των γενικών εργασιών γραφείου. Η επεξεργασία δεδομένων συμπεριλαμβάνεται στις περισσότερες εργασίες και αυτό σημαίνει ότι η βελτίωση της επεξεργασίας δεδομένων είναι πρόσφορο έδαφος για την εφαρμογή Συστημάτων Πληροφορικής. Είναι αναγκαία η εστίαση στις βασικές λειτουργίες επεξεργασίας δεδομένων. Μείωση του όγκου αρχειοθέτησης σημαίνει πιο ικανή και παραγωγική διαχείριση των έξι στοιχείων που αποτελούν την επεξεργασία δεδομένων και είναι η δέσμευση, η μετάδοση, η αποθήκευση, η διαλογή, ο χειρισμός και η έκθεση των δεδομένων. Εξίσου απαραίτητη κρίνεται για τον περιορισμό του όγκου αρχειοθέτησης, η αυτόματη δέσμευση των δεδομένων τη στιγμή της δημιουργίας τους.

Πιο συγκεκριμένα, το BPR υποθέτει ότι οι τρέχουσες διαδικασίες είναι μη εφαρμόσιμες και προτείνει την εφαρμογή καινούριων διαδικασιών εξαρχής. Αυτή η τοποθέτηση δίνει τη δυνατότητα στους σχεδιαστές να

αποδεσμευτούν από τις υπάρχουσες διαδικασίες και να επικεντρωθούν στις καινούριες διαδικασίες. Οι χαρακτηριστικές αλλαγές που επιφέρει το BPR είναι:

- **Πολλές εργασίες συγχωνεύονται σε μία.**
- **Η λήψη αποφάσεων γίνεται μέρος της εργασίας.**
- **Τα βήματα των διαδικασιών εκτελούνται με φυσιολογική σειρά και πολλές εργασίες πραγματοποιούνται ταυτόχρονα.**
- **Οι διαδικασίες έχουν αρκετές διαφοροποιήσεις. Αυτό δίνει τη δυνατότητα για οικονομίες κλίμακας, που προέρχονται από τη μαζική παραγωγή και επιπλέον επιτρέπει την παραμετροποίηση των υπηρεσιών στις ανάγκες του πολίτη.**
- **Οι εργασίες εκτελούνται στον τόπο που αρμόζει καλύτερα.**
- **Έλεγχοι, παρακολουθήσεις και άλλες εργασίες που δεν προσθέτουν αξία στο προϊόν/υπηρεσία ελαχιστοποιούνται.**
- **Οι συμβιβασμοί περιορίζονται με περικοπές των εξωτερικών σημείων επαφής και με τη δημιουργία κοινοπραξιών.**
- **Κάθε πολίτης εξυπηρετείται σε ένα σημείο επαφής.**
- **Χρησιμοποιείται συνδυασμός κεντρικών και περιφερειακών λειτουργιών.**

Το BPR επιφέρει αξιοσημείωτες βελτιώσεις στις επιδόσεις μέσω των ριζικών αλλαγών στις λειτουργίες της δημόσιας υπηρεσίας, της ανοικοδόμησης του οργανισμού και των διοικητικών διαδικασιών. Το BPR περιλαμβάνει τον ανασχεδιασμό των ορίων, την αναθεώρηση των εργασιών, των δραστηριοτήτων και των αρμοδιοτήτων. Αυτό συντελείται με δημιουργία και την χρήση μοντέλων. Τα μοντέλα αυτά μπορεί να είναι φυσικά μοντέλα, μαθηματικά μοντέλα, μοντέλα υπολογιστών ή δομικά και αναλυτικά. Οι χρήστες των μοντέλων, έχουν στόχο να προβλέψουν την απόδοση των καινούριων εφαρμογών. Ειδικότερα, το BPR μπορεί να οριστεί ως **η χρήση επιστημονικών μεθόδων, μοντέλων και εργαλείων για την ριζική αναδιοργάνωση της επιχείρησης που θα επιφέρει σημαντικές βελτιώσεις στην απόδοση και τις επιδόσεις.**

Redesign, Retooling and Reorganizing (ανασχεδιασμός, αναβάθμιση εξοπλισμού, συγχρονισμός) είναι τα τρία στοιχεία κλειδιά του BPR, πάνω στα οποία πρέπει να επικεντρωθεί η δημόσια επιχείρηση, ώστε να επιτύχει το επιθυμητό αποτέλεσμα και τους στόχους που έχει θέσει. Οι ιδεώδεις στόχοι απαιτούν ολική αναθεώρηση του τρόπου που διεξάγονται οι λειτουργίες και προσεκτικό ανασχεδιασμό. Επίσης, είναι απαραίτητη η χρήση των κατάλληλων Συστημάτων Πληροφορικής για την ενίσχυση των λειτουργιών και τη μεταφορά από την παραδοσιακή οργανωτική δομή (κάθετη δομή) στη διατηρητική δομή (οργάνωση δικτυακού τύπου).

Η όλη διαδικασία της εφαρμογής BPR ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι καθώς και τα αναμενόμενα αποτελέσματα βασίζονται στα σημεία-αρχές: ανασχεδιασμός, αναβάθμιση εξοπλισμού και συγχρονισμός. Οι δραστηριότητες και οι παράγοντες που ενσωματώνονται στα παραπάνω σημεία παρουσιάζονται στον πίνακα που ακολουθεί.

λειτουργικό κόστος.

- ✓ **Ευελιξία - ευκολία προσαρμογής.** Διαδικασίες και δομές ευέλικτες στις συνεχώς μεταβαλλόμενες συνθήκες. Η δημόσια υπηρεσία πρέπει να δημιουργήσει μηχανισμούς που να εντοπίζουν γρήγορα τα αδύνατα σημεία και να προσαρμόζονται άμεσα στις νέες απαιτήσεις των πολιτών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

REDESIGN <i>Ανασχεδιασμός</i>	RETOOL <i>Αναβάθμιση Εξοπλισμού</i>	REORCHESTRATE <i>Συγχρονισμός</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Απλοποίηση • Αυτοματοποίηση • Ενίσχυση Ανθρώπινου Δυναμικού • Groupware • Μετρήσεις Απόδοσης 	<ul style="list-style-type: none"> • Δίκτυα • Intranets • Extranets • Workflow 	<ul style="list-style-type: none"> - Διαδικασιών - Συστημάτων Πληροφορικής - Ανθρώπινου Παράγοντα

Τα 3 R's της Αναδιοργάνωσης

Η δημιουργία από την αρχή, περιλαμβάνει δραματικές αλλαγές σε οτιδήποτε σχετίζεται με τον τρόπο εργασίας του ανθρώπινου παράγοντα. Αντί να διορθώνουμε την παλιά, υπάρχουσα κατάσταση, ξεκινάμε εξαρχής. Η δημόσια επιχείρηση δέχεται ριζικές και θεμελιώδεις μετατροπές σε ότι αφορά την οργανωτική δομή, τις διαδικασίες, τον ανθρώπινο παράγοντα και την τεχνολογία.

Στόχοι του BPR

Κατά την εφαρμογή της τεχνικής BPR, η ομάδα BPR επικεντρώνει τις προσπάθειές της στους παρακάτω στόχους:

- ✓ **Εστίαση στον πολίτη.** Πολιτοκεντρικές μορφές διαδικασιών που αποσκοπούν στον περιορισμό των παραπόνων.
- ✓ **Ταχύτητα.** Σημαντική συμπίεση του χρόνου που απαιτείται για τη διεκπεραίωση των βασικών διαδικασιών. Για παράδειγμα, αν η διαδικασία πριν την εφαρμογή BPR είχε μέσο χρόνο κύκλου εργασιών 5 ώρες, μετά την εφαρμογή του ο μέσος χρόνος κύκλου εργασιών θα πρέπει να μειωθεί στη 1/2ώρα.
- ✓ **Συμπίεση.** Συμπίεση κύριων εργασιών που έχουν μεγάλο κόστος μέσω της διαδικασίας αξιολόγησης. Οργανώνοντας κατάλληλα τις διαδικασίες της η δημόσια επιχείρηση δημιουργεί και διαφάνεια στη μείωση του λειτουργικού κόστους. *Για παράδειγμα, η απόφαση για αγορά μεγάλης ποσότητας α' υλών με έκπτωση 50%, συνδέεται άμεσα με 11 σημεία ελέγχων στην οργανωτική δομή σχετικά με ταμειακές ροές, αποθέματα, σχεδιασμό παραγωγής και marketing.* Αυτοί οι έλεγχοι μπορούν να γίνουν εύκολα από τις διατμηματικές ομάδες εργασίας, παίρνοντας κατάλληλες αποφάσεις και μειώνοντας το

- ✓ **Ποιότητα.** Εμμονή στην άριστη εξυπηρέτηση του πολίτη. Το επίπεδο της ποιότητας των προϊόντων/ υπηρεσιών ελέγχεται πάντα από ανάλογες διαδικασίες και δεν εξαρτάται άμεσα από το πρόσωπο το οποίο εξυπηρετεί τον πολίτη.
- ✓ **Καινοτομία.** Ηγετική θέση μέσω πρωτότυπων αλλαγών.
- ✓ **Παραγωγικότητα.** Δραστικές βελτιώσεις στην αποδοτικότητα και στην αποτελεσματικότητα. Για την επίτευξη των παραπάνω είναι απαραίτητη η χρήση μιας σωστής μεθοδολογίας BPR.

Τύποι οργανισμών και επιχειρήσεων που μπορεί να εφαρμοστεί το BPR

Το BPR μπορεί να εφαρμοστεί σε Δημόσιους Οργανισμούς που ικανοποιούν τα παρακάτω κριτήρια:

- *Ελάχιστος αριθμός εργαζομένων : 20 (τουλάχιστον 4 σε διοικητικές θέσεις).*
- *Σοβαρή δέσμευση της διοίκησης για νέους τρόπους εργασίας και καινοτομήσεις.*
- *Σωστή υποδομή για χρήση συστημάτων πληροφορικής.*

Το BPR μπορεί να εφαρμοστεί σε δημόσιες επιχειρήσεις, υπηρεσίες και οργανισμούς που αντιμετωπίζουν προβλήματα όπως:

- Υψηλό λειτουργικό κόστος.
- Χαμηλή ποιότητα που προσφέρεται στους πολίτες.
- Υψηλό κόστος προβληματικών διαδικασιών ιδιαίτερα σε περιόδους αιχμής.
- Χαμηλή επίδοση των μεσαίων διοικητικών στελεχών.
- Δυσανάλογη (ακατάλληλη) διανομή εργασιών, πηγών και στοιχείων που αποσκοπούν στη μεγιστοποίηση

ηση των επιδόσεων, κ.α.

Αναλυτικότερα, οι μονάδες που προβαίνουν σε ανασχεδιασμό των δραστηριοτήτων τους είναι τριών τύπων:

- Μονάδες που βρίσκονται σε μεγάλη κρίση
- Μονάδες που δεν αντιμετωπίζουν προβλήματα αλλά τα στελέχη με μεγάλη διορατικότητα και αντίληψη προβλέπουν μελλοντικές δυσκολίες.
- Μονάδες οι οποίες βρίσκονται στο απόγειο της δραστηριότητας τους αλλά ταυτόχρονα επιδιώκουν τον ανασχεδιασμό.

Η υιοθέτηση του Ανασχεδιασμού των Επιχειρησιακών Διαδικασιών δεν είναι εύκολη υπόθεση. Στην προσπάθεια για γρήγορα και ποιοτικά αποτελέσματα γεννούνται προβλήματα που εστιάζονται σε:

1. Άγνοια εκ μέρους των στελεχών του συνόλου της διαδικασίας του BPR.
2. Μετακινήσεις εργαζομένων εξαιτίας της μείωσης ή της συγχώνευσης τμημάτων, διευθύνσεων, διαδικασιών και δραστηριοτήτων.
3. Υψηλό κόστος για την εκμάθηση και εφαρμογή του BPR.

Αποτελέσματα της εφαρμογής του BPR στον Δημόσιο Τομέα

Τα αναμενόμενα αποτελέσματα παρατίθενται κάτωθι:

- Ανακατάταξη εργασιών και διαδικασιών ώστε να

προκύψουν λιγότερες και να εκτελούνται με φυσική σειρά.

- Αναδιοργάνωση στη δομή του οργανισμού (από κάθετη σε διατμηματική) και αναβάθμιση του ρόλου του ανθρώπινου δυναμικού.
- Οι εργασίες και οι διαδικασίες γίνονται πιο ευέλικτες ανάλογα με τις ανάγκες της κάθε περίπτωσης, της υπηρεσίας και των πολιτών (συνδυασμός επικεντρωμένων και περιφερειακών λειτουργιών).

Εν κατακλείδι, αξίζει να αναφερθεί ότι οι παραπάνω αλλαγές, εάν εφαρμοστούν πιλοτικά, αλλά με μεγάλη ακρίβεια επιφέρουν μείωση του κόστους, καλύτερη ποιότητα των προσφερόμενων στους πολίτες υπηρεσιών μα κυρίως αποφόρτιση των εργαζομένων από το άγχος και τις δαιδαλώδεις διαδικασίες.

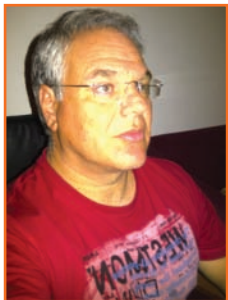
Βιβλιογραφία

Α.Ξένη

- Cameron, E., Green, M. (2004). Making sense of change management, Kogan Page.
- Champy, J. (1995). Reengineering Management, Harper Business Book, New York.
- Davenport, Thomas (1993). Process Innovation: Reengineering work through information technology, Harvard Business School Press, Boston.
- Dutta, S., Manzoni, Fr., (1998). Process Reengineering, organizational change and performance improvement, McGraw- Hill Publishing.
- Hammer, M., Champy, J. (1997). Ανασχεδιάζοντας τις λειτουργίες της επιχείρησης, εκδ. Γαλαίος, Αθήνα.
- Hammer, M., Champy, J. (2001). Reengineering the Corporation: A Manifesto for Business Revolution, Harper Business Publishing.
- Manganelli, L., Klein, M. (1996). The reengineering Handbook, AMACOM.

Β.Ελληνική

- Γεωργόπουλος, Α. (2004). Αναδιοργάνωση Επιχειρήσεων, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα.
- Καρβούνης, Σ. (1995). Διαχείριση Τεχνολογίας και Τεχνολογικές Καινοτομίες, εκδ. Σταμούλη, Αθήνα.
- Κέφης, Β. (2005). Διοίκηση Ολικής Ποιότητας. Θεωρία και Πρότυπα, εκδ. Κριτική, Αθήνα.
- Πραστάκος, Γ. (2005). Διοικητική Επιστήμη : Λήψη επιχειρησιακών αποφάσεων στη κοινωνία της πληροφορίας, εκδ. Σταμούλη, Αθήνα.
- Πραστάκος, Γ. (2005). Διοικητική Επιστήμη στη πράξη, εκδ. Σταμούλη, Αθήνα.

Θάνος Κριεμάδης,
Ph.D., M.B.A., M.A.
Καθηγητής στο
Πανεπιστήμιο
Πελοποννήσου

Ο Δρ. Θάνος Κριεμάδης είναι Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου και διδάσκει Αρχές Διοίκησης Επιχειρήσεων, Διοίκηση Αθλητικών Οργανισμών, Διοίκηση Ολικής Ποιότητας και Στρατηγικό Σχεδιασμό. Είναι Αν. Πρόεδρος του Τμήματος Οργάνωσης και Διαχείρισης Αθλητισμού του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, Διευθυντής του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών με ειδίκευση στην «Οργάνωση και Διοίκηση Αθλητικών Οργανισμών και Επιχειρήσεων» και Διευθυντής του Εργαστηρίου «Οργάνωση και Διοίκηση Υπηρεσιών και Ποιότητας Ζωής».

Πραγματοποίησε Μεταπτυχιακές και Διδακτορικές Σπουδές στην Αμερική με ειδικεύσεις στους τομείς της Διοίκησης Επιχειρήσεων και Διοίκησης Αθλητικών Οργανισμών.

Εργάστηκε στον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα τόσο στις ΗΠΑ (Motorola, Inc., University of New Mexico, Basketball Hall of Fame, Research & Pooling, Inc.) όσο και στην Ελλάδα (Διεύθυνση Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης του Υπουργείου Παιδείας, Σύμβουλος Επιχειρήσεων, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας) έχοντας ως καθήκοντα το σχεδιασμό, την εφαρμογή και την αξιολόγηση Στρατηγικών Σχεδίων, Συστημάτων Διαχείρισης Ποιότητας και Συστημάτων Διοίκησης Ολικής Ποιότητας. Είναι Αξιολογητής του Ευρωπαϊκού Βραβείου Ποιότητας (EFQM Excellence Award) στους Δημόσιους Οργανισμούς και Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις και Επιθεωρητής Συστημάτων Διαχείρισης Ποιότητας (ISO 9001:2000).

Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα περιλαμβάνουν το Στρατηγικό Σχεδιασμό, τη Διοίκηση Ολικής Ποιότητας, και τη Διοίκηση Ανθρώπινου Δυναμικού με πεδίο εφαρμογής τον αθλητισμό. Έχει συγγράψει 6 βιβλία με θέματα Μάνατζμεντ.

Ηγεσία και στρατηγική: δυσημαντικοί παράγοντες για την ανταγωνιστικότητα και επιχειρηματική αριστεία στις ελληνικές επιχειρήσεις και οργανισμούς

Συνεχίζοντας τις αναλύσεις θεμάτων σχετικών με την διοίκηση των επιχειρήσεων, θα ασχοληθούμε με τη μελέτη του ρόλου της **Ηγεσίας (Leadership)** και της **Στρατηγικής (Strategy)**, δύο παραγόντων οι οποίοι συμβάλουν σημαντικά στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων και της επιχειρηματικής αριστείας (Deming, 1994; Ikezawa, 1993).

Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων μπορεί να πραγματοποιηθεί με την εφαρμογή του **Ευρωπαϊκού Μοντέλου Επιχειρηματικής Αριστείας-European Business Excellence Model**, όπως παρουσιάστηκε σε προηγούμενο άρθρο του Επιστημονικού Περιοδικού (Δερβιτσιώτης, 2005, Δερβιτσιώτης, 2007). Το Ευρωπαϊκό Μοντέλο Επιχειρηματικής Αριστείας περιλαμβάνει εννέα παράγοντες μεταξύ των οποίων οι δύο πιο σημαντικοί είναι η Ηγεσία και η Στρατηγική οι οποίοι αποτελούν και το αντικείμενο της μελέτης αυτού του άρθρου (European Foundation for Quality Management, 1999; European Foundation for Quality Management, 2003).

Η Ηγεσία και τα Καθήκοντά της

Η «άριστη» ηγεσία δημιουργεί και προβάλλει το όραμα και την αποστολή της επιχείρησης και κινητοποιεί όλο το ανθρώπινο δυναμικό για την επίτευξή τους. Διαμορφώνει τις αξίες-αρχές της επιχείρησης και αναπτύσσει οργανωσιακά συστήματα που οδηγούν αδιαμφισβή-

τητα σε διαρκή επιτυχία. Στη συνέχεια, αναλαμβάνοντας τις αντίστοιχες πράξεις και επιδεικνύοντας τις απαιτούμενες συμπεριφορές καθίσταται ικανή να μετατρέψει τις αξίες και τα συστήματα αυτά από απλές θεωρητικές συλλήψεις σε αποτελεσματικά εργαλεία management. Σε περιόδους έντονων αλλαγών διατηρεί πάντοτε σταθερότητα και συνέπεια ως προς το σκοπό - αποστολή της επιχείρησης. Ωστόσο, όταν οι περιστάσεις το απαιτούν, η «άριστη» ηγεσία δύναται να μεταβάλλει την κατεύθυνση της επιχείρησης, εμπνέοντας και τα λοιπά μέλη της επιχείρησης να την ακολουθήσουν.

1. Οι ηγέτες αναπτύσσουν την αποστολή, το όραμα, τις αξίες και αρχές της επιχείρησης, αποτελώντας οι ίδιοι πρότυπα μιας κουλτούρας επιχειρηματικής αριστείας. Αναλυτικότερα, η δραστηριότητα των ηγετών στα πλαίσια μιας ποιοτικά άριστης επιχείρησης εμπερικλείει δράσεις όπως ανάπτυξη αποστολής, οράματος, εμφύσησης αξιών, ηθικών αρχών και δεσμεύσεων που στηρίζουν την οργανωσιακή κουλτούρα. Οι ηγέτες αναθεωρούν και βελτιώνουν την αποτελεσματικότητα του προσωπικού τους στυλ ηγεσίας και συμμετέχουν ενεργά σε διαδικασίες βελτίωσης της λειτουργίας της επιχείρησης. Επιπλέον, οι ηγέτες-πρότυπα παρακινούν και προωθούν την ενδυνάμωση, τη δημιουργικότητα και την καινοτομία μεταβάλλοντας, όταν κρίνεται αναγκαίο, την οργανωτική

δομή ή χρηματοδοτώντας δραστηριότητες μάθησης και συνεχούς βελτίωσης. Υποστηρίζουν και προωθούν τα αποτελέσματα των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων. Στα καθήκοντα των «άριστων» ηγετών συγκαταλέγεται και η ιεράρχηση των διαδικασιών βελτίωσης ανάλογα με το βαθμό κρίσιμότητάς της καθώς και η υποκίνηση της συνεργασίας μεταξύ των μελών της επιχείρησης.

2.Οι ηγέτες εμπλέκονται προσωπικά προκειμένου να διασφαλίσουν την ανάπτυξη, εφαρμογή και διαρκή βελτίωση του συστήματος διοίκησης (management system) της επιχείρησης. Συγκεκριμένα, επιδιώκουν την ευθυγράμμιση της υπάρχουσας οργανωτικής δομής στις ανάγκες των επιλεγμένων πολιτικών και στρατηγικών, διασφαλίζουν την ανάπτυξη και εφαρμογή της συστήματος διοίκησης διεργασιών και αποσαφηνίζουν τους «ιδιοκτήτες» των διεργασιών αυτών (process owners). Οι ηγέτες εγγυούνται τον προσδιορισμό και την εφαρμογή των εξής διεργασιών:

- ✓ διεργασία ανάπτυξης, εφαρμογής και επικαιροποίησης της πολιτικής και στρατηγικής της επιχείρησης
- ✓ διεργασία για την αποτελεσματική διακυβέρνηση της επιχείρησης
- ✓ διεργασία μέτρησης, ανασκόπησης και βελτίωσης των κύριων αποτελεσμάτων
- ✓ διεργασία παρακίνησης, προσδιορισμού, σχεδιασμού και υλοποίησης βελτιώσεων μέσω ενίσχυσης της δημιουργικότητας, της καινοτομίας και της διαδικασίας συνεχούς μάθησης.

3.Οι ηγέτες αλληλεπιδρούν συνεχώς με τους πελάτες, τους συνεργάτες και τους αντιπροσώπους διαφόρων κοινωνικών ομάδων. Η αλληλεπίδραση αυτή μεταφράζεται σε κατανόηση και εκπλήρωση των αναγκών και επιθυμιών τους, σε εγκαθίδρυση αμοιβαίως επωφελών συνεργασιών καθώς και σε καθιέρωση συλλογικών εγχειρημάτων βελτίωσης της επίδοσης. Στο πλαίσιο μιας διαδικασίας ενεργούς «αλληλεπίδρασης», οι ηγέτες αναγνωρίζουν την συνεισφορά των άμεσα ενδιαφερομένων ατόμων ή ομάδων στη διοίκηση της επιχείρησης και την αφοσίωσή τους στις οργανωσιακές αξίες. Επιτακτική καθίσταται, επίσης, η συμμετοχή των ηγετικών στελεχών σε επαγγελματικούς οργανισμούς, συνέδρια και σεμινάρια προκειμένου να προωθήσουν και να υποστηρίξουν δυναμικά την ιδέα της επιχειρηματικής αριστείας. Επιπλέον, στα πρωταρχικά καθήκοντα των αποτελεσματικών ηγετικών στελεχών ανήκει η προαγωγή και στήριξη δραστηριοτήτων που αποσκοπούν στην ενίσχυση της συνεισφοράς της επιχείρησης στην κοινωνία με μακροπρόθεσμο στόχο τον σεβασμό των δικαιωμάτων και συμφερόντων των μελλοντικών γενεών καθώς και την προστασία του περιβάλλοντος. Οι ηγέτες

δεν διστάζουν να δεσμευθούν υπεύθυνα για την επιτυχή ολοκλήρωση των παραπάνω κρίσιμων ενεργειών.

4.Οι ηγέτες καλλιεργούν κουλτούρα επιχειρηματικής αριστείας σε συνεργασία με όλα τα μέλη της επιχείρησης. Αναμφίβολα, η πραγμάτωση του σημαντικού αυτού εγχειρήματος προϋποθέτει την ανάληψη μιας σειράς δράσεων εκ μέρους των ηγετών. Πρώτον, τα ηγετικά στελέχη πρέπει να μεταδώσουν με άμεσο τρόπο στους υφισταμένους τη στρατηγική κατεύθυνση που επιδιώκει η επιχείρηση, δηλαδή αποστολή, όραμα, αξίες, πολιτική, στρατηγική, μακροπρόθεσμοι και βραχυπρόθεσμοι στόχοι, σχέδια δράσης. Δεύτερον, οφείλουν να περιορίσουν τα στεγανά ανάμεσα στους ίδιους και τους εργαζομένους κα είναι διατεθειμένοι να ακούσουν, να εμπνεύσουν και να ενώσουν όλα τα μέλη της επιχείρησης και φυσικά να ανταποκριθούν της προσδοκίες τους. Τρίτον, αποτελεί καθήκον τους να υποστηρίξουν τα στελέχη της επιχείρησης στην επίτευξη σχεδίων, στόχων και επιμέρους επιδιώξεων. Επιπλέον, τα ηγετικά στελέχη πρέπει να κινητοποιούν και να ενθαρρύνουν τη συμμετοχή των υφισταμένων σε ποικίλες δραστηριότητες βελτίωσης, επικροτώντας εξίσου της ατομικές και της ομαδικές προσπάθειες σε όλα τα ιεραρχικά επίπεδα της επιχείρησης με συστηματικό και συνεπή τρόπο. Επιστέγασμα όλων των ανωτέρω είναι η συστηματική προώθηση ίσων ευκαιριών για όλα τα στελέχη καθώς και ο σεβασμός της διαφορετικότητας.

5.Οι ηγέτες αναγνωρίζουν και προωθούν την οργανωτική αλλαγή. Κατ'αρχήν κατανοούν της εσωτερικές και εξωτερικές πιέσεις αλλαγής που ασκούνται στην επιχείρηση. Κατόπιν, προσδιορίζουν και επιλέγουν της αλλαγές που χρειάζεται να συντελεστούν στα πλαίσια της επιχείρησης, στο μοντέλο οργάνωσης καθώς και στο είδος των εξωτερικών σχέσεων που συνάπτει η επιχείρηση. Αναμφίβολα, υπάγεται στην αρμοδιότητα των ηγετικών στελεχών να ηγηθούν της ανάπτυξης των σχεδίων αλλαγής, να εξασφαλίσουν της αναγκαίες επενδύσεις, τους πόρους και τη στήριξη των σχεδίων αυτών καθώς και να διαχειριστούν την εφαρμογή και τους κινδύνους του συνόλου των μεταρρυθμιστικών προγραμμάτων. Ακολούθως, τα ηγετικά στελέχη οφείλουν να διασφαλίσουν την αποτελεσματική εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων, να πραγματοποιήσουν τις αναγκαίες συνεννοήσεις με όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη και φυσικά να μεταδώσουν τις αλλαγές και τα αίτια που οδήγησαν σ' αυτές σε υφισταμένους και λοιπούς εμπλεκόμενους. Στη φάση υλοποίησης των σχεδίων, οι ηγέτες πρέπει να υποστηρίξουν διαρκώς και να διευκολύνουν τους υφισταμένους τους στη διαχείριση των αλλαγών, ενώ παράλληλα καθίσταται απαραίτητη η μέτρηση και

τακτική ανασκόπηση της αποτελεσματικότητας των αλλαγών. Τέλος, κρίνεται σκόπιμη η διάχυση των γνώσεων που αποκτήθηκαν κατά τη διαδικασία αλλαγής σε όλα τα μέλη της επιχείρησης.

Πολιτική και Στρατηγική

Οι «άριστες» επιχειρήσεις πραγματώνουν την αποστολή και το όραμά τους υιοθετώντας στρατηγικές επικεντρωμένες στην ικανοποίηση των εκάστοτε ενδιαφερομένων μερών, λαμβάνοντας ταυτόχρονα υπόψη τη δομή της αγοράς καθώς και τον κλάδο στον οποίο δραστηριοποιείται η επιχείρηση. Ακολουθεί η κατάρτιση πολιτικών, στόχων, σχεδίων, και διεργασιών μέσω των οποίων η στρατηγική υλοποιείται και εφαρμόζεται.

1. Η πολιτική και η στρατηγική βασίζονται της παρούσες και μελλοντικές ανάγκες και προσδοκίες των ενδιαφερομένων μερών. Συνεπώς, τα διευθυντικά στελέχη της επιχείρησης πρέπει να συγκεντρώσουν και να κατανοήσουν τις πληροφορίες που αφορούν το είδος της αγοράς και των τμημάτων αγοράς στα πλαίσια των οποίων η επιχείρηση λειτουργεί και ενδέχεται να λειτουργεί μελλοντικά. Επιπλέον, απαιτείται ακριβής προσδιορισμός, πλήρης κατανόηση και πρόβλεψη των προσδοκιών τόσο των υπαρχόντων όσο και των μελλοντικών ενδιαφερομένων μερών, στους οποίους ανήκουν πελάτες, συνεργάτες, προμηθευτές, τράπεζες, τοπική αυτοδιοίκηση, κυβερνητικές υπηρεσίες, κλπ. Τέλος, η αποτελεσματική εφαρμογή στρατηγικής προϋποθέτει σαφή εντοπισμό, ουσιαστική αντίληψη και πρόβλεψη των εξελίξεων της αγοράς, συμπεριλαμβανομένης και της δράσης των ανταγωνιστών.

2. Η πολιτική και η στρατηγική καταρτίζονται βάσει πληροφοριών που αντλούνται μέσω του συστήματος μέτρησης των επιδόσεων της επιχείρησης, της έρευνας και των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων. Η συλλογή αξιόπιστων πληροφοριών απαιτεί την πραγματοποίηση μιας σειράς δράσεων. Πρέπει να αναλυθούν τα αποτελέσματα που παράγουν οι εσωτερικοί δείκτες ελέγχου επίδοσης, οι διάφορες έρευνες που πραγματοποιήθηκαν από τον οργανισμό καθώς και οι εκροές των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων.

3. Η πολιτική και η στρατηγική αναπτύσσονται, αναθεωρούνται και επικαιροποιούνται. Υπάγεται στη σφαίρα αρμοδιότητας των ανωτάτων στελεχών η κατάρτιση, η αναθεώρηση και ο εκσυγχρονισμός πολιτικών και στρατηγικών που συμβαδίζουν με την αποστολή, το όραμα και τις αρχές επιχειρηματικής αριστείας της επιχείρησης. Εξίσου κρίσιμες διαδικασίες θεωρούνται, επίσης, η εξισορρόπηση μεταξύ βραχυπρόθεσμων και μακρο-

πρόθεσμων αναγκών ή προσδοκιών των ενδιαφερομένων μερών, η αξιολόγηση των υπαρχόντων κινδύνων και ο καθορισμός μεθόδων εξάλειψής τους. Η χάραξη αποτελεσματικών πολιτικών και στρατηγικών προϋποθέτει αναγνώριση του τρέχοντος και του μελλοντικού συγκριτικού πλεονεκτήματος καθώς και της ικανότητας αξιοποίησης των ανακυπτόντων ευκαιριών. Παράλληλα, απαιτείται σαφής προσδιορισμός των αναγκών των ποικίλων συνεργασιών ή συμμαχιών που συνάπτει η επιχείρηση και καλλιέργεια των θεμελιωδών ικανοτήτων που θα υποστηρίξουν της συνεργασίες αυτές.

4. Η πολιτική και η στρατηγική διαχέονται και εφαρμόζονται μέσω ενός συνόλου βασικών διεργασιών. Αρχικά προσδιορίζεται, σχεδιάζεται και διαχέεται το πλαίσιο των θεμελιωδών διεργασιών υλοποίησης της πολιτικής και στρατηγικής της επιχείρησης. Στη συνέχεια, τόσο η στρατηγική όσο και οι πολιτικές υποστήριξής της μεταδίδονται στα ενδιαφερόμενα μέρη τα οποία παρέχουν την ανάλογη ανατροφοδότηση προκειμένου να επιβεβαιώσουν την γνώση των σχετικών ζητημάτων. Τέλος, η επιχείρηση καθιερώνει ευρύ μηχανισμό πληροφόρησης με στόχο την καταγραφή της συντελεσθείσας προόδου.

Συμπέρασμα

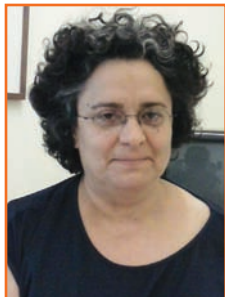
Στο σημερινό ταραχώδες και παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον, αποτελεί επιτακτική ανάγκη η ύπαρξη μιας οραματικής, εμπνευσμένης και αποτελεσματικής ηγεσίας η οποία θα διοικήσει την επιχείρηση στηριζόμενη σε ένα δυναμικό και ευέλικτο στρατηγικό σχέδιο. Η ηγεσία θα χαράξει τη νέα στρατηγική στηριζόμενη στη συμμετοχή όλου του ανθρώπινου δυναμικού το οποίο έχει εκπαιδευτεί κατάλληλα και ακολουθεί τη φιλοσοφία και τις αρχές του Ευρωπαϊκού Μοντέλου Επιχειρηματικής Αριστείας.

ΑΓΓΛΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Deming, W. E. (1994). *The new economics for industry, government and education*. Cambridge, MA: MIT.
European Foundation for Quality Management. (1999). *Eight Essentials of Excellence*. Brussels, Belgium: EFQM.
European Foundation for Quality Management. (2003). *EFQM Excellence Model*. Brussels, Belgium: EFQM.
Ikezawa, T. (1993). *Effective Total Quality Control (TQC)*. New York: PHP.
Kriemadis, T., Pelagidis, T., & Kartakoullis, N. (2012). The role of organizational culture in Greek businesses. *Euromed Journal of Business*, 7(2), 129-141.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Δερβιτσιώτης, Κ., και Λαγοδήμος, Α. (2007). *Ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων*. Αθήνα: Οικονομική Βιβλιοθήκη.
Δερβιτσιώτης, Κ. (2005). *Διοίκηση Ολικής Ποιότητας*. Αθήνα: Οικονομική Βιβλιοθήκη.

Θεοδώρα Σταθούλια

Το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο της ΕΕ για το 2014-2020

Η Θεοδώρα Σταθούλια σπούδασε Βιβλιοθηκονομία και Πολιτικές Επιστήμες στην Αθήνα. Είναι διδάκτωρ του Τμήματος Information Science του Πανεπιστημίου του Strathclyde της Σκωτίας. Κατέχει επίσης δύο μεταπτυχιακούς τίτλους, Master of Philosophy και Master of Arts από το τμήμα Information Studies του Πανεπιστημίου του Sheffield της Αγγλίας. Έχει εργαστεί περισσότερο από δεκαπέντε χρόνια σε διάφορες θέσεις ως σύμβουλος πληροφοριακών υπηρεσιών, συνεργάτρια σε θέματα υποβολής και αξιολόγησης ερευνητικών προτάσεων για την ΓΓΕΤ, την ΚτΠ ΑΕ και την ΕΕ και έχει διδάξει στα Τ.Ε.Ι. Αθήνας και Θεσσαλονίκης. Έχει εκδώσει την μονογραφία «Οργάνωση της γνώσης και τεχνολογία». Πρότυπα επικοινωνίας και βιβλιογραφική ανταλλαγή δεδομένων. (Παπασωτηρίου, 2001). Έχει συμμετάσχει σε περισσότερα από είκοσι διεθνή και εθνικά συνέδρια και συναντήσεις, με ανακοινώσεις. Επίσης έχει διδάξει σε πολλά προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης στο ΕΚΔΔ. Κατείχε την θέση του στελέχους στην Μονάδα Οργάνωσης και Διαχείρισης του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης.

1.Εισαγωγικά

Το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο (ΠΔΠ) εντάσσεται στη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης από το 1988 και καλύπτει περιόδους διάρκειας 5-7 ετών. Το πρώτο δημοσιονομικό πλαίσιο, το λεγόμενο «πακέτο Delors I», κάλυψε την περίοδο **1988-1992** και εστίασε στην εδραίωση της εσωτερικής αγοράς, της πολυετούς έρευνας και του προγράμματος πλαισίου για την ανάπτυξη. Το δεύτερο πλαίσιο **1993-1999**, το λεγόμενο «πακέτο Delors II», έδωσε προτεραιότητα στην κοινωνική πολιτική και στην πολιτική συνοχής, καθώς και στην εισαγωγή του ευρώ. Η «Ατζέντα 2000» κάλυψε την περίοδο **2000-2006** και εστίασε στη διεύρυνση της Ένωσης. Τέλος, το ΠΔΠ **2007-2013** έδωσε προτεραιότητα στη βιώσιμη ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητα, με σκοπό τη δημιουργία περισσότερων θέσεων εργασίας. Το επόμενο ΠΔΠ παρουσιάζει τις δημοσιονομικές προτεραιότητες της Ένωσης για την περίοδο **2014-2020**.

Πριν από τη θέση σε ισχύ της Συνθήκης της Λισαβόνας, το ΠΔΠ ήταν προϊόν διοργανικής συμφωνίας. Ωστόσο, το άρθρο 312 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης εκχωρεί επίσης νομικά δεσμευτική ισχύ στο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο, με σκοπό να καθοριστεί «το ύψος των ετήσιων ανώτατων ορίων των πιστώσεων για αναλήψεις υποχρεώσεων ανά κατηγορία δαπανών και του ετήσιου ανώτατου ορίου των πιστώσεων για πληρωμές». Επιπλέον, σύμφωνα με τη νέα συνθήκη, η απόφαση επί του ΠΔΠ θα πρέπει να λαμβάνεται από το Συμβούλιο εξασφαλίζοντας ομοφωνία, μετά τη συναίνεση του Κοινοβουλίου. Για τον υποχρεωτικό χαρακτήρα του ΠΔΠ, θα πρέπει εισαγωγικά να υπογραμμιστεί ότι μετά την ψήφιση της Συνθήκης της Λισαβόνας, το ΠΔΠ προβλέπει την έκδοση κανονισμού που έχει υποχρεωτικό και δεσμευτικό χαρακτήρα για τα κράτη-μέλη (Κ-Μ), σε αντίθεση με τις διοργανικές συμφωνίες που ίσχυαν μέχρι την Συνθήκη της Λισαβόνας και είχαν δεσμευτικό χαρακτήρα μόνο για τα τρία συμβαλλόμενα μέρη, δηλ. το Συμβούλιο, το Κοινοβούλιο και την Επιτροπή.

Συγκριτικός πίνακας (σε τιμές 2011)

	Νέο ΠΔΠ	Προηγούμενο	Σύγκριση ΠΔΠ 2014-2020 σε	
	2014-20	ΠΔΠ 2007-13	σχέση με το ΠΔΠ 2007-2013	
Πιστώσεις αναλήψεων υποχρεώσεων	εκατ. €	εκατ. €	€	%
1. Έξυπνη ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς	450.763	446.310	+4,5δισ	+1,0%
1α. Ανταγωνιστικότητα για την ανάπτυξη και την απασχόληση	125.614	91.495	+34,1δισ	+37,3%
1β. Οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή	325.149	354.815	-29,7δισ	-8,4%
2. Βιώσιμη ανάπτυξη: Φυσικοί πόροι	373.179	420.682	-47,5δισ	-11,3%
3. Ασφάλεια και ιθαγένεια	15.686	12.366	+3,3δισ	+26,8%
4. Η Ευρώπη στον κόσμο	58.704	56.815	+1,9δισ	+3,3%
5. Διοίκηση	61.629	57.082	+4,5δισ	+8%
6. Αντισταθμίσεις	27	n/a	+0,027δισ	n/a
Συνολικές πιστώσεις αναλήψεων υποχρεώσεων	959.988	994.176	-35,2δισ	-3,5%
<i>ως ποσοστό του ΑΕΕ</i>	<i>1,00%</i>	<i>1,12%</i>		
Σύνολο πιστώσεων πληρωμών	908.400	942.778	-34,4δισ	-3,7%
<i>ως ποσοστό του ΑΕΕ</i>	<i>0,95%</i>	<i>1,06%</i>		
Αποθεματικό έκτακτης βοήθειας	1960	1.697	+0,3δισ	15,5%
Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσαρμογής στην Παγκοσμιοποίηση	1050	3.573	-2,5δισ	-70,6%
Ταμείο Αλληλεγγύης	3500	7.146	-3,6δισ	-51,0%
Μηχανισμός Ευελιξίας	3300	1.429	+1,9δισ	+130,9%
ΕΤΑ	26.984	26.826	+0,2δισ	+0,6%
Σύνολο εκτός του ΠΔΠ	36.794	40.670	-3,9δισ	-9,5%
<i>ως ποσοστό του ΑΕΕ</i>	<i>0,04%</i>	<i>0,05%</i>		
Σύνολο ΠΔΠ + Εκτός	996.782	1.035.031	-38,2δισ	-3,7%
<i>ως ποσοστό του ΑΕΕ</i>	<i>1,04%</i>	<i>1,17%</i>		

Πίνακας 1: ΠΔΠ 2014-2020 και συγκριτικά με ΠΔΠ 2007-2013. Πηγή: <http://www.consilium.europa.eu/special-reports/mff/summary-of-the-european-council-agreement?lang=el>

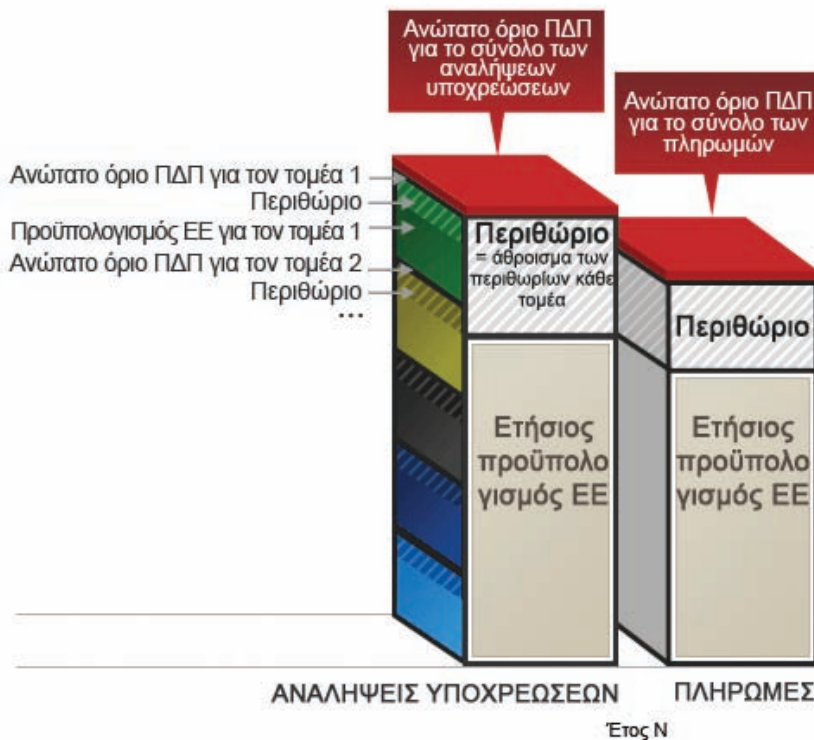
2. Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο (ΠΔΠ) 2014-2020-Αποφάσεις ΕΕ

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της 8ης Φεβρουαρίου 2013 κατέληξε σε συμφωνία σχετικά με το επόμενο Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο (ΠΔΠ), στο οποίο καθορίζονται οι προτεραιότητες του **προϋπολογισμού** της ΕΕ για τα έτη 2014-2020. Ευθυγραμμισμένοι με τις πολιτικές λιτότητας, οι ηγέτες της ΕΕ συμφώνησαν να περιορίσουν, σε σύγκριση με το τρέχον ΠΔΠ 2007-2013, τους δημοσιονομικούς πόρους που μπορεί να κινητοποιήσει η ΕΕ. Κατά τη συμφωνία στην οποία κατέληξε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, οι μέγιστες δυνατές δαπάνες για την Ευρωπαϊκή Ένωση των 28 κρατών μελών ανέρχονται σε **959,99 δισεκατομμύρια ευρώ** σε αναλήψεις υποχρεώσεων, οι οποίες αντιστοιχούν σε 1,0% του Ακαθάριστου Εθνικού Εισοδήματος της ΕΕ (ΑΕΕ). Επομένως το ανώτατο όριο των συνολικών δαπανών μειώθηκε κατά **3,4%** σε πραγματικούς όρους, σε σύγκριση με το τρέχον ΠΔΠ (2007-2013). Αυτό έγινε προκειμένου, σύμφωνα με την απόφαση, να αποτυπωθεί η εξυγίανση των δημοσίων οικονομικών σε εθνικό επίπεδο. Είναι

η πρώτη φορά που το όριο των συνολικών δαπανών ενός ΠΔΠ μειώνεται σε σχέση με το προηγούμενο ΠΔΠ. Το συνολικό ανώτατο όριο πληρωμών καθορίστηκε σε 908,40 δισεκατομμύρια ευρώ, σε σύγκριση με τα 942,78 δισεκατομμύρια ευρώ του ΠΔΠ 2007-2013.

Πιό συγκεκριμένα για το ΠΔΠ. Στους πολίτες της ΕΕ υπάρχει η αντίληψη ότι το ΠΔΠ ταυτίζεται με τον ετήσιο προϋπολογισμό της ΕΕ. Όμως το ΠΔΠ και ο ετήσιος προϋπολογισμός της ΕΕ είναι δυο διαφορετικές έννοιες και αντιπροσωπεύουν διαφορετικά ποσά. Ο ετήσιος προϋπολογισμός της ΕΕ πρέπει πάντοτε να παραμένει κάτω από τα ανώτατα όρια δαπανών του κανονισμού ΠΔΠ. Μόνη εξαίρεση είναι η πολιτική συνοχής, όπου το ανώτατο όριο του ΠΔΠ θεωρείται όντως ως στόχος των δαπανών.

Προκειμένου να τεθεί σε ισχύ το νέο ΠΔΠ τον Ιανουάριο του 2014, πρέπει να υπάρξει τελική συμφωνία με το **Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο**. Είναι σε εξέλιξη οι διαπραγματεύσεις της Ιρλανδικής προεδρίας για το νέο ΠΔΠ και αναμένεται να ψηφιστεί το ΠΔΠ στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο τον Ιούνιο 2013. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, **απορρίπτει** την απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, με το

Πίνακας 2: Διαγραμματική απεικόνιση της σχέσης των ανώτατων ορίων ΠΔΠ, του ετήσιου προϋπολογισμού της ΕΕ και του συνόλου των πληρωμών. Πηγή: <http://www.consilium.europa.eu/special-reports/mff/mff-regulation?lang=el>

κοινό ψήφισμα των μεγάλων πολιτικών ομάδων (το ψήφισμα το οποίο συνέταξαν οι επικεφαλής των πολιτικών ομάδων του ΕΛΚ, των Σοσιαλιστών, των Φιλελευθέρων, των Πρασίνων και της Ευρ. Εν. Αριστεράς και υιοθετήθηκε με 506 ψήφους υπέρ, 161 κατά και 23 αποχές) εισηγήθηκε μια σειρά αλλαγών (όχι το ύψος της χρηματοδότησης) στο νέο ΠΔΠ, αφού οι διαπραγματεύσεις του ΠΔΠ δεν αφορούν μόνο τα χρήματα αλλά και τους κανόνες που θα καθορίζουν τον τρόπο χρηματοδότησης των δαπανών. Επομένως, οι διαπραγματεύσεις καθορίζουν σε μεγάλο βαθμό τη μορφή των πολιτικών της ΕΕ, το ρόλο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το χρηματοδοτικό της περιθώριο για 5 χρόνια τουλάχιστον. Οι προτεινόμενες αλλαγές από πλευράς Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου αφορούν σε :

- Να διασφαλιστεί ότι το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο (ΠΔΠ) θα είναι αρκετά ευέλικτο για να επιτρέψει τη βέλτιστη αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων.

- Το Κοινοβούλιο επίσης ζητά μία αναθεώρηση των δαπανών του ΠΔΠ, ούτως ώστε το νεοεκλεγέν Κοινοβούλιο και η Επιτροπή να έχουν την ευκαιρία να επηρεάσουν τους προϋπολογισμούς που θα κληρονομήσουν από τους σημερινούς νομοθέτες. Σημαντική παράμετρος στις διαβουλεύσεις για το νέο ΠΔΠ είναι η πίεση που ασκεί στο Συμβούλιο και στην Κομισιόν το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να αντιμετωπιστεί το θέμα των απλήρωτων λογαριασμών του 2012 προτού ολοκληρωθούν οι διαπραγματεύσεις για το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο, όπως είχε συμφωνηθεί αλλά τα κράτη-μέλη αρνούνταν να καταβάλλουν τις εισφορές τους για το 2012.

Το Κοινοβούλιο επίσης θέτει ως πολιτική δέσμευση του Συμβουλίου ότι όσες υποχρεώσεις προβλέπονται για το 2013 θα εξοφληθούν εντός του 2013, ώστε να αποφευχθεί η μετακύληση κάποιου ελλείμματος στο νέο Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο με το σκεπτικό ότι η ΕΕ δε δύναται νομικά να παρουσιάσει έλλειμμα. Σε αυτό το θέμα έχει προχωρήσει η διαβούλευση αφού τα Κ-Μ δέχτηκαν να συνεισφέρουν για να καλυφτούν τα μισά ποσά από τους απλήρωτους λογαριασμούς, δηλ. από τα 11,5 δις. να καλυφτούν τα 7 περίπου δις.

Επιπλέον, το Κοινοβούλιο προτείνει ένα σύστημα **γνήσιων ιδίων πόρων** για τη χρηματοδότηση του ευρωπαϊκού προϋπολογισμού και τονίζει πως όλα τα έξοδα της ΕΕ θα πρέπει να περιλαμβάνονται στον προϋπολογισμό (δηλ. όχι αδιαφανείς πληρωμές). Οι ίδιοι πόροι της ΕΕ αποτελούν τα έσοδα της ΕΕ. Υπάρχουν τρεις τύποι ιδίων πόρων: - οι παραδοσιακοί ίδιοι πόροι - κυρίως τελωνειακοί δασμοί και εισφορές της ζάχαρης -οι ίδιοι πόροι από τον ΦΠΑ -οι ίδιοι πόροι που βασίζονται στο ακαθάριστο εθνικό εισόδημα (ΑΕΕ)

Το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο (ΠΔΠ) της ΕΕ για το 2014-2020, αποτελεί συνέχεια της ευρωπαϊκής πολιτικής, όπως αυτή εκφράζεται πολιτικά και μεθοδολογικά στην στρατηγική 'Ευρώπη 2020' και θα έλεγε κανείς σε πείσμα της ιστορίας των μη επιτυχών πολιτικών της ΕΕ, το ΠΔΠ 2014-2020 εμπεριέχει στοιχεία από την **'Στρατηγική της Λισαβόνας'**. Εν προκειμένω, το ανώτατο όριο δαπανών για τον υποτομέα 1α («Ανταγωνιστικότητα») του ΠΔΠ 2014-2020 ανέρχεται σε 125,61

δισεκατομμύρια ευρώ, που αντιστοιχεί σε αύξηση κατά περισσότερο από 37% σε σχέση με το ΠΔΠ 2007-2013. Επιπλέον, υπάρχει δέσμευση αύξησης της χρηματοδότησης για το ερευνητικό πρόγραμμα της ΕΕ «Ορίζοντας 2020» και το πρόγραμμα «Erasmus για όλους» σε πραγματικούς όρους. Στη συμφωνία για το νέο ΠΔΠ υπάρχει η δημιουργία της διευκόλυνσης (facility) «Συνδέοντας την Ευρώπη», ένα νέο χρηματοδοτικό μέσο που αποσκοπεί στο να γεφυρώσει τις διασυνδέσεις που λείπουν στην ευρωπαϊκή ενεργειακή, μεταφορική και ψηφιακή υποδομή και στο οποίο έχουν αφιερωθεί 29,30 δισεκατομμύρια ευρώ - αύξηση κατά περισσότερο από 50% σε σχέση με το τρέχον ΠΔΠ. Θα πρέπει να αναλυθεί σε ευρύτερη αρθρογραφία η αρχιτεκτονική του νέου ΠΔΠ. Είναι εξαιρετικά σημαντικό να ερμηνευτεί πολιτικά η αρχιτεκτονική, τα μέσα και οι χρηματοδοτήσεις που αποφάσισε η ΕΕ. Η κατανόησή τους θα βοηθήσει καθοριστικά και στην αξιοποίησή τους σε εθνικό επίπεδο.

Η νέα στρατηγική **‘Ευρώπη 2020’** (2010-2020), που αντικατέστησε την **‘Στρατηγική της Λισαβόνας’** (2000-2010), έχει ως στόχο να υπηρετήσει την Ευρώπη της βιώσιμης ανάπτυξης και της απασχόλησης, μια στρατηγική που εισήχθη στην ΕΕ στην αρχή της οικονομικής κρίσης μετά το 2009, και αφού είχε συν-ομολογηθεί η αποτυχία της **‘Στρατηγικής της Λισαβόνας’**, δηλαδή, να μετατρέψει την Ευρώπη στην πύο **‘δυναμική παγκόσμια οικονομία της γνώσης’** (‘the world’s most dynamic knowledge-based economy by 2010’). Τον Ιούλιο του 2005 η ΕΕ προέβη σε αναθεώρηση των στόχων της **‘στρατηγικής της Λισαβόνας’** με σειρά συναφών πράξεων (αποφάσεις για την επίτευξη των στόχων της στρατηγικής. *Για το σκοπό αυτό, προέβλεπε να εφαρμοστούν διάφορα μέτρα, σε συνεργασία, από την Κοινότητα και τα κράτη μέλη σε τέσσερις τομείς προτεραιότητας, όπως: επένδυση στη γνώση και στην καινοτομία, ελευθέρωση του δυναμικού των επιχειρήσεων, ιδιαίτερα των ΜΜΕ, επένδυση στο ανθρώπινο δυναμικό και εκσυγχρονισμός των αγορών εργασίας και επίτευξη μιας ενεργειακά αποδοτικής οικονομίας χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα*). **Ανεπιτυχώς**. Έχει ιδιαίτερη σημασία να γίνει ένας πύο στοχευμένος απολογισμός των στόχων της **‘στρατηγικής της Λισαβόνας’** για να κατανοηθεί η πολιτική των ηγεμονευουσών δυνάμεων της αγοράς στην Ευρώπη και η στρατηγική αποτύπωση αυτών των δυνάμεων σε επίπεδο στόχων και πολιτικής για την ανάπτυξη.

3. ΠΔΠ 2014-2020 και η πολιτική συνοχής

Παρά το γεγονός ότι, η πολιτική για την συνοχή σε ανακοίνωση (2011) του αρμόδιου επιτρόπου, αποτιμάται ως ιδιαίτερα σημαντική αφού υπήρξε **‘δύναμη αλλαγής κατά την περασμένη δεκαετία, συμβάλλοντας πραγματικά στη σύγκλιση και την ανάπτυξη στην ΕΕ και δημιουργώντας άμεσα πάνω από ένα εκατομμύριο θέσεις εργασίας, επενδύοντας**

στην κατάρτιση για τη βελτίωση της απασχολησιμότητας άνω των δέκα εκατομμυρίων ατόμων, συγχρηματοδοτώντας την κατασκευή άνω των 2 000 χλμ αυτοκινητοδρόμων και 4 000 χλμ σιδηροδρομικών γραμμών και δημιουργώντας τουλάχιστον 800.000 μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ), εντούτοις με τις νέες αποφάσεις **αλλάζει κατεύθυνση** και οικονομική βάση αφού **μειώνεται** ο προϋπολογισμός της στο ΠΔΠ 2014-2020, σε σχέση με αυτό της περιόδου 2007-2013. Οι διαθέσιμοι πόροι για την περίοδο 2007-2013 ανέρχονται σε € 308.041 δις. (σε τιμές 2004), 354.815 (σε τιμές 2011) ενώ για την περίοδο 2014-2020 είναι € 325.149 (τιμές 2011). Έχει ιδιαίτερη αξία να σημειώσουμε εδώ ότι, στο νέο ΠΔΠ 2014-2020, **η μείωση κατά 29,5 δις. ευρώ** για την πολιτική συνοχής και την περιφερειακή ανάπτυξη δεν αποτελεί από πλευράς της ΕΕ μια **‘λανθασμένη’** οπτική για την ανάπτυξη. Αντίθετα, είναι μια σαφής **στρατηγική επιλογή** για αξιοποίηση των νέων χρηματοδοτικών εργαλείων που απαιτεί η ΕΕ να τεθούν σε εφαρμογή για την εφαρμογή των προγραμμάτων της περιφερειακής ανάπτυξης. Αυτά τα χρηματοδοτικά εργαλεία, είναι οι τρεις κατηγορίες ταμείων, τα ταμεία δανειδοτήσεων, τα ταμεία εγγυήσεων και τα ταμεία επιδότησης επιτοκίου. Πύο συγκεκριμένα, η νέα πολιτική συνοχής της ΕΕ για τα χρηματοδοτικά εργαλεία αναφέρει **‘Τα χρηματοοικονομικά εργαλεία αποτελούν έναν αποδοτικό στην χρήση πόρων τρόπο για την ανάπτυξη πόρων πολιτικής συνοχής στην πορεία επίτευξης των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020»**. Μέσω της στόχευσης έργων με πιθανή οικονομική βιωσιμότητα, τα χρηματοοικονομικά εργαλεία παρέχουν υποστήριξη για επενδύσεις μέσω δανείων, εγγυήσεων, μετοχικού κεφαλαίου ή άλλων μηχανισμών ανάληψης κινδύνων συμπεριλαμβανομένων εγγυήσεων στη βάση πολιτικών για το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ), σε συνδυασμό πιθανώς με επιδοτήσεις επιτοκίου ή τέλους εγγύησης στο πλαίσιο της ίδιας λειτουργίας. Πέραν των προφανών οφελών από τα κονδύλια για ανακύκλωση με μακροπρόθεσμη προοπτική, τα χρηματοοικονομικά εργαλεία βοηθούν στην κινητοποίηση επιπρόσθετων δημόσιων ή ιδιωτικών συν-επενδύσεων με σκοπό την αντιμετώπιση αδυναμιών της αγοράς σε ευθυγράμμιση με τις προτεραιότητες της στρατηγικής **‘Ευρώπη 2020’** και της πολιτικής συνοχής. Οι δομές υλοποίησής τους περιλαμβάνουν πρόσθετη εξειδίκευση και τεχνογνωσία, η οποία βοηθά στην αύξηση της αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας της διάθεσης δημόσιων πόρων. Επιπλέον, αυτά τα εργαλεία παρέχουν ποικιλία κινήτρων για καλύτερη απόδοση, συμπεριλαμβανομένης της μεγαλύτερης χρηματοοικονομικής πειθαρχίας στο επίπεδο των υποστηριζόμενων έργων’. Στην **Ελλάδα**, με την εφαρμογή των προγραμμάτων 2007-2013, και μετά το 2010, έγινε προσπάθεια δημιουργίας τέτοιων ταμείων με την ίδρυση του **ΕΤΕΑΝ ΑΕ**, (Εθνικό Ταμείο Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης), που αναφέρεται ως πρωτοποριακό εταιρικό σχήμα δημοσίου συμφέροντος και αποτελεί αναπτυξιακού χαρακτήρα θεσμό, συμπληρω-

ματικό του εγχώριου χρηματοπιστωτικού συστήματος, για την ενίσχυση των μεσαίων, μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων στην Ελλάδα. Για την δημιουργία του βέβαια διατέθηκαν –δεσμεύτηκαν 500 περίπου εκ., πόροι από το ΕΣΠΑ. Για τη σύσταση και τον ρόλο του ΕΤΕΑΝ ΑΕ θα χρειαστεί να γίνει ξεχωριστή ανάλυση. Όμως, αξίζει εδώ σύντομα να αναφερθεί, ότι η ΕΕ υποχρεώνει μέσω αυτών των χρηματοδοτικών εργαλείων, που ο σχεδιασμός τους είναι και προϋπόθεση για να χρηματοδοτηθούν τα έργα στο νέο χρηματοδοτικό πλαίσιο, τις χώρες να αναζητήσουν κεφάλαια για τη δημιουργία αυτών των χρηματοδοτικών εργαλείων για να χρηματοδοτηθούν συγκεκριμένες δράσεις από τα προγράμματα. Επειδή σε χώρες με ύφεση και συνεχώς αρνητικό επίπεδο επενδύσεων, όπως η Ελλάδα, τα κεφάλαια αυτά δεν μπορούν να εξασφαλιστούν από εθνικούς πόρους θα πρέπει α. Να δεσμεύσουν κοινοτικούς πόρους και β. Να αναζητήσουν κεφάλαια από αναπτυξιακές τράπεζες, όπως η KfW, η γερμανική τράπεζα. Συνεπώς, η μείωση των κονδυλίων για την πολιτική συνοχής συνδέεται άμεσα με την πολιτική επέκτασης των γερμανικών κεφαλαίων και συνεπένδυσης στα κράτη –μέλη σε οικονομικούς τομείς που θα έχουν εγγύηση τους κοινοτικούς πόρους. Η πρόσφατη δε χαμηλότοκη δανειοδότηση της Ισπανίας με 1 δις. ευρώ με συμφωνία με την KfW για να χρηματοδοτηθούν μικρομεσαίες επιχειρήσεις, είναι ενδεικτική του νέου στρατηγικού προσανατολισμού του ΠΔΠ και επαρκής βάση για την πολιτική ερμηνεία της μείωσης της κοινοτικής χρηματοδότησης.

Για να συνεχίσει το έργο αυτό στο μέλλον και να ενισχύσει την επικέντρωση στις ευρωπαϊκές οικονομικές προτεραιότητες, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε σχέδιο δέσμης νομοθετικών μέτρων για την πολιτική για τη συνοχή κατά την περίοδο 2014 έως 2020. Αυτή η δέσμη έχει σχεδιαστεί ώστε να ενισχύσει την ανάπτυξη και την απασχόληση ανά την Ευρώπη, στοχοθετώντας τις επενδύσεις της ΕΕ (βλέπε παραπάνω τον νέο κανονισμό για τα 'χρηματοδοτικά εργαλεία') καθώς και για να εξασφαλίσει ότι οι επενδύσεις της ΕΕ στοχεύουν στην ατζέντα της Ευρώπης για ανάπτυξη και απασχόληση («Ευρώπη 2020»). Πολιτικά με τις αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να προσδέσει την πολιτική συνοχής σε μια αντίληψη ενός ενιαίου γεωγραφικά, οικονομικά, κοινωνικά και πολιτισμικά χώρου για τις περιφέρειες κάτω από τους στόχους της στρατηγικής 'Ευρώπη 2020', προωθείται ένα ακόμα εργαλείο ανάπτυξης των περιφερειών που είναι προσανατολισμένο στις πολιτικές 'εξαγωγής' τεχνογνωσίας, κεφαλαίων και πρώτων υλών από τις ανεπτυγμένες χώρες του 'βορρά' στις λιγότερο ανεπτυγμένες του 'νότου' σε ένα ενιαίο αναπτυξιακό μοντέλο. Δεν είναι στους στόχους αυτού του σημειώματος να αναδείξει διεξοδικά όλο το νέο πλαίσιο για την πολιτική συνοχής, αν και είναι ιδιαίτερα σημαντικό, αλλά να καταδείξει την βάση των

πολιτικών αποφάσεων της ΕΕ για το ΠΔΠ 2014-2020. Σε κάθε περίπτωση είναι εξαιρετικά σημαντικό να υπάρξει εκτεταμένη αρθρογραφία για τα θέματα της αρχιτεκτονικής της πολιτικής συνοχής μέσα στον ΠΔΠ.

Ορισμένα δημοσιονομικά μέσα τοποθετούνται επί του παρόντος **εκτός ΠΔΠ**

Αυτά είναι **τέσσερα** δημοσιονομικά μέσα που αποτελούν μέρος του προϋπολογισμού της ΕΕ και χρηματοδοτούνται από τους ίδιους πόρους της ΕΕ. -Το αποθεματικό έκτακτης βοήθειας, -το ταμείο αλληλεγγύης -το μέσον ευελιξίας, και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσαρμογής στην Παγκοσμιοποίηση (βλέπε αναλυτικά Πίνακας 1). Αυτά τα δημοσιονομικά μέσα **μπορούν** να κινητοποιηθούν, εάν χρειαστεί. Οι σχετικές αναλήψεις υποχρεώσεων και οι πληρωμές μπορούν να εγγραφούν στον προϋπολογισμό της ΕΕ πέραν και άνω των ανώτατων ορίων του ΠΔΠ, εφόσον πληρούνται το όριο που έχει τεθεί για καθεμία από αυτές. **Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανάπτυξης (ΕΤΑ)** είναι ένα δημοσιονομικό μέσον που ούτε αποτελεί μέρος του προϋπολογισμού της ΕΕ ούτε χρηματοδοτείται από τους ίδιους πόρους της ΕΕ. Το ΕΤΑ χρηματοδοτείται από τις εθνικές συνεισφορές με κλειδα ad hoc η οποία διαφέρει από τη συνήθη κλειδα ΑΕ.

4. Κοινή Γεωργική Πολιτική (νέα ΚΑΠ) στο ΠΔΠ 2014-2020

Έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον να παρουσιάσουμε συνοπτικά τα νέα στοιχεία στον τομέα της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής: Η Επιτροπή προτείνει την εκχώρηση 36,2% του ΠΔΠ στην ΚΓΠ σε σύγκριση με 39,4% κατά την προηγούμενη περίοδο χρήσης (41,5% το 2013). Η σημαντική αυτή μείωση έχει την ιδιαίτερη σημασία της αν συνδεθεί με τις αλλαγές που προτείνονται στους δυο πυλώνες της νέας ΚΑΠ. Η βασική δομή δύο πυλώνων της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής (ΚΓΠ) θα διατηρηθεί. Οι κύριες αλλαγές που προτείνονται από την Επιτροπή έχουν ως εξής: Περιβαλλοντικός προσανατολισμός των άμεσων πληρωμών: προκειμένου να διασφαλιστεί ότι η ΚΓΠ βοηθά την ΕΕ να επιτύχει τους στόχους της που αφορούν το περιβάλλον και τη δράση για το κλίμα, το 30% των άμεσων ενισχύσεων θα καταβληθεί με την προϋπόθεση ότι τηρείται το κριτήριο περί «περιβαλλοντικού προσανατολισμού». Αυτό σημαίνει ότι όλοι οι αγρότες πρέπει να συμμετέχουν σε πρακτικές που στηρίζουν το περιβάλλον, οι οποίες θα ορίζονται στη νομοθεσία και θα είναι επαληθεύσιμες. Αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα τη σημαντική στροφή του γεωργικού τομέα προς μια περισσότερο βιώσιμη κατεύθυνση, με τους αγρότες να λαμβάνουν ενισχύσεις για την παράδοση δημόσιων αγαθών στους συμπολίτες τους. Σύγκλιση πληρωμών: τα επίπεδα άμεσων ενισχύσεων ανά εκτάριο θα προσαρμοστούν προοδευτικά (λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη τις διαφορές που εξακολουθούν να υπάρχουν στα επίπεδα μισθών και στο κόστος

εισροών) με σκοπό να εξασφαλιστεί μια περισσότερο ισότιμη κατανομή των άμεσων πληρωμών. Η εκχώρηση κονδυλίων για την αγροτική ανάπτυξη θα αναθεωρηθεί με βάση πιο αντικειμενικά κριτήρια και θα εστιαστεί καλύτερα στους στόχους της πολιτικής. Αυτό θα εξασφαλίσει τη δικαιότερη μεταχείριση των αγροτών που εκτελούν τις ίδιες δραστηριότητες. Προκειμένου να αποφευχθεί η μείωση στο εισόδημα των αγροτών, η Επιτροπή θα προτείνει να επιτραπεί στα κράτη μέλη, αν το επιθυμούν, να διατηρήσουν το τρέχον ονομαστικό επίπεδο χρηματοδότησης μέσω μεταβιβάσεων από τον δεύτερο στον πρώτο πυλώνα. Η θέσπιση ανώτατου ορίου άμεσων πληρωμών (capping) περιορίζοντας το βασικό επίπεδο των άμεσων ενισχύσεων εισοδήματος που μπορούν να λαμβάνουν οι μεγάλες γεωργικές εκμεταλλεύσεις, λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη τις οικονομικές κλίμακας μεγαλύτερων εκμεταλλεύσεων και την άμεση απασχόληση που παράγουν οι εν λόγω εκμεταλλεύσεις. Η Επιτροπή προτείνει να επαναχρησιμοποιούνται οι εξοικονομούμενοι πόροι στα κονδύλια που διατίθενται στον τομέα της αγροτικής ανάπτυξης, καθώς και να διατηρούνται στα εθνικά κονδύλια των κρατών μελών από τα οποία προέρχονται. Η Επιτροπή προτείνει να χορηγηθούν 281,8 δισεκατ. ευρώ για τον πυλώνα Ι της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής και 89,9 δισεκατ. ευρώ για την αγροτική ανάπτυξη για την περίοδο 2014-2020. Η εν λόγω χρηματοδότηση θα συμπληρωθεί από επιπλέον 15,2 δισεκατ. ευρώ.

Για να γίνει κατανοητό ότι η νέα ΚΑΠ αφορά τους **μεσαίους και μεγάλους καλλιεργητές** αρκεί να δώσουμε

μια από τις προϋποθέσεις που αφορά στην 'πράσινη ενίσχυση' και ποιοί είναι δικαιούχοι: - όσοι διαθέτουν αρόσιμη γη πάνω από 30 στρέμματα, έχουν και δηλώσουν τουλάχιστον τρεις διαφορετικές καλλιέργειες, όπου καμία από τις τρεις δεν θα είναι κάτω από το 5% και πάνω από το 70% της αρόσιμης γης τους!...

Συμπερασματικά, θα απαιτηθεί πολύ σοβαρή μελέτη των νέων πολιτικών της ΕΕ που αποτυπώνονται στην δομή και τους κανονισμούς του ΠΔΠ 2014-2020. Επιπλέον θα απαιτηθεί πολύ σοβαρή προεργασία σε επίπεδο θεσμών, περιφερειακών, τοπικών, επιστημονικών, κλπ για να διαμορφωθεί ένα πλαίσιο αξιοποίησης του νέου ΠΔΠ στην Ελλάδα που δεν θα είναι απλά μέσο κάποιων επενδυτικών πρωτοβουλιών ή ενισχύσεων αλλά θα συμβάλει στην κοινωνική, οικονομική και παραγωγική ανάπτυξη της χώρας με νέες χιλιάδες θέσεις εργασίας σε ένα αξιοπρεπές εργασιακό περιβάλλον.

ΠΗΓΕΣ:

<http://www.consilium.europa.eu/special-reports/mff/summary-of-the-european-council-agreement?lang=el>

<http://www.consilium.europa.eu/special-reports/mff/mff-regulation?lang=el>

Αναγκαία Διευκρίνιση

«Το άρθρο αυτό γράφτηκε τον Μάιο 2013, ενώ οι τριμερείς διαπραγματεύσεις για το ΠΔΠ 2014-2020 του Συμβουλίου, της Κομισιόν και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ήταν σε εξέλιξη»

Έρευνα καταναλωτικής εμπιστοσύνης

Τριμηνιαία Έρευνα / Α' Τρίμηνο 2013 / Αθήνα, Απρίλιος 2013

ΠΑΝΑΣ ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ

Καθηγητής Οικονομετρίας
του Τμήματος Στατιστικής του
Οικονομικού Πανεπιστημίου
Αθηνών

Είναι προφανές, ότι οι δείκτες εκτίμησης των μελλοντικών οικονομικών εξελίξεων δείχνουν τη «θερμοκρασία» της οικονομίας και προβλέπουν την ανέλιξή της.

Ένας δείκτης αυτού του τύπου, είναι και **ο δείκτης εμπιστοσύνης του καταναλωτή**, ο οποίος αποτυπώνει τις αντιλήψεις των καταναλωτών και των προσδοκιών τους για το μέλλον.

Πριν όμως σχολιάσουμε συνοπτικά τα ευρήματα της παρούσας έρευνας - συγκυρίας, είναι πολύ σημαντικό να επισημάνουμε γνωστά και άγνωστα στοιχεία που σχετίζονται με την κατανάλωση. Συνοπτικά λοιπόν μπορούμε να παρατηρήσουμε τα εξής:

Η γενική εικόνα της ελληνικής οικονομίας εξακολουθεί να μην είναι καλή. Προκειμένου να σχηματίσει κάποιος μια αντικειμενική εικόνα αρκεί να λάβει υπ' όψη του τα στατιστικά δεδομένα που αφορούν **στις ακάλυπτες επιταγές** που έχουν σφραγισθεί στις Τράπεζες και τις απλήρωτες συναλλαγματικές (που ελάχιστα χρησιμοποιούνται για μικροποσά).

Ταυτότητα έρευνας

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	Ιανουάριος - Μάρτιος 2013
ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	18 ΕΤΩΝ ΚΑΙ ΑΝΩ
ΔΕΙΓΜΑ	ΤΟ ΜΕΓΕΘΟΣ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ ΑΝΕΡΧΕΤΑΙ ΣΤΑ 1089 ΑΤΟΜΑ
ΠΕΡΙΟΧΗ	ΝΟΜΟΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΤΥΠΟΣ	ΠΟΣΟΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ, ΜΕ ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΕΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ ΚΑΙ ΧΡΗΣΗ ΔΟΜΗΜΕΝΟΥ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ
ΤΥΠΙΚΟ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΟ ΣΦΑΛΜΑ	+/- 2,97%

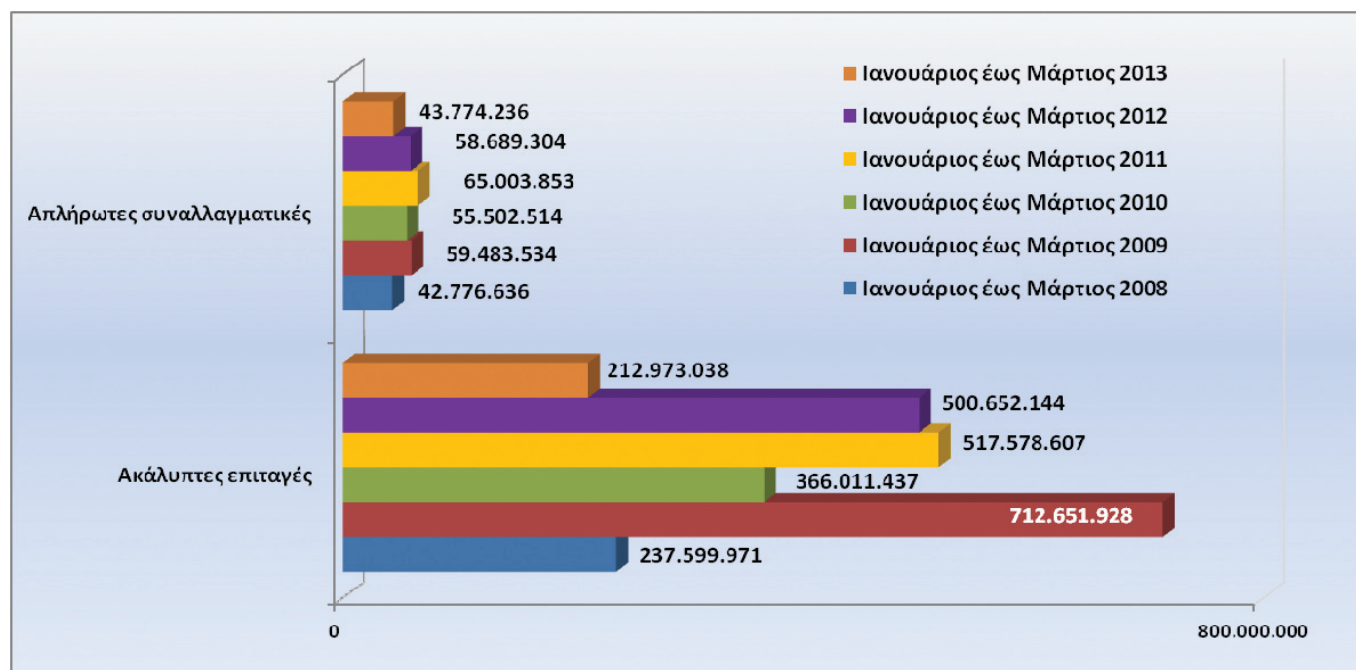
Ακάλυπτες Επιταγές και Απλήρωτες Συναλλαγματικές = Τοξικά Απόβλητα της Οικονομίας

Στα 213 εκατ. ευρώ έχει διαμορφωθεί η αξία των ακάλυπτων επιταγών στο χρονικό διάστημα Ιανουάριος – Μάρτιος 2013.

Η πορεία για το 2013 έχει ως εξής:

ΕΠΙΤΑΓΕΣ (ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ)	ΠΟΣΑ (σε ΕΥΡΩ)	ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΜΗΝΑ 2013/2012
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ	75.095.510	-47,38%
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ	92.072.724	-40,93%
ΜΑΡΤΙΟΣ	45.804.804	-77,33%
ΣΥΝΟΛΟ	212.973.038	-57,46%

Ακάλυπτες Επιταγές και Απλήρωτες Συναλλαγματικές

Μείωση ακάλυπτων επιταγών για τους μήνες Ιανουάριος – Μάρτιος του 2013
σε σύγκριση με τους αντίστοιχους μήνες του 2012:

-57,46%.

Γεγονός είναι ότι η εικόνα των ακάλυπτων επιταγών και των απλήρωτων συναλλαγματικών δείχνει σε κάποιο βαθμό την έλλειψη ρευστότητας που αντιμετωπίζει η αγορά ως αποτέλεσμα της οικονομικής κρίσης.

Πόσα δισ. € Θα πρέπει να δανειστούμε για τα επόμενα χρόνια;

Ακαθάριστες ανάγκες δανεισμού (σε δισ. €)

Από πού θα πάρουμε τα λεφτά
Χρηματοδότηση*

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ελληνικές τράπεζες	28,8	13,3	18,6	15,9	18,9	17,1
Εξωτερικό	4,6	-	12,7	26,9	53,6	57,7
Τρόικα	38	40	24	8	-	-

• Μέχρι το 2013 το 6% - 6,5% του ΑΕΠ θα κατευθύνεται για να πληρώνουμε τους τόκους των δανείων.

*Υπάρχει μικρή διαφορά της τάξης του €1,5-2 δισ. το χρόνο ανάμεσα στην ανάγκη δανεισμού και στη χρηματοδότηση καθώς το μνημόνιο προβλέπει ορισμένα πρόσθετα έσοδα από αποκρατικοποιήσεις κλπ

Πηγή: Έκθεση ΔΝΤ Σεπτ. 2010

• Η **ανεργία**, το τέταρτο τρίμηνο του 2012, σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛ.ΣΤΑΤ), διαμορφώθηκε στο 26%, έναντι 20,7% του αντίστοιχου τριμήνου του 2011.

Χαρακτηριστικό των στατιστικών στοιχείων της ΕΛ.ΣΤΑΤ είναι και η περιφερειακή διαμόρφωση του ποσοστού της ανεργίας, όπως φαίνεται και στον ακόλουθο Πίνακα:

Ανεργία (%), κατά Περιφέρεια: Δ' τρίμηνο 2011 και 2012		
Περιφέρειες	Δ' τρίμηνο	
	2011	2012
Σύνολο Χώρας	20,7	26,0 ↑
Ανατολική Μακεδονία και Θράκη	21,1	22,0 ↑
Κεντρική Μακεδονία	22,8	27,9 ↑
Δυτική Μακεδονία	25,0	30,1 ↑
Ήπειρος	19,2	25,5 ↑
Θεσσαλία	19,4	24,4 ↑
Ιόνιοι/Νήσοι	13,9	17,2 ↑
Δυτική Ελλάδα	19,6	27,2 ↑
Στερεά/Ελλάδα	23,8	28,6 ↑
Αττική	21,7	27,8 ↑
Πελοπόννησος	16,8	20,4 ↑
Βόρειο/Αιγαίο	16,8	21,5 ↑
Νότιο/Αιγαίο	11,9	18,0 ↑
Κρήτη	17,8	23,0 ↑

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ

Παρατηρείται:

Στη Δυτική Μακεδονία το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας με

30,1%

Αύξηση του ποσοστού της ανεργίας καταγράφηκε το Δ' τρίμηνο του 2012, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ και διαμορφώθηκε στο

26%.

Το ποσοστό ανεργίας των **γυναικών** φθάνει στο

29,7%,

και είναι σημαντικά υψηλότερο από των **ανδρών** που ανέρχεται στο

23,3%.

Ηλικιακά το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας καταγράφεται στους νέους ηλικίας από 15 έως 24 ετών με **57,8%**, ενώ στους νέους από 25 έως 29 ετών καταγράφεται ποσοστό ανεργίας **39,4%**.

στο **1.295.535** έφθασαν οι άνεργοι στη χώρα μας κατά το τέταρτο τρίμηνο του 2012.

Το ποσοστό ανεργίας των **μακροχρόνιων ανέργων** (αυτοί που αναζητούν εργασία από 12 μήνες και άνω) διαμορφώνεται στο **65,3%** του συνόλου των ανέργων.

Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ, η ανεργία στην Ελλάδα τον Ιανουάριο του 2013 διαμορφώθηκε στο:

27,2%

του εργατικού δυναμικού, ενώ η ανεργία των νέων κάτω των 25 ετών, έφθασε στο

59,3%.

Ο ρυθμός με τον οποίο αυξήθηκε η ανεργία στη χώρα μας κατά το τελευταίο δωδεκάμηνο, αυξήθηκε

από 21,5% σε 27,2%.

Με άλλα λόγια, μέσα σε ένα δωδεκάμηνο η ανεργία αυξήθηκε

κατά 5,7 ποσοστιαίες μονάδες

που αντιστοιχούν σε

281 χιλιάδες επιπλέον ανέργους

• Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ, ο τιμάρριθμος (Γενικός Δείκτης Τιμών Καταναλωτή) παρουσίασε μείωση της τάξης του 0,2% το Μάρτιο του 2013 σε σύγκριση με τον αντίστοιχο δείκτη του Μαρτίου του 2012. Εξακολουθούν να σημειώνονται σημαντικές αυξήσεις σε βασικά είδη και υπηρεσίες ευρείας κατανάλωσης.

Το γεγονός αυτό απεικονίζεται και στον πιο κάτω Πίνακα όπου παρουσιάζονται οι κυριότερες μεταβολές τιμών από τη σύγκριση των δεικτών των τιμών του καταναλωτή.

ΡΥΘΜΟΣ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ ΔΕΙΚΤΗ ΤΙΜΩΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ ΣΤΑ ΔΙΑΦΟΡΑ ΕΙΔΗ ΜΕΤΑΞΥ ΜΑΡΤΙΟΥ 2013 ΚΑΙ ΜΑΡΤΙΟΥ 2012	
Αγαθά - Υπηρεσίες	Μεταβολή%
Κρέατα γενικά	0,4
Γαλακτοκομικά και αυγά	0,6
Ψάρια νωπά	2,7
Φρούτα νωπά	2,3
Πατάτες νωπές	27,9
Καπνός	5,9
Ένδυση και υπόδηση	2,1
Ηλεκτρισμός	12,3
Πετρέλαιο θέρμανσης	26,9
Αεροπλάνα	23,7

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ

Σημειώνουμε επίσης, ότι ο γενικός δείκτης τιμών καταναλωτή του Μαρτίου 2013 σε σύγκριση με τον αντίστοιχο δείκτη του Φεβρουαρίου 2013

αυξήθηκε κατά 2,5%.

Παρά την μεγάλη οικονομική ύφεση ο τιμάρριθμος βρίσκεται σε υψηλά επίπεδα κυρίως λόγω των αυξήσεων στη θέρμανση και στον ηλεκτρισμό. Επίσης, σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ, από τις 32 βασικές κατηγορίες προϊόντων και υπηρεσιών, στις 10 σημειώθηκαν αυξήσεις των τιμών τους.

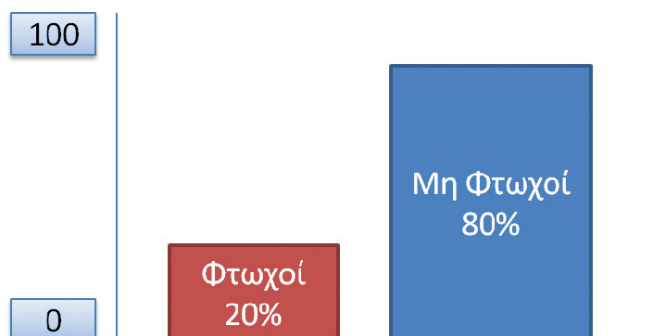
* Ποσοστό 20% των πολιτών ζει κάτω από το **όριο της φτώχειας** – έχοντας εισόδημα μικρότερο του 60% του μέσου εθνικού εισοδήματος- και τονίζεται ότι το ποσοστό αυτό είναι από τα υψηλότερα στην Ευρωπαϊκή Ένωση των 27 χωρών.

Δηλαδή, αυτό σημαίνει ότι ένας στους πέντε πολίτες της χώρας μας βρίσκεται κάτω από το όριο της φτώχειας. Σημειώνεται, ότι από το 20% εκείνων που ζουν στα όρια της φτώχειας, το 33% έχει ηλικία άνω των 65 ετών.

Γίνεται αντιληπτό, ότι το 20% του πληθυσμού στερείται στοιχειωδών ανέσεων, αλλά υπάρχουν επίσης πολλές περιπτώσεις πολιτών που δεν μπορούν να αντιμετωπίσουν τις βασικές τους ανάγκες.

Σύμφωνα με την πρόσφατη έρευνα για το εισόδημα και τις συνθήκες διαβίωσης των νοικοκυριών της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδος, που **πραγματοποιήθηκε για τα εισοδήματα του 2006** (προτού ξεσπάσει η οικονομική κρίση) και χωρίς να διακινδυνεύουμε θεωρούμε ότι η τάση δεν άλλαξε για το 2010:

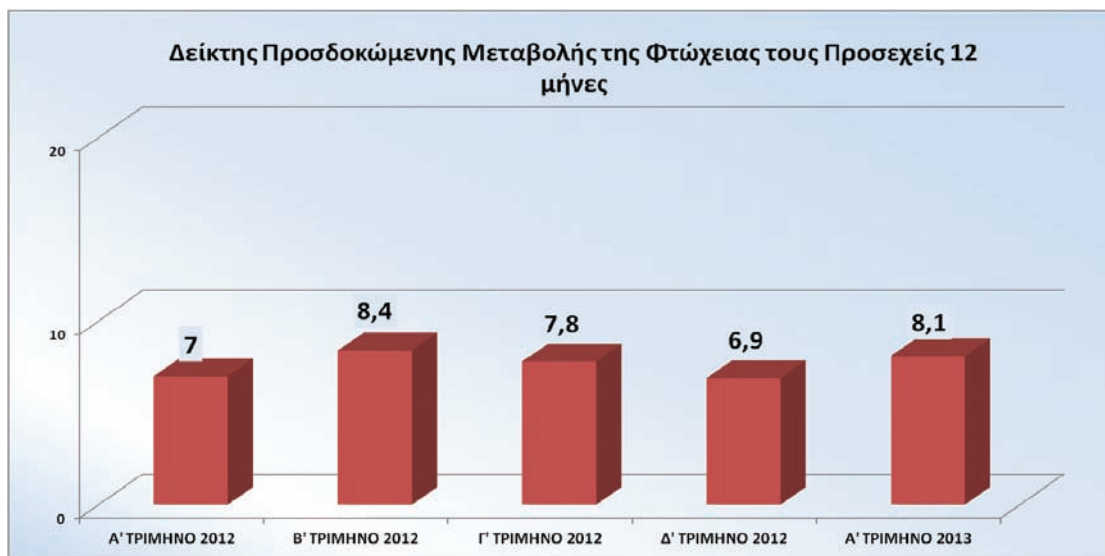
• 838.910 νοικοκυριά, με 2.190.933 μέλη, βρίσκονται κάτω από το όριο της φτώχειας (οικογενειακό εισόδημα 12.852 ευρώ ετησίως)

• Οι ανισότητες στα εισοδήματα είναι μεγάλες. Ο δείκτης που εξετάζει το μερίδιο του εισοδήματος του πλουσιότερου 20% του πληθυσμού, προς το εισόδημα του φτωχότερου 20% του πληθυσμού, έχει τιμή ίση με 5. Δηλαδή, αυτό σημαίνει ότι το μερίδιο του εισοδήματος του πλουσιότερου 20% του πληθυσμού, είναι πέντε φορές υψηλότερο από το εισόδημα του φτωχότερου 20% του πληθυσμού.

Στην έρευνά μας αυτή συμπεριλαμβάνουμε δύο ερωτήσεις που συνδέονται με τη φτώχεια.

Με βάση τις δύο αυτές ερωτήσεις εκτιμήθηκε ο δείκτης προσδοκώμενης μεταβολής της φτώχειας. Η τιμή του δείκτη απεικονίζει την **έντονη απαισιοδοξία των ερωτηθέντων**, σχετικά με τη μεταβολή της φτώχειας στη χώρα μας. Ο δείκτης σημείωσε μικρή αύξηση έναντι του προηγούμενου τριμήνου.

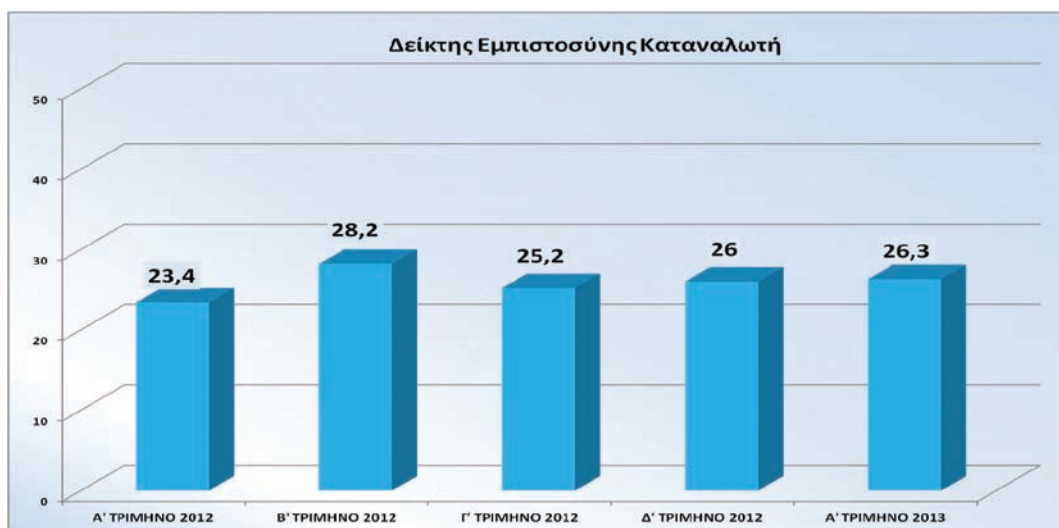
Πηγή : ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ - ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ (ΤΜΗΜΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ)

Σημείωση: η τιμή του δείκτη κινείται από 0 έως 100. Τιμή του δείκτη μεγαλύτερη του 50, υποδηλώνει θετική στάση.

Το Α' τρίμηνο του 2013, ο δείκτης καταναλωτικής εμπιστοσύνης μειώθηκε ελαφρώς σε σύγκριση με το Δ' τρίμηνο του 2012.

Γύρω στα μέσα του 2012 οι **προσδοκίες των καταναλωτών** μειώθηκαν, αφού ο δείκτης καταναλωτικής εμπιστοσύνης στο Γ' τρίμηνο του 2012 μειώθηκε σε σύγκριση με το Β' τρίμηνο του 2012. Ο δείκτης παρουσίασε μικρή αύξηση στο Δ' τρίμηνο του 2012, όπως και στο Α' τρίμηνο του 2013, για να καταλήξει στις 26,3 μονάδες. Η τιμή του δείκτη παραμένει κάτω από τις 50 μονάδες για το Α' τρίμηνο του 2013, που δείχνει ότι οι καταναλωτές παραμένουν απαισιόδοξοι.

Πηγή : ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ - ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ (ΤΜΗΜΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ)

Σημείωση: η τιμή του δείκτη κινείται από 0 έως 100. Τιμή του δείκτη μεγαλύτερη του 50, υποδηλώνει θετική στάση.

Όπως δείχνει ο Δείκτης Εμπιστοσύνης Καταναλωτή, η εμπιστοσύνη αυξήθηκε, η απαισιοδοξία όμως παραμένει. Η επιδείνωση της ανεργίας και η ακρίβεια συμβάλουν στην αγωνία και το φόβο των καταναλωτών. Η κρίση εξακολουθεί να πλήττει την πραγματική οικονομία της χώρας μας.

Η εκτίμηση των ερωτηθέντων για την **προσωπική τους οικονομική κατάσταση** δείχνει σταθερή, για το πρώτο τρίμηνο του 2013, όπως φαίνεται στο πιο κάτω διάγραμμα:

Πηγή : ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ - ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ (ΤΜΗΜΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ)

Σημείωση: η τιμή του δείκτη κινείται από 0 έως 100. Τιμή του δείκτη μεγαλύτερη του 50, υποδηλώνει θετική στάση.

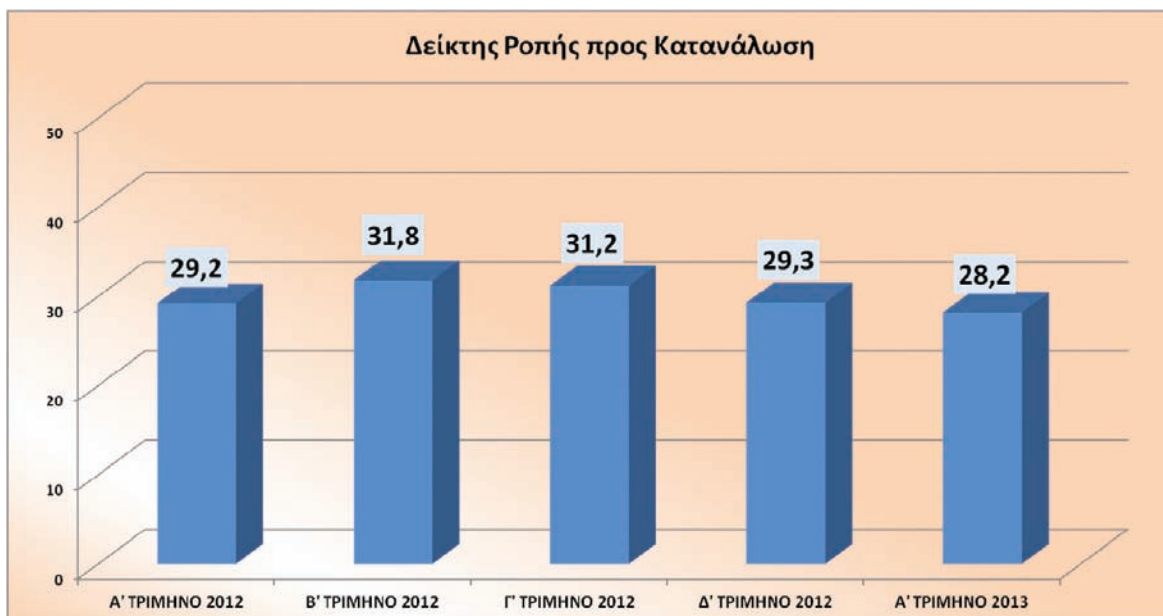
Από το πιο πάνω διάγραμμα φαίνεται ότι ο δείκτης παραμένει σταθερός το Α' τρίμηνο του 2013 σε σύγκριση με το Δ' τρίμηνο του 2012, και οι καταναλωτές παραμένουν απαισιόδοξοι για την προσωπική τους οικονομική κατάσταση. Η γνώμη των καταναλωτών για τη γενικότερη οικονομική κατάσταση της χώρας μας εξακολουθεί και για το πρώτο τρίμηνο του 2013 να είναι απαισιόδοξη, όπως φαίνεται και στο ακόλουθο γράφημα:

Πηγή : ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ - ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ (ΤΜΗΜΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ)

Σημείωση: η τιμή του δείκτη κινείται από 0 έως 100. Τιμή του δείκτη μεγαλύτερη του 50, υποδηλώνει θετική στάση.

Από τις απόψεις των καταναλωτών παρατηρούμε ότι διαγράφεται μια **μείωση στις αναμενόμενες αγορές αγαθών**. Ο δείκτης ροπής προς κατανάλωση έχει μειωθεί.

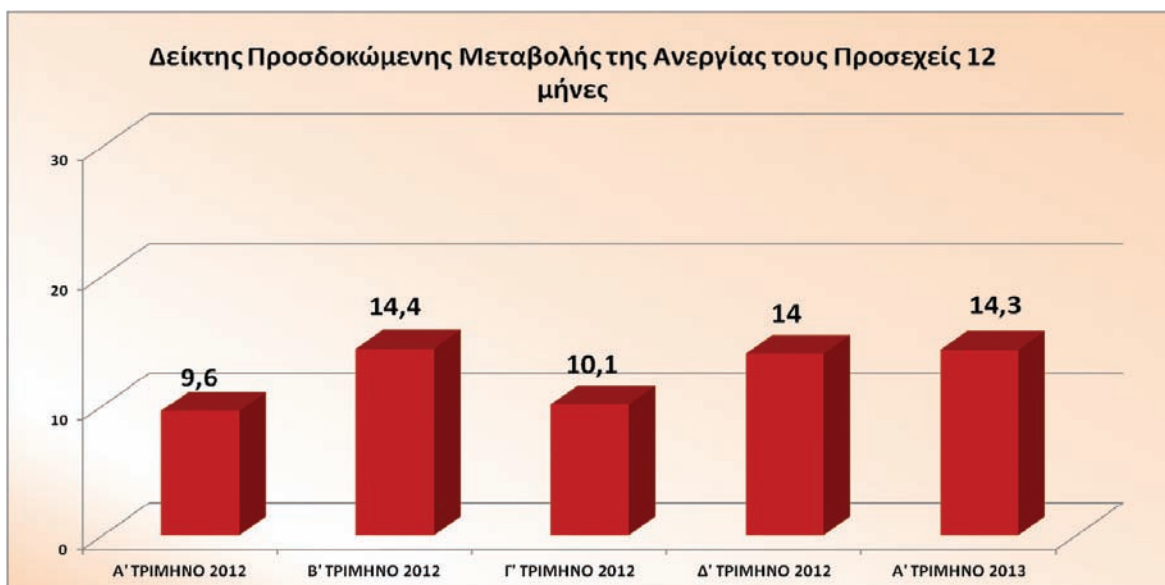

Πηγή : ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ - ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ (ΤΜΗΜΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ)

Σημείωση: η τιμή του δείκτη κινείται από 0 έως 100. Τιμή του δείκτη μεγαλύτερη του 50, υποδηλώνει θετική στάση.

Συμπερασματικά, η εν λόγω έρευνα, καταγράφει απαισιόδοξες προθέσεις των καταναλωτών για καταναλωτικές δαπάνες, τους επόμενους 12 μήνες.

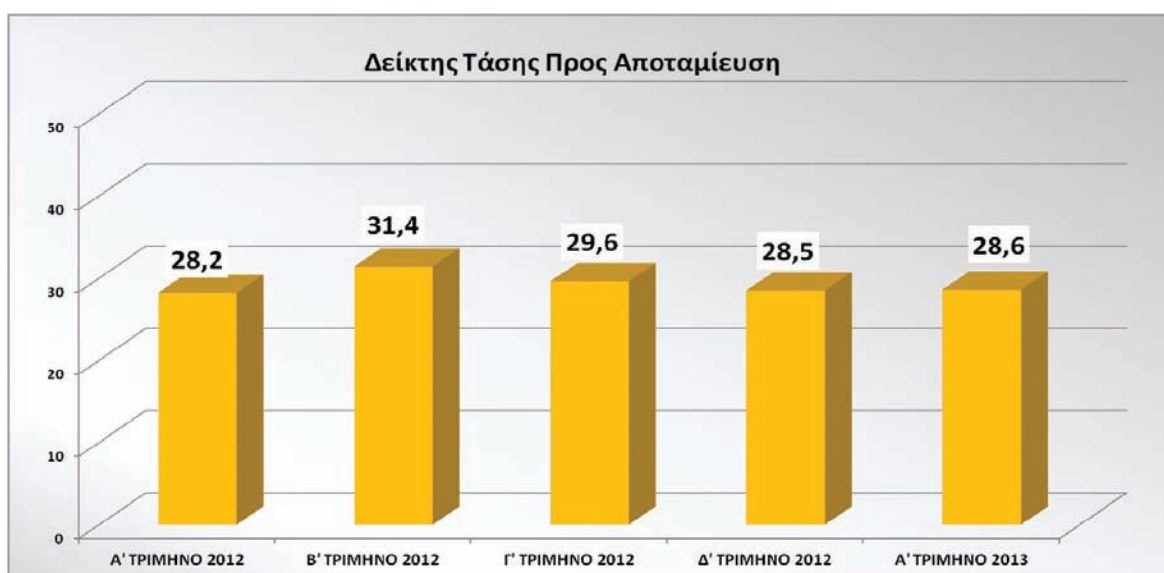
Από τα δεδομένα του δείκτη της **προσδοκώμενης μεταβολής της ανεργίας**, για τους επόμενους 12 μήνες, προκύπτει ότι οι καταναλωτές αναμένουν να αυξηθεί σημαντικά η ανεργία, τους επόμενους 12 μήνες, όπως φαίνεται και γραφικά πιο κάτω:

Πηγή : ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ - ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ (ΤΜΗΜΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ)

Σημείωση: η τιμή του δείκτη κινείται από 0 έως 100. Τιμή του δείκτη μεγαλύτερη του 50, υποδηλώνει θετική στάση.

Όσον αφορά στις **δυνατότητες αποταμίευσης**, οι απόψεις των καταναλωτών, δείχνουν να είναι σταθερές στην πρόθεσή τους για αποταμίευση. Λόγω του ότι η τιμή του δείκτη είναι μικρότερη του 50, συνεχίζεται να παρατηρείται κάποια επιφυλακτικότητα, όσον αφορά στην πρόθεση των καταναλωτών για αποταμίευση.

Πηγή : ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ - ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ (ΤΜΗΜΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ)

Σημείωση: η τιμή του δείκτη κινείται από 0 έως 100. Τιμή του δείκτη μεγαλύτερη του 50, υποδηλώνει θετική στάση.

Οι καταναλωτές εμφανίζονται απαισιόδοξοι για την **οικονομική κατάσταση της χώρας μετά από 4 χρόνια**. Η τιμή του δείκτη παραμένει κάτω από 50, αποτυπώνοντας την απαισιοδοξία των πολιτών όσον αφορά στις προοπτικές της οικονομίας, για τα επόμενα 4 χρόνια. Αυτό φαίνεται στο σχήμα που ακολουθεί:

Πηγή : ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ - ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ (ΤΜΗΜΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ)

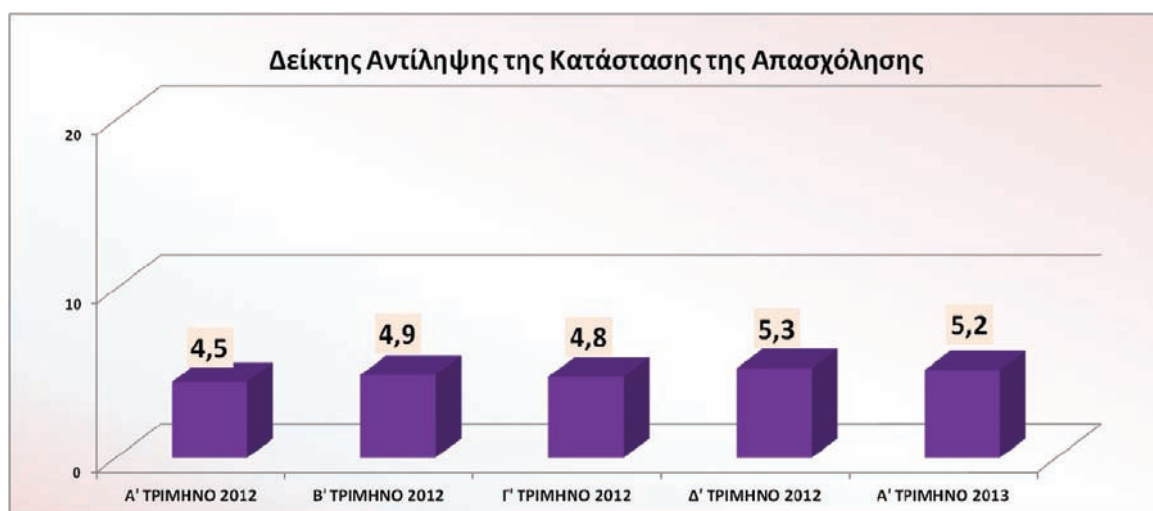
Σημείωση: η τιμή του δείκτη κινείται από 0 έως 100. Τιμή του δείκτη μεγαλύτερη του 50, υποδηλώνει θετική στάση.

Λόγω των πιο κάτω καθοριστικών παραγόντων

- της οικονομικής ύφεσης
- της αύξησης της ανεργίας
- των χαμηλών αμοιβών
- της άτυπης απασχόλησης

οι ερωτηθέντες προβλέπουν αδυναμία της ελληνικής οικονομίας για δημιουργία θέσεων απασχόλησης. Τα ερωτήματα αποκαλύπτουν ότι οι ερωτηθέντες εκφράζουν έντονα την απαισιόδοξη στάση τους, αφού και η τιμή του αντίστοιχου δείκτη διαμορφώνεται σε πολύ χαμηλά επίπεδα (5,2).

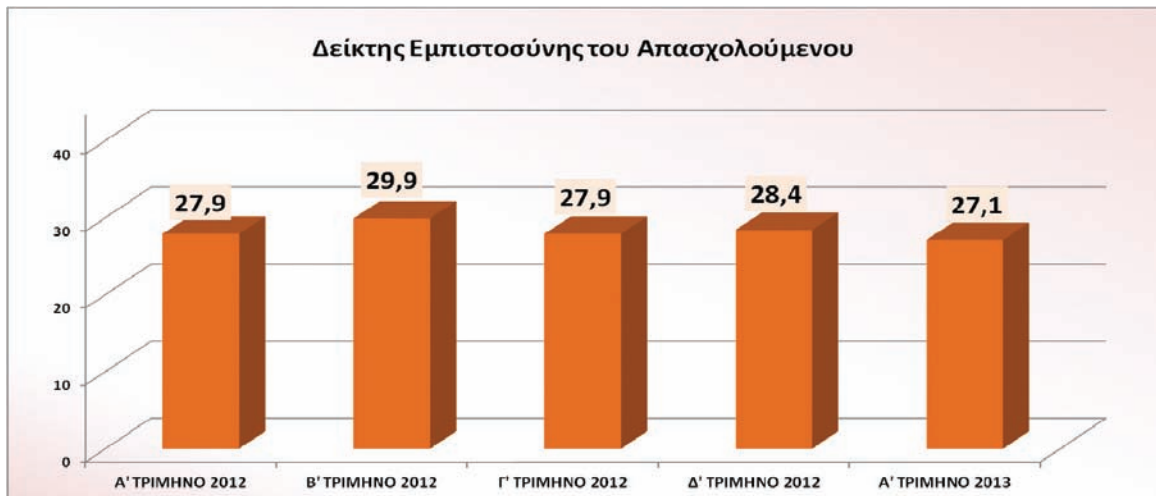
Αυτό αποτυπώνεται και από το σχήμα που ακολουθεί:

Πηγή : ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ - ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ (ΤΜΗΜΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ)

Σημείωση: η τιμή του δείκτη κινείται από 0 έως 100. Τιμή του δείκτη μεγαλύτερη του 50, υποδηλώνει θετική στάση.

Οι ερωτηθέντες είναι έντονα απαισιόδοξοι, τόσο με την ανεργία, όσο και με τη γενική κατάσταση του τομέα της απασχόλησης, και σύμφωνα με τα πορίσματα της έρευνας βλέπουν με απαισιοδοξία την ατομική τους εργασιακή κατάσταση, όπως δείχνει και η τιμή του σχετικού δείκτη.

Πηγή : ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ - ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ (ΤΜΗΜΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ)

Σημείωση: η τιμή του δείκτη κινείται από 0 έως 100. Τιμή του δείκτη μεγαλύτερη του 50, υποδηλώνει θετική στάση.

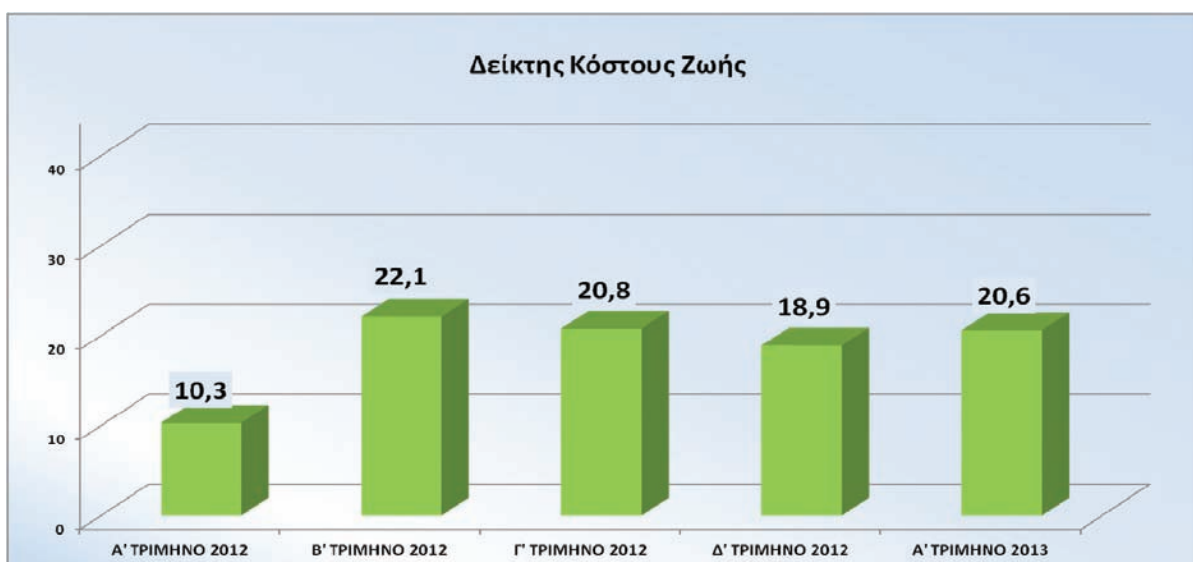
• Οι τιμές των αγαθών πρώτης ανάγκης ακολουθούν αυξητική πορεία και ως εκ τούτου αυτό αποτελεί μεγάλο κόστος για το καλάθι του νοικοκυριού.

Η ακρίβεια είναι από τα σημαντικότερα προβλήματα του Ελληνικού νοικοκυριού.

Το **κόστος ζωής** στη χώρα μας παραμένει υψηλό σε σχέση με τα εισοδήματα των νοικοκυριών, όπως έχουν δείξει τα στατιστικά στοιχεία της Ευρωπαϊκής Στατιστικής Υπηρεσίας.

Με την έρευνα αυτή συγχρόνως ζητούμε τις απόψεις των καταναλωτών για το κόστος ζωής.

Ο Δείκτης Αντίληψης του Κόστους Ζωής (20,6) που εκτιμήσαμε δείχνει ότι ο καταναλωτής έχει την αίσθηση πως έχει αυξηθεί το κόστος ζωής σήμερα σε σύγκριση με αυτό που ήταν 12 μήνες πριν.

Πηγή : ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ - ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ (ΤΜΗΜΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ)

Σημείωση: η τιμή του δείκτη κινείται από 0 έως 100. Τιμή του δείκτη μεγαλύτερη του 50, υποδηλώνει θετική στάση.

ΠΡΟΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΨΕΩΝ ΤΩΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ

Συνοπτικά, οι δείκτες που υπολογίσθηκαν στην παρούσα έρευνα της καταναλωτικής εμπιστοσύνης, που αποτυπώνουν την αντίληψη των καταναλωτών για την οικονομική κατάσταση καθώς και τις προσδοκίες τους για διάφορα οικονομικά θέματα, έχουν ως εξής:

ΔΕΙΚΤΗΣ	Δ' ΤΡΙΜΗΝΟ 2012	Α' ΤΡΙΜΗΝΟ 2013	Ποσοστιαία μεταβολή έναντι του προηγούμενου τμήνου %
Δείκτης Εμπιστοσύνης Καταναλωτή	26	26,3	1,15
Δείκτης Τρέχουσας Προσωπικής Οικονομικής Κατάστασης	19,3	19,6	1,55
Δείκτης Προσδοκώμενων Αλλαγών της Προσωπικής Οικονομικής Κατάστασης	22,2	22,5	1,35
Δείκτης Προσδοκώμενης Οικονομικής Κατάστασης της Χώρας τους προσεχείς 12 μήνες	22	23,4	6,36
Δείκτης Προσδοκώμενης Οικονομικής Κατάστασης της Χώρας μετά από 4 χρόνια	37,4	37,9	1,34
Δείκτης Ρυθής μισυς Κατανάλωσι	29,3	28,2	-3,75
Δείκτης Προσδοκώμενης Οικονομικής Ασφάλειας	28	28,8	2,86
Δείκτης Προσδοκώμενης Μεταβολής της Ανεργίας τους Προσεχείς 12 μήνες	14	14,3	2,14
Δείκτης Τάσης Προς Αποταμίευση	28,5	28,6	0,35
Δείκτης Προσδοκώμενης Μεταβολής της Φτώχειας τους Προσεχείς 12 μήνες	6,9	8,1	17,39
Δείκτης Αντίληψης της Κατάστασης της Απασχόλησης	5,3	5,2	-1,89
Δείκτης Εμπιστοσύνης του Απασχολούμενου	28,4	27,1	-4,58
Δείκτης Οικονομικών Προσδοκιών	25,8	26,4	2,33
Δείκτης Κόστους Ζωής	18,9	20,6	8,99

Πηγή : ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ - ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ (ΤΜΗΜΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ)

ΠΡΟΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΨΕΩΝ ΤΩΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ

Σύγκριση των δεικτών εμπιστοσύνης καταναλωτή της τρέχουσας περιόδου (Α' τρίμηνο 2013) σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2012 (Α' τρίμηνο 2012).

ΔΕΙΚΤΗΣ	Α' ΤΡΙΜΗΝΟ 2012	Α' ΤΡΙΜΗΝΟ 2013	Ποσοστιαία μεταβολή έναντι του αντίστοιχου τριμήνου του προηγούμενου έτους %
Δείκτης Εμπιστοσύνης Καταναλωτή	23,4	26,3	12,39
Δείκτης Τρέχουσας Προσωπικής Οικονομικής Κατάστασης	18,5	19,6	5,95
Δείκτης Προσδοκώμενων Αλλαγών της Προσωπικής Οικονομικής Κατάστασης	19,9	22,5	13,07
Δείκτης Προσδοκώμενης Οικονομικής Κατάστασης της Χώρας τους προσεχείς 12 μήνες	18,4	23,4	27,17
Δείκτης Προσδοκώμενης Οικονομικής Κατάστασης της Χώρας μετά από 4 χρόνια	31	37,9	22,26
Δείκτης Ροπής προς Κατανάλωση	29,2	28,2	-3,42
Δείκτης Προσδοκώμενης Οικονομικής Ασφάλειας	26,2	28,8	9,92
Δείκτης Προσδοκώμενης Μεταβολής της Ανεργίας τους Προσεχείς 12 μήνες	9,6	14,3	48,96
Δείκτης Τύσης Προς Αιτιαμίευση	28,2	28,6	1,42
Δείκτης Προσδοκώμενης Μεταβολής της Φτώχειας τους Προσεχείς 12 μήνες	7	8,1	15,71
Δείκτης Αντίληψης της Κατάστασης της Απασχόλησης	4,5	5,2	15,56
Δείκτης Εμπιστοσύνης του Απασχολούμενου	27,9	27,1	-2,87
Δείκτης Οικονομικών Προσδοκιών	22,8	26,4	15,79
Δείκτης Κόστους Ζωής	10,3	20,6	100,00

Πηγή : ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ - ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ (ΤΜΗΜΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ)

ΣΥΚΡΙΣΗ ΔΕΙΚΤΩΝ ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΗΣ ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗΣ

ΔΕΙΚΤΗΣ / ΜΕΤΡΗΣΗ	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
Δείκτης Εμπιστοσύνης Καταναλωτή	30,4	31,2	28,7	27,1	25,1	22,1	23,8	23,4	28,2	25,2	26	26,3
Δείκτης Τρέχουσας Προσωπικής Οικονομικής Κατάστασης	25,3	23,6	23,3	21,8	22,4	18,2	18,3	18,5	19,5	19,1	19,3	19,6
Δείκτης Προσδοκώμενων Αλλαγών της Προσωπικής Οικονομικής Κατάστασης	24,5	27,6	26	26,3	23,9	18,7	20,6	19,9	24,1	22,2	22,2	22,5
Δείκτης Προσδοκώμενης Οικονομικής Κατάστασης της Χώρας τους προσεχείς 12 μήνες	24,5	27	23,4	20,8	18,3	16,5	18,5	18,4	25	20,3	22	23,4
Δείκτης Προσδοκώμενης Οικονομικής Κατάστασης της Χώρας μετά από 4 χρόνια	36,8	39,2	35,5	32,3	28,1	28,2	31,5	31	40,6	33,5	37,4	37,9
Δείκτης Ροπής προς Κατανάλωση	40	38,8	35,4	34,2	33	30,1	30,1	29,2	31,8	31,2	29,3	28,2
Δείκτης Προσδοκώμενης Οικονομικής Ασφάλειας	39,1	34,2	31,7	29,7	27,2	24,5	25,7	26,2	28,8	25,9	28	28,8
Δείκτης Προσδοκώμενης Μεταβολής της Ανεργίας τους Προσεχείς 12 μήνες	10,1	10,6	10,1	10,3	10,2	8,1	8,7	9,6	14,4	10,1	14	14,3
Δείκτης Τάσης Προς Αποταμίευση	40,6	36,7	34,5	33,8	32,9	28,9	29,2	28,2	31,4	29,6	28,5	28,6
Δείκτης Προσδοκώμενης Μεταβολής της Φτώχειας τους Προσεχείς 12 μήνες	13,1	11,1	9,9	7,9	8,4	7,6	6,8	7	8,4	7,8	6,9	8,1
Δείκτης Αντίληψης της Κατάστασης της Απασχόλησης	9,6	8,8	7,7	6,5	6,7	5,8	5,3	4,5	4,9	4,8	5,3	5,2
Δείκτης Εμπιστοσύνης του Απασχολούμενου	30,3	35,7	35,2	33,8	31,8	27,9	27,7	27,9	29,9	27,9	28,4	27,1
Δείκτης Οικονομικών Προσδοκίων	31,5	32	29,2	27,3	24,4	22	22,9	22,8	27,6	24,2	25,8	26,4
Δείκτης Κόστους Ζωής	18,7	19,9	18,3	16,1	18,7	15,9	11,9	10,3	22,1	20,8	18,9	20,6

Ο δείκτης κινούνται μεταξύ 0 και 100

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Οι Έλληνες καταναλωτές αντιλαμβάνονται την οικονομική κρίση, όπως γίνεται αντιληπτό από τα στοιχεία της παρούσας μέτρησης του Δείκτη Εμπιστοσύνης Καταναλωτή ο οποίος το πρώτο τρίμηνο του 2013 παρουσίασε **αύξηση** κατά 1,15% σε σύγκριση με το τέταρτο τρίμηνο του 2012 και **αύξηση** (12,39%) σε σύγκριση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2012.

Η απαισιοδοξία, και παράλληλα η μείωση της πραγματικής αγοραστικής δύναμης των καταναλωτών, φαίνεται να οδηγούν τους καταναλωτές στην πρόβλεψη της αύξησης του κόστους ζωής. Η χαμηλή τιμή του Δείκτη Κόστους Ζωής (20,6) το Α' τρίμηνο του 2013, δείχνει ότι οι Έλληνες καταναλωτές θεωρούν ότι η χώρα περνάει περίοδο οικονομικής κρίσης.

Το επίπεδο απαισιοδοξίας είναι ιδιαίτερα υψηλό όσον αφορά στις προσδοκώμενες αλλαγές της προσωπικής τους οικονομικής κατάστασης.

Παρατηρείται αύξηση κατά 1,35% του Δείκτη Προσδοκώμενων Αλλαγών της Προσωπικής Οικονομικής Κατάστασης το Α' τρίμηνο του 2013 σε σύγκριση με το Δ' τρίμηνο του 2012.

Αρνητικές είναι οι προβλέψεις των καταναλωτών για την **πορεία της Ελληνικής Οικονομίας** τους προσεχείς 12 μήνες. Ο Δείκτης Προσδοκώμενης Οικονομικής Κατάστασης της Χώρας τους Προσεχείς 12 μήνες διαμορφώθηκε στο 23,4 το Α' τρίμηνο του 2013, παρουσιάζοντας μικρή αύξηση κατά 6,36% σε σύγκριση με το προηγούμενο τρίμηνο.

Σε ότι αφορά στην πρόβλεψη των καταναλωτών για την **πορεία της ανεργίας** τους προσεχείς 12 μήνες, αυξάνεται η τιμή του Δείκτη Προσδοκώμενης Μεταβολής της Ανεργίας (14,3), κατά 2,14% το Α' τρίμηνο του 2013 σε σύγκριση με το Δ' τρίμηνο του 2012.

Η εμπιστοσύνη των καταναλωτών και η ψυχολογία τους στην οικονομία έχει σημαντική επίπτωση, αφού καθορίζει την πορεία των δαπανών στην πραγματική οικονομία. Γίνεται αντιληπτό από την συνολική εξέταση των δεικτών ότι οι καταναλωτές πιθανόν να περιορίσουν σημαντικά τις δαπάνες τους και ως εκ τούτου δεν μπορούμε να προσδοκούμε μια καλή περίοδο για την

κατανάλωση τους επόμενους μήνες.

Σε μια χρονική περίοδο που:

- οι μισθοί βαίνουν μειούμενοι
- η ανεργία καλπάζει και διαμορφώνεται στο 26% στο τέταρτο τρίμηνο του 2012, με μεγάλο θύμα τους νέους
- οι τιμές των αγαθών για ορισμένα αγαθά είναι πολύ υψηλότερες σε σύγκριση με τις τιμές αντίστοιχων αγαθών στην Ευρωπαϊκή Ένωση
- οι καταναλωτές και οι εργαζόμενοι νιώθουν ολοένα και μεγαλύτερη ανασφάλεια για το εργασιακό τους μέλλον

είναι δυνατόν κάτω από αυτές τις συνθήκες να περιμένουμε ποτέ ότι ο καταναλωτής θα εκφράσει την αισιοδοξία του για το δικό του μέλλον και της χώρας του;

Ένας μεγάλος αριθμός Ελλήνων παραμένει χωρίς εργασία, ενώ αρκετοί από αυτούς δεν μπορούν να πληρώσουν τους λογαριασμούς τους σε καθημερινή βάση και ο μισθός έχει χάσει την αγοραστική του δύναμη. Η οικονομική ύφεση έχει ποια επηρεάσει κάθε μορφής δραστηριότητα του Έλληνα πολίτη. Δυστυχώς, είναι άγνωστο το πόσο θα διαρκέσει η βαθύτερη ύφεση που γνώρισε η Ελλάδα μετά τη μεταπολίτευση.

Τα αποτελέσματα της έρευνας αυτής είναι αποθαρρυντικά. Οι καταναλωτές δε θεωρούν ότι θα βελτιωθεί η οικονομική τους κατάσταση τους επόμενους 12 μήνες.

Όταν οι καταναλωτές χάνουν το αίσθημα της αισιοδοξίας, τότε ενδεχομένως κάποιος πρέπει να φοβάται μήπως στην κοινωνία παρατηρηθεί ρευστότητα κάποιας μορφής η οποία δεν ξέρουμε πώς μπορεί να εξελιχθεί.

Είναι πια εμφανές ότι η ύφεση που παρατηρείται στην Ελληνική οικονομία θα ενταθεί ακόμη περισσότερο. Η κατάσταση ρευστότητας θα συνεχίσει να υπάρχει και πολύ πιθανόν να προκαλέσει έντονες κοινωνικές αναστατώσεις. Η κρίση ενδέχεται να απειλήσει το κοινωνικό σύστημα ή και να οδηγήσει σε έντονες κοινωνικές συρράξεις.

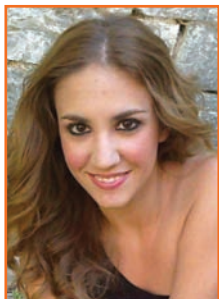
ΣΗΜΕΙΩΝΕΤΑΙ ΟΤΙ Η ΕΡΕΥΝΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ, ΠΟΥ ΔΗΜΟΣΙΕΥΤΗΚΕ ΣΤΟ 1ο ΤΕΥΧΟΣ ΜΑΣ ΕΓΙΝΕ ΥΠΟ ΤΗΝ ΚΑΘΟΔΗΓΗΣΗ ΤΟΥ Καθηγ. ΕΠΑΜ. ΠΑΝΑ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ

Ξανθοπούλου Παναγιώτα

MSc in Public Management,
Υποψήφια Διδάκτωρ του
Τμήματος Δημόσιας Διοίκησης
του Παντείου Πανεπιστημίου

«Σύγχρονες Τεχνικές Διαπραγμάτευσης: Η περίπτωση της Ελλάδας την τελευταία τριετία και οι διαπραγματεύσεις με τον τριμερή μηχανισμό στήριξης»

Εισαγωγή

Μετά το ξέσπασμα των τιμών της αγοράς των κατοικιών στις ΗΠΑ (Αύγουστος 2007) και της μετάδοσης της κρίσης σε παγκόσμιο επίπεδο από τον Οκτώβριο του 2008, αναδύθηκε ένα παγκόσμιο γεγονός που επέφερε αλλαγές στην καθημερινή ζωή εκατομμυρίων ανθρώπων, στη λειτουργία των επιχειρήσεων, των τραπεζών και των κυβερνήσεων. Ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά του καπιταλιστικού οικονομικού συστήματος είναι η κρίση που λαμβάνει χώρα σε τακτά χρονικά διαστήματα, ως ίδιον των οικονομικών κύκλων. Στο παρελθόν, η οικονομική κρίση οριζόταν συνήθως ως η απογοήτευση της ανθρώπινης προσπάθειας, λόγω των δυσμενών καιρικών συνθηκών, ασθενειών και επιδημιών, και των πολέμων. Όμως, μετά την ανάπτυξη της βιομηχανικής παραγωγής, την ωρίμανση και την εξάπλωση του καπιταλισμού στην παγκόσμια οικονομία μέσω της διαδικασίας της παγκοσμιοποίησης και την ταχεία ανάπτυξη της τεχνολογίας, η οικονομική κρίση ορίζεται ως η υπερπαραγωγή ή υπερπροσφορά αγαθών και υπηρεσιών (υπερθέρμανση της οικονομίας), ή η έλλειψη της αντίστοιχης ζήτησης. Αυτό σημαίνει ότι οι καταναλωτές δεν μπορούν να προβούν σε αγορές είτε λόγω ανεπαρκούς εισοδήματος, είτε λόγω ανεργίας ή εξαιτίας άλλων παραγόντων.

Το αποτέλεσμα της μειωμένης ζήτησης οδηγεί σε ένα φαύλο κύκλο, αφού η βιομηχανική παραγωγή, η ζήτηση εργατικού δυναμικού και οι μισθοί μειώνονται, ενώ παράλληλα οι εταιρείες απαιτούν λιγότερη εργασία, λιγότερες πρώτες ύλες και λιγότερες μεταφορές. Η ζήτηση όλο και μικρότερου αριθμού εργαζομένων συνεπάγεται αύξηση της ανεργίας και, επομένως, μειώνει περαιτέρω την αγοραστική δύναμη του κοινού. Ως εκ τούτου, αυτός ο φαύλος κύκλος διογκώνεται και εξαπλώνεται σε διεθνές επίπεδο με αποτέλεσμα τη στασιμότητα των εισαγωγών και των εξαγωγών και του διεθνούς εμπορίου. Εν γένει, τα στάδια μιας οικονομικής κρίσης είναι τα εξής τέσσερα:

1. Η διαμόρφωση της τρέχουσας κατάστασης
2. Η κορύφωση της κρίσης (το λεγόμενο σημείο "peak")
3. Οι επιπτώσεις της κρίσης
4. Η ανάλυση και ομαλοποίηση του οικονομικού συστήματος με αφετηρία την κρίση

Ταυτόχρονα, η διάρκεια της οικονομικής κρίσης μπορεί να χαρακτηρίζεται από τη φάση της καθόδου και τη συνεχιζόμενη συρρίκνωση της οικονομικής δραστηριότητας. Η οικονομική κρίση είναι ένα φαινόμενο στο οποίο η εκάστοτε οικονομία βρίσκεται σε μια διαρκή και σημαντική μείωση της οικονομικής δραστηριότητας, δηλαδή του συνόλου βασικών οικονομικών μεγεθών όπως η απασχόληση, η εθνική παραγωγή, οι τιμές, οι επενδύσεις, κλπ. Ο βασικός δείκτης της οικονομικής δραστηριότητας είναι οι "επενδύσεις". Η αγορά και η οικονομία μεταβάλλονται απροσδόκητα στην αρένα της κοινωνικο-οικονομικής παγκοσμιοποίησης και της τεχνολογίας και δη υπό την κατάσταση ενός δυσμενούς οικονομικού περιβάλλοντος, αποφέροντας σημαντικές αλλαγές στις συνθήκες της αγοράς. Η οικονομική κρίση φέρνει στο προσκήνιο όλους τους λανθασμένους και ελλιπείς μηχανισμούς και γίνεται το θεμέλιο μιας νέας θεωρίας για να διορθωθούν οι παλαιότερες. Η ιστορία μας διδάσκει ότι, δεδομένου ότι είναι ένα επαναλαμβανόμενο φαινόμενο, υπάρχει μια κοινή λογική και μια κοινή λύση. Η κρίση τερματίζει τον κύκλο της μέχρι να εμφανιστεί ένας νέος τύπος ανάπτυξης.

Η ελληνική δημοσιονομική κρίση: Σύντομο ιστορικό και ανάλυση

Η ελληνική (κυβερνητική) κρίση χρέους είναι ένα παράδειγμα από μια σειρά των σημερινών ευρωπαϊκών κρίσεων. Στα τέλη του 2009, οι φόβοι μιας κυρίαρχης κρίσης χρέους αναπτύσσονται μεταξύ των επενδυτών και αφορούν στην ικανότητα της Ελλάδας να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις της, λόγω της ισχυρής αύξησης των επιπέδων του δημόσιου χρέους. Προέκυψε ουσιαστικά μια «**κρίση εμπιστοσύνης**», που υποδεικνύεται από τη διεύρυνση των spreads, των αποδόσεων των ομολόγων και του κόστους της ασφάλισης του κινδύνου στις συμβά-

σεις αντιστάθμισης πιστωτικού κινδύνου σε σχέση με τις άλλες χώρες της ευρωζώνης, κυρίως τη Γερμανία. Η εξάρτηση της ελληνικής κυβέρνησης για δανεισμό κεφαλαίου από τις διεθνείς αγορές προκειμένου να καλύψει τα δημοσιονομικά της ελλείμματα και τα ελλείμματα του εμπορίου κατέστησε ευάλωτη στις αλλαγές την εμπιστοσύνη των επενδυτών. Η έλλειψη εμπιστοσύνης ως προς την ικανότητα της ελληνικής κυβέρνησης ή ως προς την βούλησή της να αποπληρώσει το χρέος της, θα σταματούσε τη χορήγηση δανείων ή θα οδηγούσε σε επίπεδα επιτοκίων υψηλότερα από ό,τι η ελληνική κυβέρνηση θα μπορούσε να αντέξει. Η έλλειψη πρόσβασης σε νέα κεφάλαια θα καθιστούσε δύσκολο για την κυβέρνηση να δανειστεί προς εξόφληση του χρέους, όπως και συνέβη (η λεγόμενη «αναστροφή» του χρέους της), γεγονός που σημαίνει ότι η ελληνική κυβέρνηση θα πρέπει να εφαρμόσει τα μέτρα λιτότητας άμεσα ή να διακινδυνεύσει τη χρεοκοπία της χώρας. Ξεκινώντας το 2009, η εμπιστοσύνη των επενδυτών στην ικανότητα της Ελλάδας να ανταποκριθεί στο χρέος της μειώθηκε σημαντικά. Η παγκόσμια οικονομική κρίση του 2008-2009 και η σχετική οικονομική ύφεση επιδείνωσαν τα δημόσια οικονομικά πολλών προηγμένων οικονομιών, όπως της Ελλάδας, δεδομένου ότι οι δαπάνες της κυβέρνησης σε προγράμματα όπως επί παραδείγματι τα επιδόματα ανεργίας, αυξήθηκαν σημαντικά και αποδυνάμωσαν τα φορολογικά έσοδα. Το δημόσιο χρέος στην Ελλάδα αυξήθηκε από 106% του ΑΕΠ το 2006 σε 126% του ΑΕΠ το 2009. Επιπλέον, στα τέλη του 2009, η νέα κυβέρνηση αποκάλυψε ότι οι προηγούμενες ελληνικές κυβερνήσεις είχαν υπό-αναφορά του ελλείμματος του προϋπολογισμού. Η νέα κυβέρνηση αναθεώρησε την εκτίμηση του 2009, και το δημοσιονομικό έλλειμμα από 6,7% του ΑΕΠ έφτασε σε ποσοστό 12,7% του ΑΕΠ. Σύντομα ακολούθησαν υποβαθμίσεις αξιολόγησης των ελληνικών ομολόγων από μεγάλους οργανισμούς αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας. Οι ισχυρισμοί ότι οι ελληνικές κυβερνήσεις είχαν επιχειρήσει να συγκαλύψουν τα επίπεδα του χρέους μέσω σύνθετων χρηματοοικονομικών μέσων συνέβαλαν περαιτέρω στη μείωση της εμπιστοσύνης των επενδυτών. Το 2009 το έλλειμμα του προϋπολογισμού στην Ελλάδα αναθεωρήθηκε αρκετές φορές, φτάνοντας τελικά στο 15,4% του ΑΕΠ. Καθώς οι επενδυτές γίνονταν όλο και πιο «νευρικοί» λόγω των υψηλών επιπέδων του χρέους της ελληνικής κυβέρνησης και της πιθανότητας να χρεοκοπήσει, άρχισαν να επι-ζητούν υψηλότερα επιτόκια για την αγορά και την κατοχή ελληνικών ομολόγων.

Στα μέσα του 2010, και μετά τις αποκαλύψεις ότι το δημοσιονομικό έλλειμμα της Ελλάδας, το οποίο έληξε το 2009, σε επίπεδα υψηλότερα από αυτά που καθιστούν ένα χρέος βιώσιμο, η ελληνική κυβέρνηση δεν ήταν σε θέση να δανειστεί με λογικά επιτόκια, προκειμένου να χρηματοδοτήσει το έλλειμμα του ισοζυγίου της και της αναχρηματο-

δότησης του χρέους. Το αποτέλεσμα ήταν μια επικείμενη απειλή της πτώχευσης και η αναστολή των πληρωμών του Ελληνικού Δημόσιου Τομέα. Η προσπάθεια της κυβέρνησης να ανακτήσει την αξιοπιστία της χώρας στις διεθνείς αγορές και να εξασφαλίσει χαμηλότερα επιτόκια, οδήγησε στην αποδοχή και εφαρμογή μέτρων για τη μείωση του κόστους, τα οποία απεδείχθησαν αναποτελεσματικά για να αντιστραφεί το αρνητικό κλίμα. Η Ελλάδα κατέφυγε τότε στη βοήθεια του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, που αποτέλεσαν το μηχανισμό στήριξής της. Η ανακοίνωση της προσφυγής στο μηχανισμό στήριξης, έλαβε χώρα στις 23 Απριλίου 2010 από τον τότε Έλληνα Πρωθυπουργό. Η χρηματοδότηση από τον **μηχανισμό στήριξης** συμφωνήθηκε υπό τον όρο ότι η Ελλάδα θα λάβει μέτρα **δημοσιονομικής προσαρμογής**, ιδίως σε συνθήκες δημοσιονομικής εξυγίανσης. Έτσι, με τη συμφωνία αυτή, ο άμεσος κίνδυνος της πτώχευσης της χώρας απετράπη. Τα πρώτα μέτρα ανακοινώθηκαν από τον πρωθυπουργό στις 2 Μαΐου του 2010. Η ελληνική οικονομία παρέμεινε σε (δημοσιονομική) κατάσταση ανισορροπίας και ένα χρόνο αργότερα, συγκεκριμένα τον Ιούνιο του 2011, η κυβέρνηση κατέφυγε στην υιοθέτηση του λεγόμενου «μεσοπρόθεσμου προγράμματος», που περιελάμβανε **νέα μέτρα λιτότητας και περικοπές**. Επίσης, τέθηκε το ζήτημα της αξιοποίησης της δημόσιας περιουσίας και της αναδιάρθρωσης ή αλλιώς το «κούρεμα» του χρέους, προκειμένου να επιτευχθεί μια μακροπρόθεσμη μείωση του χρέους σε βιώσιμα επίπεδα. Στις 3 Μαΐου 2010, η Ελλάδα ζήτησε €80 δισεκατομμύρια από τις υπόλοιπες δεκαπέντε χώρες και €30 δισεκατομμύρια από το ΔΝΤ. Η αίτηση αυτή συνοδεύεται από τρία συνημμένα: το «Μνημόνιο Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής», το «Τεχνικό Μνημόνιο Συνεννόησης» και το «Μνημόνιο Συνεννόησης στις Συγκεκριμένες Προϋποθέσεις Οικονομικής Πολιτικής». Στις 8 Μαΐου 2010, η «Δανειακή Διευκόλυνση» και ο «Διακανονισμός Χρηματοδότησης Άμεσης Ετοιμότητας» με το ΔΝΤ είχαν πλέον εγκριθεί. Κατόπιν, δημιουργήθηκε μια ομάδα από εκπροσώπους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του ΔΝΤ, γνωστή ως «Τρόικα», η οποία αξιολογούσε ανά τρίμηνο την πρόοδο της εφαρμογής των όρων του Μνημονίου προκειμένου να ληφθούν αποφάσεις σχετικά με την εκταμίευση της αντίστοιχης δόσης του δανείου.

Αναζήτηση μιας «εξόδου κινδύνου»: Ο Τριμελής Μηχανισμός Στήριξης - η "Τρόικα".

Τρεις διεθνείς οργανισμοί επρόκειτο να βοηθήσουν στο να αποτραπεί μια πιθανή ελληνική δημοσιονομική κατάρρευση: Το «Ευρωπαϊκό Συμβούλιο», που αποτελείται από τους αρχηγούς κρατών μελών της ΕΕ, Η «Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ)», ένας πολιτικά ανεξάρτητος βραχίονας της ΕΕ, και το «Διεθνές Νομισματικό Ταμείο

(ΔΝΤ)», μια παγκόσμια οικονομική ομάδα διάσωσης. Τρία θεσμικά όργανα γνωστά ως «Τρόικα». Αυτή η λέξη, που ετυμολογικά σημαίνει «τριανδρία», στη ρωσική διάλεκτο αναφερόταν ως ένα πάνελ δικαστών που καταδίκαιζαν τους αντιφρονούντες στη σταλινική εποχή.

• Η ΕΕ

Η ελληνική κρίση, έφερε την ΕΕ μπροστά στο χειρότερο δίλημά της από τη δημιουργία του ευρώ. Το πρόβλημα ήταν ιδιαίτερα δύσκολο, καθώς η Συνθήκη του Μάαστριχτ απαγόρευε ρητά τη διάσωση των κρατών μελών μέσω των υπολοίπων όσον αφορά τα χρέη τους. Υπήρχε ένας φόβος (ιδιαίτερα στη Γερμανία) ότι, εάν η ΕΕ εγγυηθεί για την Ελλάδα, τότε και οι υπόλοιπες κυβερνήσεις δεν θα είναι πρόθυμες να δαπανήσουν λιγότερα από αμέλεια και θα περιμένουν να διασωθούν. Ο εκπρόσωπος της Γερμανίας στο εκτελεστικό συμβούλιο της ΕΚΤ, Jürgen Stark, ανησυχούσε ότι μια ενδεχομένως δαπανηρή διάσωση "θα δώσει τα λανθασμένα κίνητρα και θα επιβαρύνει τις χώρες με πιο σταθερά δημόσια οικονομικά". Από την άλλη πλευρά, πολλές άλλες χώρες της ζώνης του ευρώ, και πιο συγκεκριμένα η Γαλλία, τάχθηκαν υπέρ της στήριξης της Ελλάδας. Άλλα κράτη - μέλη της ΕΕ είχαν επίσης ιδιοτελείς λόγους για να στηρίξουν την Ελλάδα. Οι τράπεζες στην Ευρωζώνη, κυρίως στη Γαλλία και τη Γερμανία, εκτιμάται ότι κατέχουν €60 έως €120 δισ. των ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου. Άλλες τράπεζες εκτός της ζώνης του ευρώ, όπως το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ελβετία, εκτιμάται ότι κατέχουν αντίστοιχα €40 έως €80 δισ. των ομολόγων. Επομένως, μια πιθανή ελληνική χρεοκοπία θα μπορούσε να προκαλέσει ένα ευρύτερο οικονομικό πανικό και μια καταστροφική κατάρρευση του τραπεζικού συστήματος. Αξίζει να σημειωθεί ότι τέσσερις ακόμη χώρες (Ιταλία, Ισπανία, Πορτογαλία και Ιρλανδία) αντιμετωπίζουν τα ίδια προβλήματα με την Ελλάδα.

► Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ)

Ο δεύτερος εταίρος της Τρόικας, η ΕΚΤ είναι η κεντρική τράπεζα για το ενιαίο νόμισμα της Ευρώπης, το ευρώ. Το βασικό καθήκον της είναι η διατήρηση της αγοραστικής δύναμης του ευρώ και, συνεπώς, η σταθερότητα των τιμών στην ευρωζώνη. Η ΕΚΤ για πρώτη φορά πραγματοποίησε μια επεκτατική νομισματική πολιτική, μειώνοντας το επιτόκιο στο 1%. Μετά την κατάρρευση της Lehman Brothers, προέβη στην εισαγωγή μη συμβατικών μέτρων. Το 2010, αρχίζει μια οπισθοδρομική πορεία για τις ελληνικές τράπεζες σε σχέση με την πλειοψηφία της Ευρώπης. Σε αντίθεση με άλλες χώρες, ο δανεισμός των ελληνικών τραπεζών αυξάνεται κυρίως επειδή η ελληνική οικονομία αντιμετωπίζει περιπέτειες με την ανακάλυψη ενός τεράστιου οικονομικού προβλήματος, που έσυρε τα πάντα σε απαξίωση. Αυτή ήταν η αρχή μιας σειράς δυσμενών εξελίξεων στις ελληνικές τράπεζες. Οι ξένες τράπεζες έκλεισαν τις πιστωτικές γραμ-

μές τους και τα πιστωτικά όρια για όλα τα χρηματοπιστωτικά προϊόντα, απαιτώντας παράλογες εξασφαλίσεις ώστε να διατηρήσουν την έκθεσή τους στην Ελλάδα. Η υιοθέτηση μιας σειράς μέτρων προκειμένου να σωθούν οι ευρωπαϊκές οικονομίες στα μέσα του 2010 καθυσήχασε προσωρινά τις αγορές. Τα μέτρα αυτά εξασφάλισαν την Ελλάδα παρέχοντας μια έμμεση προστασία από τους πιστωτές, αλλά δημιούργησαν ισχυρές αμφιβολίες για το αν η περίοδος χάριτος και τα φορολογικά μέτρα θα μπορούσαν να αποκαταστήσουν την ελληνική οικονομία και τις αγορές σύντομα. Οι ελληνικές τράπεζες αύξησαν και πάλι την εξάρτησή τους από την ΕΚΤ και οι πρώτες δυσοίωνες προβλέψεις της απόλυτης αδυναμίας χρηματοδότησης από την ΕΚΤ για μεγάλο χρονικό διάστημα εξελίχθηκαν ως «αυτοεκπληρούμενη προφητεία». Η τάση αυτή επικρατεί μέχρι σήμερα και δεν αναμένεται να αλλάξει άμεσα. Είναι σημαντικό το γεγονός ότι το συνολικό χρέος των ελληνικών τραπεζών από την ΕΚΤ φθάνει τα €95 δισεκατομμύρια στις αρχές του 2011 σε σύγκριση με τα €50 δισεκατομμύρια μέχρι το τέλος του 2009. Η εξάρτηση από την ΕΚΤ καλύπτει πλέον το 18% των στοιχείων ενεργητικού των ελληνικών τραπεζών έναντι 3% για όλες τις τράπεζες στην Ευρώπη. Επίσης, αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι η εικόνα της Ελλάδας είναι πολύ καλύτερη αν η χρηματοδότηση εκφραστεί ως ποσοστό του ΑΕΠ (Ελλάδα 41%, Ιρλανδία 84%).

► Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ)

Το άλλο μέλος της τριόικας, το ΔΝΤ, παρέχει δανεισμό στις κυβερνήσεις των εθνών που χαρακτηρίζονται από σημαντικά οικονομικά προβλήματα προς αντιμετώπιση των βαθύτερων αιτιών. Οι χώρες που χαρακτηρίζονται από οικονομικές δυσκολίες υποστηρίζονται από μηχανισμούς βοήθειας που εισήχθησαν από το Ταμείο, σε συνεργασία με άλλους διεθνείς οργανισμούς, κατόπιν συμφωνίας με τις τοπικές κυβερνήσεις. Τον Απρίλιο του 2010 στα πλαίσια συνεδρίασης του Διοικητικού Συμβουλίου του ΔΝΤ στην Ουάσιγκτον αποφασίστηκε μια επίσκεψη στην Αθήνα, προκειμένου να συζητηθούν τα μέτρα δημοσιονομικής εξυγίανσης που προορίζονταν για την Ελλάδα, καθώς και το ποσό που θα χορηγούταν εάν ενεργοποιείτο τελικά η υποστήριξη. Ο Dominique Strauss-Kahn, αμέσως μετά τη συνεδρίαση του Εκτελεστικού Συμβουλίου δήλωσε: "Συμφώνησα να σταλεί μια ομάδα από το ΔΝΤ στην Αθήνα για συζητήσεις με τις ελληνικές αρχές σχετικά με τις πολιτικές που θα θέσουν τις βάσεις για οικονομική βοήθεια από το Ταμείο, στο πλαίσιο του πολυετούς προγράμματος και με την προϋπόθεση ότι οι αρχές θα αποφασίσουν να ζητήσουν τέτοια βοήθεια. Η απόφαση της Ελλάδας να κινηθεί τις διαδικασίες για τη συμμετοχή στο πρόγραμμα του ΔΝΤ συνάδει με τη συμφωνία των ευρωπαίων ηγετών, λέγοντας ότι η οικονομική βοήθεια από μέλη της ευρωζών-

νης πρέπει να δοθεί με την παράλληλη συμμετοχή και χρηματοδοτική στήριξη του ΔΝΤ».

Η «καρδιά» του προβλήματος

Η Ελλάδα είναι μια ανεπτυγμένη χώρα με υψηλό βιοτικό επίπεδο και πολύ υψηλό Δείκτη Ανθρώπινης Ανάπτυξης, κατέχοντας την 22η θέση παγκοσμίως το 2010, και την 22η στον δείκτη του The Economist το 2005 για την ποιότητα ζωής της. Με βάση τα στοιχεία της Eurostat, το ΑΕΠ στην Ελλάδα ήταν ίσο με το 94% του μέσου όρου της ΕΕ το 2008. Οι κύριοι τομείς της ελληνικής οικονομίας ήταν και είναι ο τουρισμός, η ναυτιλία, η βιομηχανική παραγωγή τροφίμων και η επεξεργασία καπνού, τα κλωστοϋφαντουργικά, τα χημικά προϊόντα και τα μεταλλικά προϊόντα, τα ορυχεία και οι μονάδες διύλισης πετρελαίου. Ωστόσο, μέχρι το τέλος του 2009, ως αποτέλεσμα του συνδυασμού της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης και εσωτερικών παραγόντων (ανεξέλεγκτες σπατάλες λίγο πριν από τις εκλογές τον Οκτώβριο του 2009), η ελληνική οικονομία αντιμετωπίζει την πιο σοβαρή κρίση της από το 1993, με το υψηλότερο δημόσιο έλλειμμα (παρόλο που είναι κοντά σε αυτό της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου), και το δεύτερο υψηλότερο χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Ασθενής παραγωγική δομή

• *Ανεπάρκεια πρωτογενούς και δευτερογενούς παραγωγής.*
Η σημερινή κατάσταση της ελληνικής οικονομίας χαρακτηρίζεται από τη δυσμενή σχέση Εξαγωγών-Εισαγωγών και το τεράστιο εμπορικό έλλειμμα. Ενδεικτικά αναφέρεται το έλλειμμα των βασικών τροφίμων (δημητριακά, όσπρια, γαλακτοκομικά προϊόντα κλπ). Παρατηρείται πλεόνασμα μόνο σε προϊόντα, όπως τα ψάρια, τα φρούτα, τα λαχανικά, ο καπνός, και οι φυτικές υφαντικές ίνες. Επίσης, είναι γνωστή η **αποβιομηχάνιση** της χώρας που συνέβη κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών. Το τελικό αποτέλεσμα είναι ότι η Ελλάδα εισάγει το 83% των αναγκών της. Η παραγωγή είναι περίπου 17%. Αυτή η κατάσταση δεν μπορούσε να αποδειχθεί βιώσιμη.

• *Ανεπαρκής τριτογενής παραγωγή (Υπηρεσίες)*

Η τριτογενής παραγωγή ήταν πλεονασματική και κάλυπτε ένα σημαντικό ποσοστό του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου. Όσον αφορά τον τουρισμό, παρά την αναμφισβήτητη ανάπτυξή του, πρέπει να ληφθεί υπόψη η αυξημένη εκροή κατά τα τελευταία χρόνια, καθώς οι Έλληνες ταξιδεύουν στο εξωτερικό, συχνότερα και για μεγάλο χρονικό διάστημα. Άμεση συνέπεια των παραπάνω είναι η εκθετική αύξηση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών τα τελευταία χρόνια, σε μη βιώσιμα επίπεδα (από €10 δισεκατομμύρια το 2001 σε €34.8 ή 15% του ΑΕΠ το 2008 και 10% πρόσφατα σε ένα κλίμα κρίσης).

• Χαμηλή ρευστότητα των παραγόμενων προϊόντων

Σύμφωνα με πρόσφατες μελέτες, το 75% των προϊόντων που παράγονται στην Ελλάδα, είναι διεθνώς «μη διαπραγματεύσιμα». Είναι επίσης σημαντικό να αναφερθεί ότι η Ελλάδα κατέχει την 90η θέση στην παγκόσμια κατάταξη ανταγωνιστικότητας, αν και τον τελευταίο χρόνο βελτιώθηκε σημαντικά η θέση της στη διεθνή κατάταξη.

Αναπτυσσόμενη «Δια-φθορά»

Η διαφθορά δεν είναι ένα σύγχρονο φαινόμενο. Ήταν γνωστό ήδη από την αρχαιότητα. Ακόμη και από τα πρώτα στάδια του ανθρώπινου πολιτισμού αναγνωριζόταν ότι όποιος ήταν σε θέση να ασκεί δημόσια εξουσία, δელαιζόταν να κάνει κατάχρηση της θέσης του για αλλότριο όφελος. Το ενδιαφέρον για το φαινόμενο αυτό και ειδικά για συστηματική ανάλυσή του έχει αυξηθεί πρόσφατα. Είναι χαρακτηριστικό ότι πριν από είκοσι χρόνια, η έρευνα για τη διαφορά και της σχέσης της με την οικονομία ήταν σχεδόν ανύπαρκτη. Ωστόσο σήμερα, τα επιστημονικά, πολιτικά και κοινωνικά συμφέροντα και οι έρευνες για το θέμα αυτό αυξάνονται. Μεταξύ των παραγόντων που συνέβαλαν σε αυτή την αλλαγή είναι το ενδιαφέρον που δημιουργήθηκε και ο ενεργός ρόλος των διεθνών οργανισμών (ιδίως του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου και της Παγκόσμιας Τράπεζας) και των ΜΚΟ (όπως η Διεθνής Διαφάνεια), ειδικά μετά το τέλος της δεκαετίας του '80. Η διαφθορά παρατηρείται τόσο στον ιδιωτικό όσο και στον δημόσιο τομέα. Τα τελευταία χρόνια, ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχει αποκτηθεί από την αποκάλυψη των λεγόμενων «κακών πρακτικών» των μεγάλων ιδιωτικών επιχειρήσεων, που σχετίζονται με τη διαφάνεια των δεδομένων τους, τη δημοσίευση ψευδών οικονομικών καταστάσεων κλπ. Το φαινόμενο αυτό μπορεί να οριστεί ως «δωροδοκία», ωστόσο είναι δύσκολο να μετρηθεί, λόγω της έλλειψης δεικτών διεθνών συγκρίσεων. Με τον όρο «διαφθορά δημόσιου τομέα» νοείται η κατάχρηση της δημόσιας εξουσίας για ιδιωτικό όφελος. Αναφέρεται κυρίως στη διασφάλιση διαφόρων ρυθμίσεων, στην προνομιακή πρόσβαση σε δημόσια αγαθά και υπηρεσίες, στην παροχή χαριστικών δημοσίων συμβάσεων, με την παράνομη πρόσληψη στο δημόσιο, κλπ. Έτσι, όροι όπως: διαφθορά, δωροδοκία, κατάχρηση, υπεξαίρεση, απάτη, εκβίαση, ευνοιοκρατία, νεποτισμός, είναι χαρακτηριστικά γνωρίσματα της έννοιας της διαφθοράς. Δεν υπάρχουν άμεσες μέθοδοι μέτρησής της. Η μέτρηση του φαινομένου είναι έμμεση και οι έρευνες βασίζονται κυρίως σε ερωτηματολόγια. Η πιο γνωστή μέθοδος είναι αυτή της μη κυβερνητικής οργάνωσης «Διεθνής Διαφάνεια», η οποία θέσπισε μία κλίμακα από 0 έως 10 όπου το «0» αντιστοιχεί σε εκτεταμένα επίπεδα διαφθοράς, και καθώς η αναλογία αυξάνεται, τότε διαπιστώνεται η ύπαρξη διαφθοράς στη χώρα. Παρά το γεγονός ότι η αναλογία αυτή δεν είναι το αποτέλεσμα ενός αντικειμενικού ποσοτικού μέτρου, έχει μεγάλη σημασία,

διότι αποκαλύπτει ότι το φαινόμενο γίνεται αντιληπτό. Η Ελλάδα το 2009 κατετάγη στην 71η ως προς την καθαρότητα του δημόσιου τομέα (δημόσιες πολιτικές διοίκησης και ευρύς κοινός χώρος) παγκοσμίως. Υπήρχαν δηλαδή 70 χώρες που θεωρείται ότι δημόσιος τομέας τους ήταν λιγότερο διεφθαρμένος. Μέσα από τα στοιχεία της έρευνας αποκάλυφθηκε ότι στην Ελλάδα τα πολιτικά κόμματα θεωρούνται ο θεσμός με την υψηλότερη διαφθορά στη χώρα.

Η παραοικονομία

Το φαινόμενο της «μαύρης» οικονομίας δεν είναι επίσης πρόσφατο. Όμως, μέχρι τα μέσα της τελευταίας δεκαετίας δεν θεωρήθηκε τόσο σημαντικό, λόγω της επικρατούσας αντίληψης ότι η έκταση του ήταν περιορισμένη. Είναι επομένως εκπληκτικό ότι μέχρι τότε δεν είχαν αναπτυχθεί μέθοδοι μέτρησης του μεγέθους της παραοικονομίας. Τα τελευταία χρόνια (ιδιαίτερα τα τελευταία πέντε χρόνια), η κατάσταση έχει αλλάξει ριζικά. Το γενικό συμφέρον έγινε εντονότερο, λόγω της γνώμης που έχει διαμορφωθεί από τους περισσότερους ερευνητές ότι, η άτυπη οικονομία είναι ένα σημαντικό μέρος της συνολικής οικονομικής δραστηριότητας, η οποία αναπτύσσεται σε ένα υψηλότερο ποσοστό από ότι οι επίσημες οικονομίες, και βοηθά στην επιδείνωση των επιπτώσεων της. Πρώτον, η «σκιάδης» οικονομία, χαρακτηρίζεται από αδήλωτη παραγωγή, δεύτερον, από παράλειψη εισοδήματος σε είδος και, τρίτον, από παράνομη παραγωγή (δηλαδή μη νόμιμες δραστηριότητες που δημιουργούν προστιθέμενη αξία και οι οποίες διεξάγονται χωρίς εξαναγκασμό, όπως η παραγωγή και διακίνηση ναρκωτικών, παράνομων παιγνίων, πορνείας κλπ.). Ο τομέας της παραοικονομίας περιλαμβάνει όλες εκείνες τις οικονομικές δραστηριότητες που δημιουργούν εισοδήματα και είναι έξω από τη σύγχρονη συμβατική σύνθεση της παραγωγής. Το μέγεθος της παραοικονομίας στην Ελλάδα, σύμφωνα με την ΕΕ, φθάνει τα 52 δισ., ενώ τα μικτά έσοδα της παραοικονομίας το 2012, ήταν τα τέταρτα υψηλότερα μεταξύ των 17 κρατών μελών της ζώνης του ευρώ και ένατα μεταξύ των 27 της Ε.Ε. Αυτά τα 52 δισ. αντιστοιχούν στο 24,3% του ΑΕΠ, γεγονός που αντικατοπτρίζει την αδυναμία της χώρας να συλλέξει τους φόρους, κάτι που αντανάκλαται στην απουσία της Ελλάδας από τον κατάλογο των «27» στην κατηγορία της κοστολόγησης των μηχανισμών είσπραξης των φόρων.

Στην «παγίδα» της ύφεσης: Ο ζωτικός ρόλος των διαπραγματεύσεων

Τα τελευταία πέντε χρόνια, η Ελλάδα διανύει μια περίοδο οικονομικής ύφεσης. Οι εργαζόμενοι και οι πολίτες γενικότερα, δίνουν έναν καθημερινό αγώνα για την επιβίωση. Η πτώση της ελληνικής αγοράς, το δράμα των συναλλαγών, η συνεχής μείωση των μισθών, το κυνήγι της φοροδιαφυγής, η αύξηση των οικογενειακών προϋπολογισμών, ο φόβος

της ανεργίας και το γνωστό ελληνικό χρέος στην Ε.Ε είναι τα κυρίαρχα προβλήματα της ελληνικής κοινωνίας. Το κράτος καταβάλλει καθημερινές προσπάθειες και εμπλέκεται σε επιμέρους συμφωνίες. Η διαπραγμάτευση είναι ένα σύνηθες φαινόμενο και διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην σημερινή κατάσταση. Η ορθή χρήση αυτού του εργαλείου μπορεί να αποφέρει άμεσα αποτελέσματα και να καταλήξει σε μια κερδοφόρα συνεργασία. Οι δύο διαπραγματευτές που θα συμμετέχουν σε αυτή τη συμφωνία θα πρέπει να προετοιμαστούν κατάλληλα ώστε να επηρεάσουν τα επικείμενα αποτελέσματα με γνώμονα το συμφέρον και των δύο πλευρών. Αλλά τι συμβαίνει όταν μία από τις δύο πλευρές είναι παράλογη ή έχει μια διαφορετική νοοτροπία; Ποια τακτική θα πρέπει να εφαρμοστεί για την αποφυγή όλων των πιθανών διαφωνιών; Τι είδους προετοιμασία θα πρέπει να προηγηθεί για να βρεθεί μια εναλλακτική λύση; Οι διεθνούς φήμης Roger Fisher και William Ury, στο βιβλίο τους "Achieving Agreement", αναφέρουν ότι, προκειμένου να εφαρμοστεί σωστά το εργαλείο της διαπραγμάτευσης και να φέρει το καλύτερο αποτέλεσμα θα πρέπει:

- Να διαχωριστούν οι άνθρωποι από το πρόβλημα.
- Οι διαπραγματευτές να επικεντρωθούν στα συμφέροντα, όχι στις θέσεις.
- Οι δύο πλευρές να εργαστούν από κοινού για να βρουν τις επιλογές που θα τις ικανοποιήσουν εξίσου.

Ο διαπραγματευτής πρέπει να είναι γνώστης της κατάστασης και να χρησιμοποιεί κατάλληλες στρατηγικές και τακτικές, καθώς και το σωστό κώδικα επικοινωνίας για να επιτύχει το στόχο του. Η διαπραγμάτευση χρησιμοποιείται σε διάφορες περιπτώσεις. Όσον αφορά την τρέχουσα οικονομική κρίση, από τη μία πλευρά, η Ελλάδα εμφανίζεται υποχωρητική, με μια συνεχή προσπάθεια για να εξασφαλιστεί η χρηματοδότηση, ενώ από την άλλη πλευρά, η Τρόικα χαρακτηρίζεται από μια διαρκή προσπάθεια να επιβάλει όρους για την έγκριση του δανείου.

Τακτικές διαπραγμάτευσης

Α. Διεκδικητικές Τακτικές

Απειλές: Η τρόικα χρησιμοποίησε ως κύρια απειλή τη μη εκταμίευση της (τότε) επόμενης δανειακής δόσης. Η Ελλάδα αντέστρεψε την απειλή της τρόικας, με το επιχείρημα ότι η μη εκταμίευση της δόσης θα οδηγούσε σε στάση πληρωμών στο εξωτερικό (αποπληρωμή τοκοχρεολυσίων) και όχι στο εσωτερικό (πληρωμές μισθών-συντάξεων) όπως η τρόικα και οι ξένες κυβερνήσεις θα περίμεναν. Αυτή η σύγκρουση οδηγούσε τις διαπραγματεύσεις σε ναυάγιο, δεδομένου ότι οι απειλές και των δύο μερών αξιολογούνταν ως ισχυρές και εφαρμόσιμες.

Παρενόχληση: Η τρόικα και οι δανειστές είχαν επιβάλει την καθυστέρηση της εκταμίευσης της δανειακής δόσης οδηγώντας τη διαπραγμάτευση στα άκρα.

Δέσμευση θέσης: Η τρόικα είχε εξαρχής καταστήσει σαφές ότι σε κάθε περίπτωση η μείωση του κατώτατου μισθού δεν μπορούσε να καταλήξει σε ποσό ανώτερο από το ισχύον στην Ισπανία, η οποία θεωρείτο ότι ήταν σε καλύτερη οικονομική κατάσταση από την Ελλάδα.

Πειστικά επιχειρήματα: Η ελληνική πλευρά υποστήριξε ότι η απορρύθμιση των εργασιακών θεμάτων, πέρα από ένα ορισμένο επίπεδο, δεν είναι ανεκτή πολιτικά και διαχειρίσιμη. Το επιχείρημα αυτό επικαλούνταν το γεγονός πως η αντιπολίτευση θα αξιοποιούσε με κάθε τρόπο την ευκαιρία για να αποσταθεροποιήσει και να πλήξει την κυβέρνηση. Επίσης, κυβερνητικοί βουλευτές είχαν ήδη διαφοροποιηθεί δημόσια δηλώνοντας ότι διαφωνούν και ενδεχομένως θα καταψήφιζαν τα νέα μέτρα όταν αυτά έρχονταν για έγκριση στη Βουλή. Συνεπώς, το εν λόγω επιχείρημα υποστήριξε, ότι υπήρχε σοβαρός κίνδυνος η κυβέρνηση να καταρρεύσει και η Χώρα να οδηγηθεί σε άτακτη χρεοκοπία, εάν η τρόικα επέμενε στις ακραίες απαιτήσεις της. Η τρόικα απεναντίας χρησιμοποιούσε το επιχείρημα ότι, για πολλά από τα μέλη της Ε.Ε., ειδικά δε για τις χώρες οι οποίες εντάχθηκαν στην Ένωση το 2004 και το 2007 (οι περισσότερες πρώην κομμουνιστικές), ο εργασιακός τομέας στην Ελλάδα δεν είχε υποστεί τις αναγκαίες μεταρρυθμίσεις παρά την κρίση. Επίσης αυτό που ενδιαφέρει, προκειμένου η Χώρα να βελτιώσει την ανταγωνιστικότητά της, είναι η σύνδεση του μισθού με την παραγωγικότητα του εργαζομένου, υπό την έννοια ότι η κερδοφορία των επιχειρήσεων θα αυξηθεί και θα υπάρξουν νέες επενδύσεις, εάν η παραγωγικότητα των επιχειρήσεων υπερβεί το μισθολογικό τους κόστος. Συνεπώς, με αυτά τα δεδομένα, η ελληνική πλευρά υποστήριξε ότι προτιμότερο είναι να ληφθούν μέτρα που θα αυξήσουν την παραγωγικότητα των ελληνικών επιχειρήσεων, παρά να μειωθεί σε πολύ χαμηλά επίπεδα το μισθολογικό κόστος, συμπεριλαμβανομένου του κατώτατου μισθού. Διότι η μείωση του κατώτατου μισθού θα έχει ως σημαντικότερη παράπλευρη συνέπεια την υποβάθμιση της αγοραστικής δύναμης των εργαζομένων και τη μείωση της συνολικής ιδιωτικής κατανάλωσης, με περαιτέρω συνέπεια τη συρρίκνωση του ΑΕΠ και την οδήγηση πολλών επιχειρήσεων σε «λουκέτο», λόγω μείωσης των εσόδων τους. Ενώ, σε δεύτερο χρόνο, το κλείσιμο των επιχειρήσεων θα επιδράσει αρνητικά στο δημοσιονομικό έλλειμμα της Χώρας, καθώς θα οδηγήσει σε αύξηση των δημοσίων δαπανών για επιδόματα ανεργίας, λόγω αύξησης του αριθμού των ανέργων που θα επιφέρουν οι αναγκαίες για την επιβίωση των επιχειρήσεων απολύσεις. Η τρόικα, από την άλλη πλευρά, επικαλέστηκε το επιχείρημα ότι η αύξηση της παραγωγικότητας των ελληνικών επιχειρήσεων θα είναι το αποτέλεσμα πολιτικών που θα αποδώσουν σε βάθος χρόνου, καθώς σχετίζεται με την αλλαγή του αναπτυξιακού προτύπου που ακολούθησε η Ελλάδα. Η εκταμίευση, όμως, της δανειακής δόσης,

προϋποθέτει μέτρα που θα αποδώσουν αν όχι άμεσα, σε κάθε περίπτωση σε βραχύ χρονικό διάστημα.

Β. Σκληρές τακτικές

-Υπερβολή στα όχι και τόσο σημαντικά θέματα από την ελληνική πλευρά και παρουσία αυτών ως σημαντικών. Σύνδεση της κυβερνητικής σταθερότητας, π.χ. με την ελάχιστη μείωση των κοινωνικών επιδομάτων.

- Τόσο η τρόικα όσο και η Ελλάδα ζήτησαν ορισμένες μικρές παραχωρήσεις.
- Ψευδείς απειλές από την τρόικα περί διακοπής διαπραγματεύσεων - χρηματοδότησης προκειμένου να υποχωρήσει η ελληνική πλευρά.
- «Χιονοστιβάδα»: Βομβαρδισμός από την τρόικα με διάφορες πληροφορίες και ασάφεια ως προς το τι είναι πραγματικά σημαντικό.
- Υπερβολικό άνοιγμα: Μετά τη διακοπή των διαπραγματεύσεων και την αποχώρηση κάθε φορά της τρόικα, οι εκπρόσωποι των δανειστών δεν επανέρχονταν στην Ελλάδα για διαπραγματεύσεις έως ότου η Ελλάδα έκανε μία λογική πρόταση την οποία πάλι η τρόικα κατήγγειλε ως απαράδεκτη.
- Ο «καλός και ο κακός»: εναλλαγή των ρόλων.
- Επιθετική συμπεριφορά και από τα δύο μέρη ανάλογα τη φάση των διαπραγματεύσεων. Επιθετικές δηλώσεις αξιωματούχων της τρόικα, ενώ διαρκούσαν οι διαπραγματεύσεις, γεγονός που υπονόμει το αναγκαίο για την καλή έκβαση των διαπραγματεύσεων κλίμα συνεργασίας.

Γ. Παραχωρητικές τακτικές

- Μείωση των απαιτήσεων και από τα δύο μέρη, αλλά πρωτίστως από την ελληνική πλευρά, προκειμένου να επιτευχθεί συμφωνία.
- Απραξία: Συνήθως από την ελληνική πλευρά. Μη επεξεργασία και υιοθέτηση σοβαρών αντιπροτάσεων.

Συμπεράσματα : (Win-Win: Μύθος ή Πραγματικότητα;)

Στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης και ιδιαίτερα του ανταγωνιστικού οικονομικού περιβάλλοντος, και υπό το πρίσμα των απαιτήσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η δυνατότητα αυτοδυναμίας και ανάπτυξης των ειδικών κοινωνικών ομάδων καθίσταται πιο δυσλειτουργική από ποτέ. Με τα σημερινά δεδομένα, η διαπραγματευτική ικανότητα της ελληνικής κυβέρνησης, προκειμένου να επιτύχει συγκεκριμένα έσοδα και οφέλη των δαπανών, όπως το δώρο Χριστουγέννων για τους εργαζομένους, είναι αρκετά επισημάνει και αμφισβητήσιμη. Ως εκ τούτου, η συναρπαστική λύση του μοντέλου win-win παραβιάζεται στο "βωμό" της ευρωπαϊκής πολιτικής ολοκλήρωσης και των μέτρων που έχουν οριστεί από την ΕΕ, και πιο συγκεκριμένα από την Τρόικα. Στη σημερινή κρίση, η οποία δεν έχει μόνο οι-

κονομικές αλλά και κοινωνικές επιπτώσεις, επηρεάζονται όλες οι κοινωνικές ομάδες του εργατικού δυναμικού, με τα περισσότερα από τα δικαιώματα των εργαζομένων να παραβιάζονται εξαιρετικά. **Εν κατακλείδι, προκύπτει το πρόβλημα στις διαπραγματεύσεις, και το ουσιαστικό νόημα της win-win, το «κοινό καλό» παραγκωνίζεται. Η κοινωνία και η οικονομία δεν είναι μηχανές, δεν στρέφονται όπου πάντα θέλουμε, ούτε μπορούμε να προβλέψουμε το μέλλον της Ελλάδας και της Ευρώπης, ιδίως σήμερα. Η γνώση και η υπερ-εξειδίκευση δεν είναι αρκετές. Μόνο αν ληφθούν όλα αυτά υπόψη, τότε θα αυξηθούν οι πιθανότητες να αναδυθούν οι αξίες της ισότητας και της ηθικής. Εξάλλου, σύμφωνα με τον Yann Arthus-Bertrand, «είναι πολύ αργά για να είμαστε απαισιόδοξο».**

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Bardhan, P. (1997), "Corruption and Development: A Review of Issues", *Journal of Economic Literature*, vol. 35, pp. 1320-1346.
- Caiden, G.E. (2001), "Corruption and Governance", G.E. Caiden, O.P. Dwivedi and J. Jabbara (eds.) *Where Corruption Lives*, Kumarian Press.
- Cosgrove, M. (2010), "The French support bailout for Greece", *Le Figaro*, accessed 13-10-2010.
- Fisher, R., Uri, W. and Patton, B. (2002), "Achieving Agreement", Kastaniotis Editions, Athens, Greece.
- Hall, B. (2011), "French Minister says bail-out alters EU treaty", *Financial Times*, FT.com, accessed 25-01-2011.
- Higgins, M., Klitgaard, Th. (2011), "Saving Imbalances and the Euro Area Sovereign Debt Crisis", *Current Issues in Economics and Finance* (Federal Reserve Bank of New York), Vol.17, no.5. Retrieved 5 April 2012.
- Hope, K., Peel and Barber, T. (2009), "Greece Turns on EU Critics", *Financial Times*, accessed 13-02-2009.
- Johnson, S., Kaufmann, D. and Schleifer, A. (1997), "The unofficial economy in transition", *Brookings Papers on Economic Activity*, The Brookings Institution, vol. 28, no.2.
- Kaminsky, G. (2003), "Varieties of Currency crisis", NBER working paper, No. 10193. <http://www.nber.org/papers/w10193>
- Kramer, A. (2010), "Greece's Woes May Give Pause to Euro Zone Candidates", *New York Times*, accessed 11-02-2011.
- Levine, S. (2008), "The IMF is Back, Kinder and Gentler", *Business Week*.
- Lippert, O. and Walker, M. (1997), "The Underground Economy: Global Evidences of its Size and Impact", Vancouver, BC, The Frazer Institute.
- Mangasarian, L. and Czuczka, T. (2010), "Merkel Edges to IMF in Greek Crisis as Germans Oppose Bailout", *Bloomberg*, accessed 18-03-2010.
- Parussini, G. (2010), "France Sarkozy: Greece can count on French support", *Dow Jones Newswire*.
- Roscini, D., Schelefer, J., Dimitriou, K. (2011), "The Greek Crisis: Tragedy or Opportunity?" *Harvard Business School*, Case 711-088.
- Rose-Ackerman, S. (1997), "Corruption and Development", Washington D.C., The World Bank, Annual Conference on Development Economics, 1997, Washington, DC: The World Bank.
- Tanzi, V. (1998), "Corruption Around the World: Causes, Consequences, Scope, and Cures", *IMF Working Paper*, no.63.
- Tanzi, V. (2000), "Policies, Institutions and the Dark Side of Economics", Edward Elgar, Cheltenham, U.K
- Thomas, J. (1992), "Informal Economic Activity", *LSE, Handbooks in Economics*, London, Harvester Wheatsleaf.

ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΤΩΝ ΛΟΓΙΣΤΩΝ ΦΟΡΟΤΕΧΝΩΝ ΣΤΙΣ ΝΕΕΣ ΤΑΞΕΙΣ ΠΟΥ ΠΡΟΒΛΕΠΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟΝ Ν 4152/2013

N2515/1997 ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΤΟΥ Ν 4152/2013		N2515/1997 ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΤΟΥ Ν 4152/2013	ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΤΟΥ Ν 4152/1997 ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΗΔΗ ΚΕΤΕΧΟΝΤΕΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΛΟΓΙΣΤΗ
ΜΕΛΗ ΟΕΕ -ΠΤΥΧΙΟΥΧΟΙ ΔΕΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	Γ ΤΑΞΗ ΧΩΡΙΣ ΠΡΟΥΠΗΡΕΣΙΑ	Β ΤΑΞΗ ΧΩΡΙΣ ΠΡΟΥΠΗΡΕΣΙΑ	ΑΠΟΚΤΟΥΝ Β ΤΑΞΗ ΚΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ ΤΡΙΤΟΥΣ ΠΡΟΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΩΣ ΛΟΓΙΣΤΕΣ Γ ΤΑΞΗΣ ΑΠΟΚΤΟΥΝ ΤΗΝ Α ΤΑΞΗ ΜΕ ΤΗΝ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΩΝ ΣΕΜΙΝΑΡΙΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡ Ε
	Β ΤΑΞΗ ΜΕ ΔΙΕΤΗ (2) ΠΡΟΥΠΗΡΕΣΙΑ ΩΣ ΛΟΓΙΣΤΗΣ Γ ΤΑΞΗΣ		ΑΠΟΚΤΟΥΝ Α ΤΑΞΗ ΜΕ ΤΗΝ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ ΔΙΕΤΟΥΣ ΠΡΟΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΩΣ ΛΟΓΙΣΤΕΣ Β ΤΑΞΗΣ ΜΕ ΤΗΝ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΩΝ ΣΕΜΙΝΑΡΙΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡ Ε <u>ΕΞΑΚΟΛΟΥΘΟΥΝ ΝΑ ΑΣΚΟΥΝ ΤΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΜΕ ΤΑ ΙΔΙΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ (VI ΤΗΣ ΠΑΡ 6)</u>
	Α ΤΑΞΗ ΜΕ ΤΡΙΕΤΗ (3) ΠΡΟΥΠΗΡΕΣΙΑ ΩΣ ΛΟΓΙΣΤΗΣ Β ΤΑΞΗΣ	Α ΤΑΞΗ ΜΕ ΤΡΙΕΤΗ (3) ΠΡΟΥΠΗΡΕΣΙΑ ΩΣ ΛΟΓΙΣΤΗΣ Β ΤΑΞΗΣ	ΣΥΝΕΧΙΖΟΥΝ ΝΑ ΑΣΚΟΥΝ ΤΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΩΣ ΛΟΓΙΣΤΕΣ Α ΤΑΞΗΣ ΜΕ ΤΑ ΙΔΙΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ
ΠΤΥΧΙΟΥΧΟΙ ΤΕΙ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ	Γ ΤΑΞΗ ΧΩΡΙΣ ΠΡΟΥΠΗΡΕΣΙΑ	Β ΤΑΞΗ ΧΩΡΙΣ ΠΡΟΥΠΗΡΕΣΙΑ	ΑΠΟΚΤΟΥΝ Β ΤΑΞΗ ΚΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ ΤΡΙΤΟΥΣ ΠΡΟΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΩΣ ΛΟΓΙΣΤΕΣ Β ΤΑΞΗΣ ΑΠΟΚΤΟΥΝ Α ΤΑΞΗ ΜΕ ΤΗΝ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΩΝ ΣΕΜΙΝΑΡΙΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡ Ε
	Β ΤΑΞΗ ΜΕ ΤΕΤΡΑΕΤΗ (4) ΠΡΟΥΠΗΡΕΣΙΑ ΩΣ ΛΟΓΙΣΤΗΣ Γ ΤΑΞΗΣ		ΑΠΟΚΤΟΥΝ Α ΤΑΞΗ ΜΕ ΤΗΝ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ ΔΙΕΤΟΥΣ ΠΡΟΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΩΣ ΛΟΓΙΣΤΕΣ Β ΤΑΞΗΣ ΜΕ ΤΗΝ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΩΝ ΣΕΜΙΝΑΡΙΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡ Ε <u>ΕΞΑΚΟΛΟΥΘΟΥΝ ΝΑ ΑΣΚΟΥΝ ΤΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΜΕ ΤΑ ΙΔΙΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ (VI ΤΗΣ ΠΑΡ 6)</u>
	Α ΤΑΞΗ ΜΕ ΤΕΤΡΑΕΤΗ (4) ΠΡΟΥΠΗΡΕΣΙΑ ΩΣ ΛΟΓΙΣΤΗΣ Β ΤΑΞΗΣ	Α ΤΑΞΗ ΜΕ ΤΡΙΕΤΗ (3) ΠΡΟΥΠΗΡΕΣΙΑ ΩΣ ΛΟΓΙΣΤΗΣ Β ΤΑΞΗΣ	ΣΥΝΕΧΙΖΟΥΝ ΝΑ ΑΣΚΟΥΝ ΤΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΩΣ ΛΟΓΙΣΤΕΣ Α ΤΑΞΗΣ ΜΕ ΤΑ ΙΔΙΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ
ΠΤΥΧΙΟΥΧΟΙ ΤΕΙ ΤΜΗΜΑΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	Γ ΤΑΞΗ ΜΕ ΔΙΕΤΗ (2) ΠΡΟΥΠΗΡΕΣΙΑ	Β ΤΑΞΗ ΧΩΡΙΣ ΠΡΟΥΠΗΡΕΣΙΑ	ΑΠΟΚΤΟΥΝ Β ΤΑΞΗ ΚΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ ΤΡΙΤΟΥΣ ΠΡΟΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΩΣ ΛΟΓΙΣΤΕΣ Β ΤΑΞΗΣ ΑΠΟΚΤΟΥΝ ΤΗΝ Α ΤΑΞΗ ΜΕ ΤΗΝ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΩΝ ΣΕΜΙΝΑΡΙΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡ Ε
	Β ΤΑΞΗ ΜΕ ΠΕΝΤΑΕΤΗ (5) ΠΡΟΥΠΗΡΕΣΙΑ ΩΣ ΛΟΓΙΣΤΗΣ Γ ΤΑΞΗΣ	Α ΤΑΞΗ ΜΕ ΤΡΙΕΤΗ (3) ΠΡΟΥΠΗΡΕΣΙΑ ΩΣ ΛΟΓΙΣΤΗΣ Β ΤΑΞΗΣ	ΑΠΟΚΤΟΥΝ Α ΤΑΞΗ ΜΕ ΤΗΝ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ ΔΙΕΤΟΥΣ ΠΡΟΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΩΣ ΛΟΓΙΣΤΕΣ Β ΤΑΞΗΣ ΜΕ ΤΗΝ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΩΝ ΣΕΜΙΝΑΡΙΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡ Ε <u>ΕΞΑΚΟΛΟΥΘΟΥΝ ΝΑ ΑΣΚΟΥΝ ΤΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΜΕ ΤΑ ΙΔΙΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ (VI ΤΗΣ ΠΑΡ 6)</u>
ΜΗ ΠΤΥΧΙΟΥΧΟΙ	Γ ΤΑΞΗ ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΠΕΝΤΑΕΤΗ (5) ΠΡΟΥΠΗΡΕΣΙΑ ΩΣ ΛΟΓΙΣΤΗΣ Δ ΤΑΞΗΣ		ΑΠΟΚΤΟΥΝ ΤΗΝ Β ΤΑΞΗ
ΚΑΤΟΧΟΙ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ	Δ ΤΑΞΗ ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΔΩΔΕΚΑΕΤΗ ΠΡΟΥΠΗΡΕΣΙΑ (12) ΩΣ ΒΟΗΘΟΣ ΛΟΓΙΣΤΗ	Β ΤΑΞΗ ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΕΠΤΑΕΤΗ (7) ΠΡΟΥΠΗΡΕΣΙΑ	ΑΠΟΚΤΟΥΝ ΤΗΝ Β ΤΑΞΗ
ΚΑΤΟΧΟΙ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ Η ΕΝΙΑΙΟΥ ΠΟΛΥΚΛΑΔΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ ΚΛΑΔΟΥ	Δ ΤΑΞΗ ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΔΕΚΑΕΤΗ ΠΡΟΥΠΗΡΕΣΙΑ (10) ΩΣ ΒΟΗΘΟΣ ΛΟΓΙΣΤΗ	Β ΤΑΞΗ ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΕΞΑΕΤΗ (6) ΠΡΟΥΠΗΡΕΣΙΑ	ΑΠΟΚΤΟΥΝ ΤΗΝ Β ΤΑΞΗ
ΚΑΤΟΧΟΙ ΠΤΥΧΙΟΥ ΙΕΚ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ Η ΜΑΚΡΟΧΡΟΝΙΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΕΛΚΕΠΑ	Δ ΤΑΞΗ ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΟΚΤΑΕΤΗ ΠΡΟΥΠΗΡΕΣΙΑ (8) ΩΣ ΒΟΗΘΟΣ ΛΟΓΙΣΤΗ	Β ΤΑΞΗ ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΠΕΝΤΑΕΤΗ (5) ΠΡΟΥΠΗΡΕΣΙΑ	ΑΠΟΚΤΟΥΝ ΤΗΝ Β ΤΑΞΗ
ΦΥΣΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΠΟΥ ΠΛΗΡΟΥΝ ΤΙΣ ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ ΤΟΥ ΠΔ 38/2010		Β ΤΑΞΗ ΧΩΡΙΣ ΠΡΟΥΠΗΡΕΣΙΑ	
		Α ΤΑΞΗ ΜΕ ΤΡΙΕΤΗ (3) ΠΡΟΥΠΗΡΕΣΙΑ ΩΣ ΛΟΓΙΣΤΗΣ Β ΤΑΞΗΣ	
ΕΜΠΕΙΡΙΚΟΙ ΛΟΓΙΣΤΕΣ ΠΟΥ ΕΙΧΑΝ ΥΠΟΓΡΑΦΕΙ ΤΡΕΙΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΥΣ ΤΡΙΩΝ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΩΝ ΧΡΗΣΕΩΝ ΑΠΟ ΤΟ ΕΤΟΣ 1965 ΜΕΧΡΙ 30/4/1977	Α ΤΑΞΗ	ΙΣΧΥΕΙ ΜΕΧΡΙ 1 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2013	ΠΑΡΑΜΕΝΟΥΝ ΣΤΗΝ Α ΤΑΞΗ <u>ΕΞΑΚΟΛΟΥΘΟΥΝ ΝΑ ΑΣΚΟΥΝ ΤΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΜΕ ΤΑ ΙΔΙΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ (VI ΤΗΣ ΠΑΡ 6)</u>
ΕΜΠΕΙΡΙΚΟΙ ΛΟΓΙΣΤΕΣ ΠΟΥ ΕΙΧΑΝ ΥΠΟΓΡΑΦΕΙ ΤΡΕΙΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΥΣ ΤΡΙΩΝ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΩΝ ΧΡΗΣΕΩΝ ΠΡΙΝ ΑΠΟ 25/7/1997	Γ ΤΑΞΗ	ΙΣΧΥΕΙ ΜΕΧΡΙ 1 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2013	ΑΠΟΚΤΟΥΝ ΤΗΝ Β ΤΑΞΗ <u>ΧΩΡΙΣ ΟΜΩΣ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΣΑΦΕΣ ΟΤΙ ΑΣΚΟΥΝ ΤΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΜΕ ΤΑ ΙΔΙΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ</u>

Τιμοκατάλογος Διαφημιστικών Καταχωρήσεων στα «Οικονομικά Χρονικά»

Το Οικονομικό Επιμελητήριο της Ελλάδας (Ο.Ε.Ε.), στα πλαίσια των δραστηριοτήτων του και με σκοπό την έγκυρη, έγκαιρη, πλήρη και ουσιαστική **ενημέρωση των μελών του**, εκδίδει το επιστημονικό περιοδικό «Οικονομικά Χρονικά», προβάλλοντας και δημοσιεύοντας θέματα που αφορούν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, στην νομισματική και πιστωτική πολιτική, στο εμπόριο, στις εξαγωγές, στη λογιστική, στα φοροτεχνικά καθώς και στη γενικότερη οικονομική συγκυρία. Σημειώνουμε ότι τα «Οικονομικά Χρονικά», που εκδίδονται κάθε δύο μήνες, **απευθύνονται και διανέμονται σ' όλους τους οικονομικούς επιστήμονες, μέλη του Ο.Ε.Ε., οι οποίοι απασχολούνται στο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα και οι οποίοι είναι στελέχη Υπουργείων, Τραπεζών, Επιχειρήσεων, Ακαδημαϊκοί, Ελεύθεροι Επαγγελματίες.**

Με την σκέψη ότι η διαφημιστική προβολή μέσω των «Οικονομικών Χρονικών» θα είναι αποδοτική και χρήσιμη, ευελπιστούμε ότι θα αντιμετωπιστεί θετικά η προοπτική συνεργασίας με το περιοδικό μας.

Οπισθόφυλλο (4 ^η Εξωφύλλου)	3.000,00 ευρώ
Εσωτερική Οπισθόφυλλου (3 ^η εξωφύλλου)	1.500,00 ευρώ
Εσωτερική Εξωφύλλου (2 ^η Εξωφύλλου)	2.000,00 ευρώ
5 ^η Σελίδα εντύπου	1.500,00 ευρώ
Εσωτερική Δεξιά	1.000,00 ευρώ
Εσωτερική Αριστερή	900,00 ευρώ
Κάθετο ή Οριζόντιο Ημισέλιδο	500,00 ευρώ

- ▶ Οι παραπάνω τιμές επιβαρύνονται με 20% αγγελιόσημο και ΦΠΑ
- ▶ Για τις διαφημιστικές εταιρείες ισχύουν ειδικά τιμολόγια.
- ▶ Σε εταιρείες που βάζουν στο περιοδικό τρεις συνεχόμενες διαφημίσεις η τέταρτη θα είναι δωρεάν
- ▶ Η εξόφληση του ποσού γίνεται μετά την έκδοση του τεύχους και του σχετικού παραστατικού. Συμπεριλαμβάνεται συνοδευτικό έντυπο κατά το οποίο φαίνεται το ποσό του αγγελιοσήμου που είναι υποχρεωμένες οι εταιρείες να πληρώσουν στην τράπεζα

Οικονομικά

Χρονικά

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΤΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ (ΟΕΕ)

CEE